Zakład Narodowy im. Ossolińskich

DZIAŁ REKOPISÓW

Rkps 12918

Ludwik Kubala: „Ruś. Dramat w 6 aktach”.

Pol. M. 1864-1870. S. 222. Mf Oss.

MANUSCRIPTA
INSTITUTI OSSOLINIANI
III. 12918

K. K. MILITÄR PLATZ COMMANDO ZU JOSEFSTADT

Chmielnick

Akt I
s. 1, 2

a

8 16
12918
12918/III
BIBL. Z.N.IM. OSSOLINSKICH

K. K. MILITÄR PLATZ COMMANDO ZU JOSEFSTADT

Akt I.

Zamek Cieplińskich – dziedziniec za tym ogród – z jednej strony występuje ganek z schodkami – Zmrok –

Sc. I.

Wchodzi i wchodzą Cieplin. i Krzywonos –

Ciep. Gdzież jest nie widzę nikogo – Krzywonosie!

Krzyw. Przybiegłem pierwszy żeby was uprzedzić
Idzie bez płaczu sama dobrowolnie
Gdym jej powiedział że się ma natychmiast
Stawić przed wami inaczej ja siłą
Przywiodę, cała jak wiśnia zakraśniała
Wstała się odziać nie mówiąc i słowa.
Tylko najmłodsze chłopię Chmielnickiego
Czepiało się jej z płaczem krzycząc „Matko"
Wiecie do tego zbója Cieplińskiego
sabasia – Tak wrzeszczał – że ludzie przed oknami stawali.
A gdym go chciał oderwać od dziewczyny
Wykoczył na mnie. i ugryzł mnie w ramię
Tak że z bólu mało nie upadł na ziemię

Ciep. A ty psie zamiast go chwycić za nogi
I głowę mu roztrzaskać o mur domu
Pozwalasz mi tu głupstwa – weźmiesz chłopca
I każesz go wychłostać tam publicznie
Słyszałeś trzeba to zrobić natychmiast – Kr. Ch. domi Każesz podtali

Wchodzi Chmielnicka zasia dwa kroków –
Oto jest moja branka jakaż cudna!
do Chm –
~~Dziękuję ci żeś przyszła drogie dziecię~~
Czyż odemnie żądasz śliczna dziewczyno
miłuenie
Dziękuję ci żeś przyszła drogie dziecię
miłuenie
Cieszę się widząc cię piękną jak wiosna
Jakże ci się powodzi w domu twoim –
miłuenie – odchodzi raptem szybko na drugą stronę sceny

Chmiel. [do] siebie. Ach to co, zdaje mi się że nieraz
Tego pana się nie spodziewał nic przed tym
Niemówi nic ja stoję jak ten słoboj
Że głupie oczy którymi tak patrzy
Jak gdyby wszystko pierwszy raz widziała
odwrócony tyłem
Na tak mówiący wy pani ~~Cieplińska~~ Chmielnicka
Wy zostaniecie u mnie ~~odemnie~~ w moim domu –
Czy wy przypięłyście mi duszę niemówić

Chmiel. Wy kazaliście przywieść mnie przed siebie
Na wolę waszą czekam tutaj Panie –

Ciep. Ty drżysz gołąbku czyż ja taki straszny
Że się mnie boisz – ~~[illegible]~~ zostaniesz tu przy mnie

Z tego skromnego ciała zrucam szmaty
Ubiorę go we wszystkie kolory tęczy
Ustroję w złote perły i kamienie
Będziesz mą panią — panią na tym zamku
Będę cię bardziej kochać jak Chmielnicki
Bądź taką dla mnie jaką jemu byłaś

Ch. O Panie proszę nie mówcie tak do mnie
Ja cudzą żoną

Czap. Cóż jakiej cudzej żony [illegible]

Ch. ~~Wy~~ Panie! nie dali ci cerkwi otworzyć
Wziął mnie sierotę jakby swoją żonę
Zabrał do domu ~~[illegible]~~ Chmielnicki
I chował mnie ~~[illegible]~~ cichości — jeśli owoc
Weźmiemy ślub z kalendarzem pewnym
Proszę pozwolić mi odejść do domu
Tam dzieci głodne czekają mnie którym
~~Ja m~~ Macochą ~~[illegible]~~ . . . . —

Czap. Nie płacz się więc mów dalej
Nie spuszczaj oczu — kochaj mnie dziewczyno
Ja się ożenię z tobą — na me słowo
Na klejnot mój szlachecki — czy mi wierzysz

Ch. Proszę pozwolić mi odejść do domu
Tam dzieci głodne czekają mnie Panie

Czap. O samolubne ty mnie kochać musisz
Jak jam gorętszy od twoich pasierbów
Jam dłużej czekał na ciebie [illegible]
Abym nie umarł zanim cię mieć będę
Za jedną chwilę w kręgu złotych ramion
Oddaję moje szlachectwo me życie
Skonam przy tobie ty kochać się mało
O szatanie, Boże i o wszystko całe.
O samolubna ty mnie kochać musisz
Bo ja cię kocham

Ch. Przestańcie Przestańcie
Ja się was boję — Cóż się ~~tak~~ stanie
Nie mówcie Panie serce mi tak tłucze
Wy mi nie mówcie to czego ja nie wiem

Czap. Przysięgam ci że moją będziesz małżonką (ciemnijsza złość chyba po trupie moim)
Trzymam Cię, mam cię wedle woli mojej
~~[illegible]~~
Albo się gwałtem nie dam chcę mi dość
Chcę ciebie żywą chcę ciebie tej świeta
Inaczej gubić będę wszystkich twoich
Że aż spustoszenie będzie na tym świecie
Ty Ch. wszystkich w domu wyłapię
Przez ciebie straci swoją ojczyznę
Spalę mu dom i dzieci wymorduję
Tego samego szubienicą na szali
Każdego chłopa w którym się zobaczy
A z tych od ciemnicy stosy będzie jaki
Kochaj mnie ratuj tego jeśli nie [illegible]

5

K.K. MILITAER PLATZ COMMANDO ZU JOSEFSTADT

Ch. Bruhe ma głowę nic nie poradzi
Wszystko co lubię ciułem i ramieniem
Dla ziemi gubi mnie biedę kupię
Wtoru do miecz widzę mnie w grubsze
W Pozanie ~~bulle~~ jego z obnowa budka
Za ~~w~~ ~~nasze~~ ~~czemu~~ niewiarę roztotę
Ksiądz mech niewie ilem go kochała
~~Jeden nadzieja do Boga roztota~~
O Boże w tobie ma ~~upewniała~~ cała nadzieja! — —
~~Panie pod~~ Jeśli do życia miecz chcesz jego —
Pokub duszy mej dziwiącej zmowy
Rękę pod Lyr.
Weź mnie Panie — patrzcie na mą wolę
Nosze jej wiarę niemam od sieroty —
Lyr. Wstań ojcze jutro mi powiesz inaczej —

Ch. odchodzi z ~~krzyżem~~ kulami ~~—~~

Za sceną głos — Panowie bracia Za zdrowie kolejny się —
Wrzask — — — Vivat
brzęk kieliszków i trzask krzeseł —

I ja ~~dziś cały — cały jestem ogniach~~
~~Gołębym sam ~~ ~~wiersz~~ ~~com gadał~~
~~Jak ~~ ~~przebrzm~~ ~~chor~~ ~~—~~ ~~słowami~~ — wiersze
~~Wszystko lichi wymagać mojej mam je wdowy~~
Niewyjdzie żeś chcebym jej dziś słownych. Straciłem, usłyszałem w mej domu to stracić
Choćby ją sam Chmiel. duszy zapytał — no dobrze go oddasz się wiaż ją — duszy przyjdzie Chmiel
Odpowie iż to przyszło z własnej woli —
Za kilka dni pokochać mnie i ujrzę
Te ~~pilne~~ czarne oczy i dziwne oczy
Co na pół straciłem na pół z zachwycenia
Tak się wszelki jak pod Bugiem ~~złote~~ — gorę
Zaczarowanym wzniesie ~~zamaga~~ ~~wrotkom~~ na nieznanej kobiety)
Dziś jak dziecię bez matki — a jednak
Ten wzrok wzniósł mnie niesmiałym żalem.
Płakałem szczęści wargi co sam nie wiem.
Ale to wiem że tak się czułem szczęśliwym
Jej pytającym wzrokiem jej miłowaniem
Że byłbym nieść na sam koniec świata. —
~~Za raź prędzej~~ ~~~~ — przemnie
Ze z wszystkich ~~szczęśliwych~~ ~~czy~~ wrytem w sercu — wszystkim
Kiedym niepilnie i znając niemożna.
Tej przyszli kobi na mnie zwycięskiem
Tajemniczą — spojrzał swe oczy.
Zgubiła mowę swą i kraj nabytą.
~~Strumieni~~ jej lice i cała szczęśliwe — przyjęcie
że zrozumiała com pomyślał wtedy
kiedym ją objął całe mym wzrokiem

Niewiem czy wszystko prawda com jej mówił
Lecz gdybym ją miał utracić … wolałbym
Swojej ciężar żelaz na prawą
To dziwna wpleść się dziś ~~pod~~ w moje życie

6

Scen 2

Jeden ze szlachty stojąc w ganku mówi do półgłosu
Panowie wnosze aby wyjść na ganek

do Czap.

Hej gospodarz pusty zakochany
Nudzi od swych gości i samotny
Bławatem ucieka na ~~[illegible]~~ pełnię księżyca.

Czap. Kto wie? pewnie z gardła mu ci uwiezie
Porwałem pieśnią rany Chmiela.

Sz. 1. Oto panie bracie panna hetmanówna

Czap. Dość lepiej mu ją odebrał z rąk Moskwa

~~Nie powiedział nawet sama przyjęła~~

~~[illegible]~~ do rodzinnej ojczyzny

Sz. 1.

To nie inna

Sz. 2. Z tej ziemi w drugą ~~[illegible]~~ rozkazał
Dał się ziemi zdrowy — Ocóż to obyczaj
Porty ~~[illegible]~~ zgasił się serce po obiedzie
Lecz bez obawy powiem u sąsiedzie
Żeśmy tu nie przybyli w odwiedziny
Ale nasz wielki ~~[illegible]~~ zamorski ciekawi
~~[illegible]~~ ziemi ucha i macierz większej
Ludzkiej ~~[illegible]~~ swoich skarbów się przemknie.

Rządy Chmielnickiego
Czehowi
Brześć) Obrzeństwo / Leństwo / Ekonomstwo) Poczesna

Brześć grunt wielki czyt.

Rz. jako zamek obwarowany [illegible] jeśli
więc wolna dopiero się bronić będziemy
wszyscy co stoją podział był, że na Rz. się
jako ludzie ~~[illegible]~~ ale jeśli bo ci ziemie były a ręka
ciało o Rz. [illegible]
wyżwała praca dla wolnej ojczyzny — powiedziały
na grody szczytu ucisku przyszedł krótszy
sposób przysięgi wiekowej jednoczącej braci
deputat wielkiej ojczyzny bolejące
ich fermentem cnoty najwyższej w pracy
swych komendantów których im zakazuje —
bić się nienawiścią swoich braci —
kradnie brony wszystko złoto i srebro kraju i
drogie kamienie i sami braci się wiodą do niewol-
niczym obyczaju. Stanów szlachta

Ewangeliczna nauka życia naszych szlachcica i zawisłości
bez których uznawanie ich wszystkich aż się pomieścił
i obojga dokąd zebrali wieść do naszej przyszłości —

Ch. Obłąkanie należy bolesć pokonać według stanu
Rz. w której servi et mancipia plebejorum przez
dominat
tak w tym polskim i niewolniczym ciele ludu który
wciąż do rebelii i szlacheckiej odwagi i oraz
gorącej ambicji — — się wola czy ojczyzna wiecznie
i mam całkiem uważać wielką hultajstwo
ma ta nasza pamięci

Brześć wojna ta od dawnych — dni się zrobi
ile — swoich wybić siebie znieść —

K: K: MILITÄR PLATZ COMMANDO ZU JOSEFSTADT

wchodzi Chłop [illegible]

Cześn. Czego chcesz chłopie

N. Przyszedłem ~~podziękować~~ wam dziękować panie [illegible] za kije które dziś dostałem.

Cześn. [illegible] ~~[illegible]~~ wilku

N. [illegible] nic [illegible] tylko że prawdę mówię jak wam dziękuję za [illegible]

Cześn. Za batogi [illegible] dziękujesz.

N. Za prawdę panie dziękuję ~~za sprawiedliwość~~ bom je zasłużył.

Cześn. Za sprawiedliwość

N. Nie za sprawiedliwość bom tyle nie zasłużył.

Cześn. [illegible] to mi przypomni, druga raz dostaniesz mniej [illegible]

N. Niewdzięczni panie [illegible] ~~[illegible]~~ (gdzie pieczęć)

Cześn. Co to jest chłopie [illegible].

N. ~~[illegible]~~ Nieszczęśliwa na nie.

wchodzi [illegible] z [illegible]

Cześn. [illegible] ich i [illegible] nam [illegible] a co [illegible] ~~[illegible]~~ wszystko

[illegible] ~~[illegible]~~ nic nie zostało

Cześn. Jutro [illegible] wyślij [illegible] po [illegible] [illegible] mam w [illegible] [illegible] tylu ludzi dwór ~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible] [illegible] w 20 [illegible]

Cześn. Po [illegible]

1 Chłop Ej bo tam mamy do [illegible] [illegible] chciałby [illegible] [illegible]

Cześn. [illegible] z tego [illegible] [illegible] nie przychodzi ~~[illegible]~~ robota

1 Ch. bo drzewo [illegible]

Cześn. A mnie to co obchodzi żeby mi jutro była [illegible] w ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] pszenica w polu [illegible]?

Ch. Eh [illegible] [illegible] –

[illegible] [illegible] matki – [illegible] [illegible] [illegible] tobie –
Nocą.

1 Chłop. Eh [illegible] Bóg panowi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Cześn. Eh co oni chłopy [illegible] [illegible] [illegible] i nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] –

Cześn. A [illegible] [illegible] i [illegible] – obchodzi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] co [illegible]

~~[illegible]~~

a dobrze w [illegible] czy [illegible] [illegible] czy [illegible] [illegible] czy co. ?

Ch. Dom mój i gumno w płomieniach – Cieplinski
Gdzie moja matka żona moja dzieci –
Ciep. Albo ja jestem stróżem twej rodziny.
Ch. ~~Dworek jest zabrany gasić~~
~~Gasić~~
Dworzy wszyscy biegną do płomieni
Gasić nie każe – Spojrzy mnie Pan
Odkąd na domu pożar mój Cieplinski
~~Niech ci wolno rozkaz królewski przecinać~~ –
~~Ciep.~~ Ot jest rozkaz królewski
Ciep. Rozkazuje na ogień
Wracaj do huty, mój rozkaz, zwiedź ci król wrócić –
Ja ~~nie oddaję~~ [z]apalę tego co jest moje.
Ch. Nie jestem obcym przybyszem tej ziemi
Którym pomaga ~~robot~~ wiek ma oprawiony
Abym ci gwałtem teraz broni umiał
Od obcych wrogów lub od wstających braci
Ziemie te zdziczałe lasów wydobyłem
Z gruzów zgorzeli – omyłem zbawieniem –
Krwawą mą pracą w pocie mego czoła
Ta ręka każdą tu skibę zdobyłem
Ja, jak ten naród, przeciw swojemu
Z ojcem wołowi zostawiałem oboje
Ustami byłem rany z wroga ręki
Pod ichże ziemi w ... galerach
Duch gdy znużony bojem i trudami
Pokoju szukał pośród wojsk krzyżowych
Do mojej chaty ubogiej przychodzę
Ziemi mi mój wydarto znaj chaty
Palec ojcowski wskaże na drodze
Ale ponieważ mówisz że ta ziemia
Twoja – a jeżeli słuszny nie prawo
~~Tymczasem~~ ~~Teraz~~ ja ~~...~~ Odkąd mi syn i żona
Będzie zaraz zgasł mej rodziny
Niosłem wojnę z Cieplińskim i wyrzekłem sobie
~~Sobie Sobie~~ Nocleg na dzisiaj a choroby już zaprawa
Niechaj duch wyjdzie z tych miejsc z mojej rodziny

K.K. MILITÄR
PLATZ COMMANDO
ZU JOSEFSTADT.

Kap. Twa żona jest kobietą bardzo piękna
~~[illegible]~~
~~Przyznać ci [illegible] [illegible] dobu~~
[illegible] wrażniejszą jest od ciebie stary
Coś [illegible] młodej żony na [illegible] świata
Bo że znalazła sobie młodszego od ciebie
I przyszła do mnie — jeśli nie wierzysz
Przyjrzyj się najprzód potem spojrzyj na mnie

Ch. Niechże ci [illegible] [illegible] duś wyznaję
Żeś coś wyznał [illegible] powiedział.
Nić mnie pierwszego nie mnie ostatniego
Za [illegible] krzywda spotyka
I jak ja stary żołnierz z pod [illegible]
Pułkownik [illegible] wojska [illegible]
Nie mam dukata gdziebym ranne ciało
Na noc ułożył — Tak o tej wszystkiej teraz chwili
Nic [illegible] nieszczęśliwych weteranów
Bez dachu głodni, tułają się do rowa
Podartym płaszczem [illegible] na grzbiecie
By nie [illegible] głodu i niepłaczenie
~~[illegible]~~ dnia [illegible] który nic dnieli przed [illegible] —
Żołnierzów [illegible] gdy wały na [illegible]
Grabicie ziemię za którą krew leją
[illegible] żony córki, mordujcie
Matki ~~[illegible]~~ rodzinę — [illegible] im matek
[illegible] gubić a ni żywych dzieci
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] szczęście
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] Boga i ojczyznę
Leje się krew wśród wielkich razem z [illegible]
I lżymy [illegible] z otwartym w ziemie [illegible]
Ma ta ojczyzna ~~[illegible] [illegible]~~ krwi który broni,
Żywią ~~[illegible]~~ się [illegible] a wrogom [illegible]
Przystańcie o [illegible] na [illegible]
Jeszcze [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] od wiśły do Dniepru
Jest jeden cmentarz ~~— [illegible] [illegible]~~
[illegible] [illegible] braci
braci — [illegible] [illegible] zrobiłem
Bobia bokiem — [illegible] [illegible] [illegible]
Patrz zatoczę ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible]
Gdzie [illegible] [illegible] gdzie [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
Co mają [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Aż do żony twej [illegible] [illegible] sama
[illegible] [illegible] czy nie

[illegible] [illegible] do [illegible]
Oh oh nigdy ~~[illegible]~~ [illegible] ta chwila
Z [illegible] [illegible] był [illegible] lat [illegible]

Nasi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

K:K: MILITAER
PLATZ COMMANDO
ZU JOSEFSTADT

Lenartt[?] Jenan tez [illegible] nigdy jak wyżej niestępuj
Że by ktoś był narodem – [illegible] Półkownikiem
Jeśli ci chcemy jeść nie napić – [illegible] lub wodą
Ch. [illegible] Ile lat macie Panie
Lenartt
Mam 50.
Ch. [illegible] Wielmożny Panie
[illegible] w lat pana starości
[illegible] –
Stary [illegible] Pan –
[illegible] niewyczerpanej broni prawdy
Lecz [illegible] śmiertelnym [illegible] niebezpieczni
[illegible].

Hey: [illegible]
[illegible] cały [illegible]
[illegible]
Ch. [illegible] dobre [illegible]
[illegible]
Obraz do L.
[illegible]
L. [illegible] reformować
Ob. do Ch. [illegible]
Ch. [illegible] reformować
[illegible] obola
Cheiss.

L. [illegible]

12

Czyliż niechcemie [illegible] raz buntownik!
~~Czyliż niechcemie [illegible] [illegible] [illegible]~~
Że ~~[illegible]~~ bunt ~~[illegible]~~
Osądzcie sami potem co tu mówić
Przeciwko nam i [illegible] —
Ot kraście ~~[illegible]~~ wraz apostoły
Djabli synkowie co w klasztorach siedzą
Bawiąc się zbrodnią i ciągłym rozbojem
Rzymskie [illegible] na kraj sprowadzają
Zwą się Rycerstwem wiary Chrystusowej
Prawica polski — Zbawcami Chłopskiemi —
~~Tobarcowi [illegible] [illegible]~~
Że [illegible] mordować chcą i lud buntują
Do [illegible] do [illegible] w imię wiary
Aby w tej polskiej najświętszej koronie
Wolności i równości światła zaprowadzić
Wyciąć w pień spalić łupić wiech [illegible]
[illegible] [illegible] buntownicy z nas
[illegible] mnieli — [illegible] nam [illegible]
[illegible] z [illegible] ony
[illegible] [illegible] [illegible] buntom [illegible]
~~[illegible] z [illegible]~~ [illegible] my ~~[illegible]~~ zatrzyli [illegible]
Zginelibyśmy wszy pod gruzami
~~[illegible]~~ [illegible] się [illegible] —
Czeby się [illegible] ~~[illegible]~~ na święcie [illegible]
Ot lud prosty nad stan wyniesiony
Miast pracy [illegible] rwie się do równości
Bunty jak [illegible] z grobów wyrastają
[illegible] krew [illegible] pokrewieństwo
Straszne [illegible] ład świata zniszczony
Z[illegible] wszystko co [illegible] z[illegible]
I przyrodzone zniesiony [illegible]
Nie pana [illegible] [illegible] [illegible] szlachcica
Targa się [illegible] w [illegible] spółkę [illegible]
[illegible] mienanie w swym własnym umyśle
[illegible] i [illegible] ze sobą w niezgodzie
[illegible] [illegible] do [illegible] — [illegible] [illegible]
[illegible] — [illegible] swoi [illegible] —
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] pamięć
~~[illegible]~~ [illegible] za dniami [illegible]
~~[illegible] [illegible]~~ i [illegible] na zdrajców [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible]
Panowie bracia obaczcie [illegible] sami
Dajcie broń chłopom [illegible] sobie
W [illegible] nasz ~~[illegible]~~ [illegible] — [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
co nam [illegible] [illegible] i [illegible]
[illegible] ze nasze [illegible] [illegible] [illegible]
chłopi [illegible] na [illegible] [illegible]
Wyciąć w pień spalić [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] gdy się buntowniczy [illegible]
[illegible] [illegible] taki [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] [illegible] do [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] — a kto [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] kto [illegible] [illegible].

Ch. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] do [illegible]

K. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] się [illegible] [illegible]

Ch. [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] — ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] —

K. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] —

Ch. [illegible] w [illegible]?

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Polski [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ze [illegible] [illegible] [illegible]
głosem [illegible] [illegible] —

Ch. [illegible] [illegible] ze [illegible]!

K. [illegible] [illegible] ze [illegible] aby się [illegible]
i [illegible] [illegible] [illegible]

Ch. Kto ~~[illegible]~~ [illegible] gwałtu?

K. [illegible] nam [illegible]?

Ch. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

K. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

Ch. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

K. [illegible] buntowniczy.

Ch. ~~[illegible]~~ kto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

~~K.~~ i [illegible]?

K. [illegible] [illegible]

Ch. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

K. [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible]
[illegible] ze [illegible] [illegible]

Prawo Boskie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] prawda

K. Nie [illegible] się [illegible] krew za [illegible] [illegible]

Ch. [illegible] ze [illegible] [illegible]

[illegible] co [illegible] ze buntownicy [illegible]
co ze [illegible]!

K.K. MILITAER PLATZ COMMANDO ZU JOSEFSTADT

Ch. My buntownicy [illegible] krzywdy cierpimy.
Zemsty [illegible] dusze [illegible] serca?
Hej kasztelany koronne hetmany
Królewscy [illegible] zagończe bracia.
Wolni niewolnicie za prawa niechcecie
Każden [illegible] sejmie [illegible]
Polską naszą i tem polskim krajem
Wodzi swej woli jaky chce kieruje
I dusze ludzkie bez wiary niewoli
[illegible]
[illegible] prawa ty Ojcze.
Hej [illegible] nam na grunt nasze
Na naszej [illegible] mienie i majątek
Bez prawa mowi [illegible] mocni
Prawo [illegible] światłem [illegible]
Niech [illegible] chłop [illegible] wszystko [illegible] buntuje
Wszystko po naszej woli!

Hej K. i K.
Nie patrzcie coście zrobili [illegible] świata
Ziemny [illegible] się ze [illegible] gniazd
Niechaj [illegible] bogaczy [illegible] [illegible] sama
[illegible] ciągnie
Chłop się buntuje na [illegible] panów
Prawo [illegible] Polsce [illegible]
Serce i [illegible] kłania [illegible] bóg [illegible]
wszystko po waszej woli jako chcecie
[illegible] w swoich [illegible]
[illegible] cierpliwi [illegible]
My pokrzywdzeni my się bronić będziem
Nie mieszaj się za Boga bo on Pan
[illegible] za [illegible] mało [illegible]
Ani ze prawa bo prawo jest nasze
Ni się powiedz bo my [illegible]
Ani ze wolności bo wolność jest nasza
[illegible] ni na [illegible]
[illegible] my [illegible] powszechny
[illegible] co od [illegible] świata
[illegible] wspólne i [illegible] dobra
[illegible] więcej [illegible] kraju
[illegible] ducha [illegible] ludzi.
[illegible] krwią [illegible]
[illegible]
Dusze co [illegible] niezmiernie
[illegible] wam [illegible] wam.

BIBL. Z.N. IM. OSSOLIŃSKICH

14

Ataman Tak jest tak jest trzeba nam [illegible]
[illegible] bunt i zdrada (porywa się)
[illegible] co to jest
Sprzysięgli się [illegible] hajdamacy
Panowie bracia ~~[illegible]~~ dajmy [illegible] ~~[illegible]~~
Chcą [illegible] [illegible] [illegible] podniesie
~~H~~ Porta [illegible] — [illegible] buntowni
Sotnie [illegible] [illegible] pułkowniki
~~[illegible]~~ [illegible] na nas z armatą [illegible]
~~[illegible]~~ wasze [illegible] ~~[illegible]~~ Spróbujemy się z nimi
Wodzie Dajmy [illegible] pole kantami i batami.

Ch. – ~~Da~~ [illegible] nie miłosierny [illegible] [illegible] sami
Aż a nie pytaj [illegible] gniew [illegible]
Na twarz pułkownika [illegible]
[illegible] [illegible] na mały dzieciniec
Lub [illegible] ~~[illegible]~~ bębnami [illegible]
Nie boli mnie [illegible] [illegible]
Gdy by [illegible] kiedy co [illegible]
W blade oblicze chłopaka cierpliwego
Pięść na twą twarz ~~[illegible]~~ [illegible] porany
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible]
[illegible] wszystkie rany [illegible] na sobie

w parze Matki Ch.

M. Chmielnicki dziecko ci twoje zabili
Ojcze mój ~~ratuj go~~ on skona –
w nogi dziecię
Ratuj ratuj
Ten nielitośny chcąc bić go kazał
Całe ciałeczko jak jedne rany
~~[illegible]~~ nie [illegible] się

Ch. Biegające po lasach i po krzakach
Synku mój [illegible] [illegible] [illegible] samo
[illegible] co dziecię – serce mi się kraje
[illegible] twojem [illegible] [illegible]

Synek Ojczulku mój . . . .
[illegible] mnie Ojczulku

Ch. ratuj go
Zwiał [illegible] [illegible] jak [illegible] mały

M. Ratujcie [illegible] [illegible] mój on skona

Ch. Idźże do Boga [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
A [illegible] [illegible] w niebieskich promieniach
Za Ojcem twoim
Pracuj moja na ziemi jedyna
ratuj go –

M. do Ch.
Zabił go morderca niech ci

Ch. [illegible] za [illegible]
Nie [illegible] [illegible] matko [illegible] [illegible]
Lepiej [illegible] w [illegible] oblicze
[illegible] [illegible] [illegible] drogiego
[illegible] w [illegible] [illegible]

K: K: MILITAER PLATZ COMMANDO ZU JOSEFSTADT

modli się patrz ... się —
Ty ojcze mój Tyś stał się ... dłoni
Co ci za ... w pocie ... chwały
Wzmocnij nam ... i dlaczego ... ...
... ...

Bohun — Rozkaż Chmielnicki.

Ch. — Bohun idź do domu —

Czar. Wyrwiesz nic ... przyjdzie ... ...
~~...~~ W ... ...
... woły na ... Barbaszenko —
~~...~~ Za nim ... ~~...~~ dalej ... ...
Zawsze ... rebelię — Chmielnicki
... ...

Kozak I. (~~...~~) Zaczynają Czaplińskiego
Do pochwie mieczą!

~~Kozak 2. (...)~~

Czap. zyj ... (...) ...
... ...
... ...

Kozak 2. — ...
mój ... ...
Czap. (...) Ludzie ... ... przyjdzie wszystko do ...
miecza! ... ...

Mat. (... ... ...)
... dziecko moje!

do Ch. podszedłszy (dalej ... ...) (~~...~~) O mój synu
weź ... i ... tego ...
Zabij go ... ... matki

Ch. — Nie matko tego nie zrobię

~~Boh.~~ Woltar ... — Bohunie!

Bohun ... w pochwie?

Boh. — ... w pochwie on każe

Mat — ... modli
Chmielnicki on ci dziecko zamordował.
Żonę ci porwał ... matkę ...
z twojego domu, ~~...~~ ... dom ...
... ... ~~...~~ ... — ... on ... ... matki pomnie ... ...
Bardziej ... ...

Czap. — Niewidzi ~~...~~ ich ... ...

Ch. — ~~...~~ ... on mi dziecko zamordował
... ... się ... ...
... do ... ...
... ... grzech z kamieniem ...
Czy to ~~...~~ ... —

M. — ... ...
~~...~~ ... ...
... ... Chmielnicki
~~...~~
~~...~~
... matko ... ... pod ... ~~...~~ ... ... ~~...~~
A ... ... ~~...~~
A ... ... matki ...
~~...~~ ... to ... nie ... ...
Że syna mam a syna ... ~~...~~ ...

Ch. — Matko wszystko ... ... co ...
... ...
... ...
... ~~...~~ ~~...~~ ...
... ...

Nie ... ... matko ... ...
... ...
~~...~~ ... ...
Bardziej ... ...

M. — Z ... ~~...~~ ... ...
... ~~...~~ ... ...
... ... ~~...~~
... ...
~~...~~ ... ... matko ...
~~...~~ ... ~~...~~ ... ...
... ... —

16

(wchod Muzy i Barbarinko)

Czep. ~~Bo~~ Panie hetmanie, wasci Chmielnicki
~~[illegible]~~ Głowa się odpowiada przed Chorążym
Jeśli niechcę mam pewne dowody
Że chce rebelię zaczęć — (odchodzi)

Ch. Sam mało byłby [illegible] tu syn [illegible] dusza
Gdy bym się [illegible] do zamętu wmyśli[illegible]
~~[illegible]~~ niespodziewana by [illegible] ojczyzna moja
Zabić mnie moja ordyną przyjaciół
Przykryta by całunem jednej [illegible]
Zginęło by tu [illegible] niewinnych
Gdy jeden syn szalony — nie [illegible]

M.

B. Oh [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] i [illegible] [illegible] [illegible]

Ch. By [illegible] w [illegible] [illegible]
Prosić [illegible] [illegible] —
bez oręża pod [illegible]
Żyje Bóg i [illegible] niezłamie ~~[illegible]~~

Skąd się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Z [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] jej [illegible] — jej [illegible] [illegible]
Jen [illegible] [illegible] powiedzieć kto [illegible]!
[illegible] że znam każde złote serce — Tak [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]
I każdy powód [illegible] miłości
(Zamarło) ~~[illegible]~~ mi się w [illegible] [illegible] [illegible]
By [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Pośród kwiatach wśród łąki bez końca
Co [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ~~słońce~~ [illegible] słońce
[illegible] i blada ~~[illegible] i [illegible]~~ [illegible] i blada [illegible] i [illegible]
[illegible] i [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] [illegible] — [illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
A przecież sercem [illegible] [illegible]
Cały świat, cała [illegible] Boga w niebie
[illegible] Maria — a w ~~[illegible]~~ [illegible] a [illegible] [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]: Mario [illegible] Ciebie!
~~[illegible]~~

17

K.K. MILITAER PLATZ COMMANDO ZU JOSEFSTADT

Ch. Zezpiew! daj mi [illegible] do prawdy
duch idzie w grób [illegible] pojrzyj grób! [illegible]
[illegible] broni [illegible] [illegible] ten.
[illegible]
Szczątki ziemie na [illegible]
Przeto [illegible] dla siebie
[illegible] [illegible] mogę ją bronić.
[illegible] [illegible] za jej [illegible]
Ale w mym domu był [illegible] tylko smucie
[illegible] wojny [illegible]
[illegible] mych na [illegible]
[illegible] moje [illegible].
serce [illegible] do [illegible] domowej
[illegible] dom [illegible] nieprzyjaciele
[illegible] za [illegible]
[illegible] [illegible] niebios
[illegible] świata [illegible]
[illegible] gdzie [illegible] moje [illegible]
[illegible] świata
Oj mi! [illegible] jest [illegible]

Ch. [illegible] nie dożyć [illegible]
Zatem [illegible] moje winy

M. [illegible]
Jaki on [illegible]
[illegible] winien
[illegible] winien [illegible]
[illegible] nie [illegible] winy

Ch. Oj [illegible] [illegible]
[illegible] ziemie na [illegible]
[illegible] ze [illegible] na [illegible]
[illegible] pyszne
[illegible]
[illegible] dom [illegible]
[illegible] chorągiew [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] krew [illegible]
[illegible] [illegible] nie [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] dni
[illegible] lub [illegible]
Ale w mym domu było [illegible] dobrze
jak [illegible]
Jak [illegible]
Jak [illegible] kiedy [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] ze [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] dom nie ma [illegible] nie [illegible]
[illegible] niebios
[illegible] świata [illegible]
A boli [illegible] serce moje
że [illegible] [illegible]
że [illegible] w nim [illegible]
[illegible] mnie
[illegible]
[illegible] to [illegible]
Zamknij [illegible] (zarazem [illegible])
[illegible] wieki
O duchu duchu moje [illegible] ojcze!
(sypie się)

N. [illegible] nie [illegible]
[illegible] wasze dzieci [illegible]
[illegible] do [illegible]

18

Mówi Ch. ~~[illegible]~~ wiele na tem świecie
Jest pięknych Kobiet. smutny robi innymi
Inne że ~~[illegible]~~ że ta co mi sama przeczuta
Powiesz się ty nie pierwszy nie ostatni
Lecz ta ~~[illegible]~~ chciałbyś żeby ~~była~~ rozkleta

Ch.

Chciałby ten nie pierwszy lecz ostatni
Którem ~~[illegible]~~ gwałtem powrócę kobiecie
Którego kiedyś tak strasznie sprzątał

Koniec

Smutny mnie mało ziemia kto więcej
~~[illegible]~~ i ty słońce które widzisz tych wszystkich
~~Ty~~ Ręce które wiodły przez serce moje

20

Lucy Życia odstąpić: zginie [illegible] [illegible]
ziemia i puste i niebo [illegible]
ale drzewa [illegible] [illegible]

K. K. MILITAER
PLATZ COMMANDO
ZU JOSEFSTADT.

Cz. [illegible] Mich. ~~[illegible]~~ Kat go [illegible]

Co zaszło między mną a córką moją
Niewyjdzie za próg by izby kniaziowie
Niech [illegible] niedowie lud że w carskim dworze
[illegible] na [illegible] ~~[illegible]~~ swe podnoszą swe [illegible]
Ma rzecz jest pomłaczyć - wasze - milczeć
~~[illegible]~~
~~Oślepłem [illegible] których który mnie [illegible]~~
Kat zginie ~~aby~~ by mógł zapomnieć co widział
Zresztą zostaje wszystko po staremu
A wdzięczność zbyteczna w tej świątyni
Mistrz ze mnie niemaszże nad sobą
Widzę was dobrze wszystkich jak słońce — wskazuje w miejsce gdzie stali
Wasi Obolenski Bełski Zatarzyna
Wy [illegible] - zdrajcy i [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] matkę [illegible]
Ojciec stągł marłwy - [illegible] ~~[illegible]~~ przed zdradą
Ten widzi wszystko choć [illegible] ciemnej nocy.
Widzę was [illegible] [illegible] [illegible] karty
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
Jak ledwo kolan moich dosięgacie
Puśćcież mnie Oh oh! precz mi z tąd odejdźcie
Wypędź ich Vasyl - bo mnie ból przemaga

V. Do kogoż ty przemawiasz biedny ojcze

M. Od [illegible] mały [illegible] nóż nikczemny
Odebrał mi ten świat wziął mi i słońce
Zdrada. ~~i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
Ta której karty mnie [illegible]
Gdy Umrę Vasylu zawołaj mi śmierci
Połóż się [illegible] przy Dnieprowych wodach
Połóż na głowie u stóp mych Pyramidę
Prawą me rękę na Polskiej ziemicy
Lewą na Moskwie połóż - Ja Gliński.
Połączę one dwie ziemie ze sobą
Zasypią mnie zasypią czarną ziemią
Nowica [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] te konie z wichrami [illegible]
Jeszcze [illegible] [illegible] ziemię [illegible]
Krew już [illegible] domnie - Vasyl Vasyl
~~[illegible]~~ Cóż jest - [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Z ciała mojego [illegible] się postaci
I umilkł od nigdy mój rumor
O [illegible] moje - Ty [illegible] [illegible]
Poczekaj zostań ty jeden dwór [illegible]
Tysiąc zasł [illegible] [illegible] me serdzia
~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ Leca w [illegible] [illegible] całe moje życie
Widzę - odkryte widać serce ~~moje~~
Strzaszne [illegible] ~~[illegible]~~ jedna [illegible] zbrzękła
Pękło - Oh w krwi mnie utopi ojczyzna
Krew swą mnie zdusi ojczyzna

V. Obudź [illegible] odpocznij [illegible]
Po tak [illegible] życiu któreś [illegible]
O [illegible] [illegible] które wynikają
~~[illegible] [illegible]~~ [illegible] dla świata i siebie do walki
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
[illegible] na podłe [illegible] stworzenia.
[illegible] zaś [illegible] ~~[illegible]~~ szlachetnie
niezrozumiany też ~~[illegible]~~ wynagrodzenia bolów
[illegible] [illegible] i śmierć [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

~~[illegible] [illegible] [illegible]~~
Ten [illegible] ~~[illegible]~~ Kat on [illegible] [illegible] zdrada
Odebrał [illegible] świat [illegible] mi [illegible]
niech zginie by mógł zapomnieć co widział
Odejmie [illegible] [illegible] bo [illegible] ból [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wszystko
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

podłej w [illegible] sto tysięcy gniotom
Tysiąc piorunów uprzedzić mi ziemię
Z tem [illegible] [illegible] [illegible] ziemskie zgniły
Ciało na ciało a duszę na duszę
Na zabój bić pod ziemią i na ziemi
~~[illegible]~~ z duszą i dwo [illegible] i [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ziemia [illegible] [illegible]

[illegible] się w [illegible] kreatury
Z [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] gniotów tysiące [illegible]
Widzę me życie [illegible] [illegible] [illegible]

Fragm. Glińskiego

K:K: MILITAER PLATZ COMMANDO ZU JOSEFSTADT

A więc
~~Ona~~ wyglądaj mnie — rób co ja kazał
Niech ~~[illegible]~~ zdrady [illegible] zdrady zdrady ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] nam lepiej ~~[illegible]~~
przypisuj
Poracły lud trzy ile go zginęło Ile to było kości [illegible]
tępimy
Na polach bitew. Tracimy ~~mordercom~~ — [illegible]
A ciągle nowi ~~[illegible]~~ napadają ojczyznę zawżdy
~~Czy~~ myślisz że twój naród nicmże [illegible]
Że go Bóg żadni w swobodzie nie [illegible]
Czy za to życie ~~[illegible]~~ zabijał
Palił i grabił ojczyznę narody
Niej którzy nad nim drżymy już spokojnie
I odstąp od nas jako śmierci kochem
broni się w niej ~~[illegible]~~ ziemi
Niej lud spokojnie ~~[illegible]~~ serca —
Brusk bo ujrzy reke zajęczego
Polska [illegible] ojczyzna nad sobą
Kazała [illegible] ze [illegible]

Ruś.

Dramat w 6 aktach.

Osoby.

Władysław IV król polski
M. Potocki hetman W. Kor.
Koniecpolski chorąży kor. starosta czehryński.
Daniel Czapliński zastępca jego w starostwie.
A. Kisiel woj. Kijowski
Krzywonos ataman dworskich } później pułkownicy
Kuchar w Czehrynie } później pułkownicy
Osmięta chłop z Czehryna } później pułkownicy
Maria Czaplińska żona Daniela
Anna czernica z ~~[illegible]~~ monastyru Preczystej żona Chmielnickiego
~~Matka Chm.~~

Bohdan Chmielnicki pisarz wojska zaporo.
Zołtarenko } pułkownicy.
Bohun } pułkownicy.
Łoboda } pułkownicy.
Anton. Żuraw } pułkownicy.
Matka Chmielnickiego
Achmet Giercj Han tatarski
Pont Murkiewicz Baturski..
Kozacy, straż, rotnicy
- etc.

Rzecz dzieje się: 1. akt w Warszawie
2 i 3 w Czehrynie
4 i 5 w Kijowie
6 ...

Akt I w Warszawie.

Scen. 1.

~~[illegible] komnacie~~ W zamku Królewskim w Warszawie – ~~[illegible]~~
pokój ciemny, za stylać muzykę balową. bije godzina jedenasta. otwierają się drzwi
wchodzi Paź królewski ze ~~światłem~~ świecznikiem w ręku za nim 2. Arkebuzyerów zamkowych, a za nimi Potocki i Koniecpolski

Paź.
(stawia świecznik na stole i wskazując na przeciwległe drzwi)

~~Tu~~ będziecie ~~stali~~ i wpuszczać nikogo prócz osoby która ~~[illegible]~~ sam wprowadzę
~~do Króla – [illegible]~~
~~zostaje [illegible]~~.
(Arkebuzerowie [illegible])

~~Akerb.~~

~~Długo tu będziem stali?~~

~~Paź~~

~~[illegible] po ciebie nie przyjdzie~~

~~[illegible] Potocki i Koniecpolski~~

Potocki.
Od Króla aż na ręką kanclerza przeciwnie tu straż

Paź
Na rękach JKM. N.P. lecz jego za sam zrobić abyś tu oczekujecie

~~(do [illegible]) [illegible]~~

~~(do [illegible]) [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

~~[illegible] za [illegible]~~ Potocki (do Konie)
Szpiegi?

Kon.
~~[illegible]~~ (do Pawia) Ruszże to ~~[illegible]~~ odejdź (paź stawia się i wybiega za Arkebuzerów)
(Ciała) ~~JKM. [illegible]~~ To powie nam niech [illegible] – Król [illegible] – ciche za tajemnica Lka mi men ~~[illegible]~~ powie.
[illegible]. zabawia nas jak ma, wyprawia ~~[illegible]~~ bale muzyki
Teatra a po za plecami naszemi buntuje na nas chłopstwo
i z Kozakami się zmawia

Kon.
I aby nie powiedzieli przerywam mu zabawę, i prowadzę nas do tej odległej
komnaty. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Poh.
A ja się dziwię że ty tak spokojnie przyjmujesz ~~[illegible]~~ i bez ciekawości oznak. Niedawno temu buntował
~~[illegible]~~. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ nasz chłopstwo ~~[illegible]~~ przeciw naszych poddanych na Rusi
~~[illegible]~~ pan Chmiel. ~~[illegible] 100000 [illegible]~~
~~[illegible]~~ pod pozorem wojny tureckiej ~~aby~~ wolności chłopskiej ochrać i odmienić Ret ~~[illegible]~~
na cele chłopstwa panowaniu sam sobie ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Konie.
Stare dzieje. Odkryliśmy spisek ~~[illegible]~~ nam przysięgał sam ze o takiej wojnie [illegible] nam ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Potoc. tureckiej wojnie wszystko wiedzą ~~[illegible]~~ pozwoli ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ bo też sam Chmielnicki przybył tu w Warszawie, ~~[illegible]~~ dzisiaj jest na [illegible] wspólnie między Królem a nami
~~[illegible]~~ być u mnie u Kanclerza i u wielu senatorów
przeklinać swoje krzywdy i prosi o protekcję. – ~~to [illegible]~~ Sądzę że to wszystko [illegible]
postulować tu w tym pokoju dziś w nocy podczas balu ~~[illegible]~~ pomiędzy 3 i 4 tańcem tak aby nikt się pod nieobecności nie zmylił.

Pom
~~Wiedziałem a [illegible]~~
~~[illegible]~~
Ale on tu przybył do Króla ze skargą za nic podskarbiego ~~Czaplińskiego w Cudynie~~
Zmiecam więcej ~~[illegible]~~ doniosł nic o tym Czaplinski

Poto.

Ten twój Czapliński zajechał go jak mówią i zabrał mu futor za który ma nadanie królewskie. Trzeba mu za Czaplińskim zwolić, ~~to~~ niemaszkie, ten człowiek ma wielki znaczenie u Kozaków i chłopstwa gotów bunt podnieść a ja za czasów Humi i Ostranicy straciłem ośm roczne intrata i poniosłem niepomału szkód i w gospodarstwie samych chłopów roboczych padło mi kilka tysięcy. Ten twój Czapliński to jest głupi Czapliński — ~~stało~~ stało się co się stało, to się stało — Chmiel przyszedł ~~do króla~~ za skargą, i nie ma w tem nic dziwnego ale poco ta tajemnica ze strony Najjaśniejszego.

Konie.

Co to człowiek Chmielnicki czy go znam bliżej

Poto.

Poznałem go 20 kilka lat temu podczas wojny Tureckiej, tamże poznał się z nim król na owczas jeszcze ~~kr~~ królewicz i polubił go bardzo ~~i od tego czasu takie wiedzy niemi zażyłość~~. Ojciec jego służył u Danielewiczów a ten rój zawsze kozaczków przysyłany wysłał młodego Chmiela do Kijowa a potem do Jarosławia do OO Jezuitów ~~po~~ nauki. Przyszedł do lat służył w orszakach Łuckich i była rzeczą człowieka któregoby go puścili miał to do siebie że czy z nauki czy z ćwiczenia czy z natury wedle potrzeby się przemieniał figury: raz pokorny jak pies to znów dumny jak książę, cichy a buntownik, poważny to znów zaczął śpiewać dumy i pić z kozactwem a potem modlił się i żył jak święty, nie pohańbowany wartogłów, ... głowę w planach i pomysłach a wymowny przytem ... co sobie ... ... i z kozactwa. Pod Cecorą dostał się do tatarskiej niewoli a powróciwszy od ordy kiedy zaczął kozakom swoje mizerie opowiadać do łaski tem przyszedł wreszcie że go pisarzem swoim ~~...~~ obrali, owo, w którym wszystkie rady i rady ich zawisły. Podczas buntu Tarasa był kompanem potem z Ostraniną i Humią rzekomo do rebelji wkroczył ale każdego czasu tak się wywikłał potrzeba że gdy innych tracono on został cały. Poniżone stosunki jego z królem wiadome. Cały jest człowiek nieodgadniony i do kameleona podobny ale tak bystrego rozumu że choć urodzenia prostego do każdego zbliży się potrzeba i taki ma charakter sztuki i przemowne rady ~~i~~ że sami domiarduszymy, że nie tylko ~~głupie~~ pospólstwo ~~ale~~ które za nim przepada gdzie chce zwieść ale i najmądrzejszych omotać i jakby czarnoksięskie sztuki omami. Co zadziwia, że czyni i mówi jest nieroznumiałem ~~jest~~ a przez każdy z uwagą słucha i patrzy na niego. —

Konie

Rzec mi, że Moroziwy znowu z chłopstwem agitował ~~...~~ za pismo i tajemnicze konferencyje z człowiekiem ~~takie podejrzanym~~ ~~który do buntu ...~~ którego już raz do buntu wyprzedł jest podejrzanym.

Poto.

Coż sądzisz co nam czynić należy.

Konie

Jak było powrócił sprawiedliwej ~~prosto~~ kazać pochwycić i zabić niezwłocznie

Poto.

~~Zabić, to człowiek wielki, odważny i przemyślny. To nie tak łatwo.~~ ~~Za gorąco ... ... i~~ ~~...~~ ~~... ... wszystko dobrze się przygotować.~~ Za gorąco to człowiek odważny i groźny zawiłaby się katastrofa bez niewiedzenie... — a król!

Konie

Coż mi zrobi

Poto.

Za gorąco! Ja także obejmowałem za króla najjaśniejszego niecodzienną gdy wejdzie tu my za nim wejdziemy, gdy wyjdzie rękawa, omieć czyny wreszcie się powtórzą ... i ... przyjmiemy. Tym sposobem

~~dokuczny nam doskonały~~ . .
nie pozwoliłby mu dziś żadnych ~~[illegible]~~ praktyk + i rekomendacyjny mi
aby tak wrażliwy artysta jak ~~[illegible]~~ on nie chciał się nie zabił – a najlepiej dokuczony mu tak że musi wszystkie odnieść —
Twoja droga zaledwie uwiadomić powinni Radę o naszych podejrzeniach – Także
moja Warszawa

. . Połbe ~~[illegible]~~ równy jak umiejsz. Konie
~~Ano nie uchodzi~~. Tak lepiej jednak byłby zrobił Repliki aby go uwolnić
prosto do ~~Warszawy~~ . . . .
(Za sc.) – Słychać kroki za sceną.

Kto idzie? hasło!

Ch.

do króla

~~Kto idzie~~ Powolnie —
(zdaje się że to on będzie) ~~[illegible]~~ Połob. Konie.

Ciekawy jestem widzieć tego kreatka

Scena 6.

wchodzi Ch. ~~i ściska za kolana [illegible]~~. Paź Oznajmia wejście J.K.M.
Ch. ściska za kolana [illegible]

Połbe.

Późne godzinę zapewne wam na posłuchanie

Ch.

Tak rozkazano – Jedenasta godzinę uderzyła na wieży zamkowej

Połbe.

J.K.M. zapewne nie rychło przyjdzie i jako dawnego kompana
łaskawie raz wysłuchać racz.

Ch.

Za niebyłe świat
Za J.K.M. mocnie dawnych usług przypominać mu ale was W. Panie
o to proszę ~~[illegible]~~ i o tę łaskę usilnie was upraszam abyście
się przyczynili za mną do p. Chorążego Kor. bo z wami jako z wielkimi
panem wyprzedzi trudno a ~~[illegible]~~ prawem walczyć nic równo.

Połbi

Od p. Chorąży Kor. macie go przed sobą

Ch. (ściska kolana Chorążego)

Proszę W. P. o pomoc przed Czaplińskim, ~~który~~ starostą w Czehrynie
który mnie bardzo skrzywdził żonę i majętność odebrał.

Koniec

Ten to jest Chmielnicki, zuchwały człowiek do Połobro w niezgodnej odległy jako dawniej jakby do swego domu
~~[illegible]~~ przychodzi przed oblicze królewskie, zapewne umyślnie dla
obudzenia [illegible] –

Ch. (z pogardą)

120 mil długiej drogi z Czehrynia do Warszawy z utratą mojej odzieży
i nie z umysłu ale z konieczności stoję tu teraz jak jestem

Koniecpolski i Połobo. od Chorążego ~~[illegible]~~

Ch.

(Ani żądamo na świecie, biedy i kołtunowdowy płacić za sprawiedliwości
wykonaniem i ustępem — Jestem / w celu mej podróży postępowy
wyrzucone ręki zniewagi stoją / i pogardy panów i doświadczony wszystko
co obraża duszę ludzką i rani niezmiernie wiara. (Niechże mnie teraz
wysłuchaj Starosta mojej, oddaje kobiety którą kocham i ziemię ~~którą~~ ma ręcznie dołu
dnia ~~[illegible]~~ mojej i ochroni ją od niewoli i hańby.

~~Aż~~ wyplątany wszystkie w obec dwóch królewskim stanu tuż wstalim

Kiedyś z młodu —
stanie; jak żebrak obdarty wyciągnięto rękę. Mamyż tem — że to będzie co znaczyć wojennie mając. Orle myśli spłynęły potem z spracowanej skroni. zniknęło musieniem wszystko.

Z młode lata! przemyły zostało to dziś wyśmiewane nadzieja i kołtama, ze rzeczy — głupie marzenia człowieka bez potęgi bez granic i bez tronu:

wydaje mi się Ty jak połamany skrzydła, ptaszę (dusza bez wstęp, ręka bez orężyka

mocniej bez Boga, ojczyzna bez ziemi, niebo bez żywej duszy — nic —

Samo mi. pusty dym prawdziwie dalekiego się wzpinie w oczy.

Scena VII.

wchodzi Król za nim Potocki i Koniecpolski.

Król odwracając się

Panowie za mną idzie?

Potocki

Czy WKMć. chciałbyś sam z kimkolwiek pozostać.

Kr.

Chciałem i przeznaczyłem dla tej tak późnej godziny aby się uchronić od podziwień których tyle latam i skoro napotkał — ale skoro już Waszmości wolicie ich bliżej przytomnymi nie bajki z tego powodu —

Chorego nie widziałem was już dawno na dworze (podaje mu rękę którą Koniec. całuje) Jerzy Chmielnicki, podaj mi rękę mój stary przyjacielu (Ch. schyla się do kolan) proszę cię bez uniżenia (ściska go za głowę) Z czemże przybyłeś do Warszawy.

Ch.

Z krzywdą P...

Kr.

Mów śmiało niech się sobie zdaje że to nic ma między prawo mną i tobą jak w owych czasach, przy naszych jednym namiocie spali obok siebie.

Ch.

Żonę mi porwano M. P.

Kr.

Jak że to przyszło do tego pani tak już po dwadzieścia kilku lat jak się ożeniłeś

Ch.

Pierwszą żonę umarła mi kilka lat temu. Co już śmierci chowałem w domu moim sieroty z których się; chciałem ożenić aby dać małym moim małym dzieciom w domu którego nie ma opiekunie.

To młodą dziewczynę wypatrzył woko Danielowi Czaplinski starosta Czehryński. Począł mnie ją odmawiać, ale przedwołał księżom dać ślubu zasłaniając się prawem apostolskim Króla Zygmunta że panna dziedziczka a ja grecki obrzędu, na ostatku kiedym wyjechał na kresy Czapliński ją porwał i trzyma w domu swoim tę którą mnie wierną obiecała przyjęcie.

Kon.

WKMć. pozwoli dodać że mój zastępca na starostwie Czehryńskim urzędnik Daniel Czapliński donosi mi że wtedy dziecko stanie ślub z wspomnianą panną której o ile ręczą ludzie odgadnąć można, zapewne chętniej idzie za młodego i gładkiego młodzika niż już lepszy niż kozacki los rzucić —

Ch. patrzy się za niego z radością —

Kon.

Tak mi dowodzi Czapliński

Kr. (zamyślony)

Ile ty masz lat Chmielnicki.

Ch.

~~48~~ Ja W. P. mam lat 48.

Kr.

A twoja narzeczona ~~w jakim~~ wieku

Ch.

~~48~~ ma lat 18 .

Kr.

Czaplicki jak stary ?

Ch.

~~24 ma lat~~ 24. (będzie mieć / może mieć)

Kr.

Czy jest ładny z wejrzenia, zdrów nie kaleka, ~~[illegible]~~ i ~~[illegible]~~ przyjemny i światły w obejściu. Ale go znasz czy może się kobietom podobać

Ch.

Ale go znam może się każdej kobiecie podobać

Kr.

Czy nie uważałeś żeby twoja narzeczona czuła wstręt do niego, pogardę, ~~lub~~ niechęć z powodu jego wstrętnego lub... czy nie mówiła ci co o tem

Ch.

Nic podobnego nie słyszałem od niej.

Kr.

Czy widywałeś się z nią później? czy nie skarżyła się z bolu porzucenia? Które pisała do ciebie.

Ch.

Nic M. P. ...

Kr.

~~[illegible]~~ mój ledwy przyjacielu (Tyle ich już zamieszałem ile kosztuje osób traci znaś kochać) ~~[illegible]~~ przez śmierć lub inne przypadki o których ~~[illegible]~~ wspomnieć a w końcu lub się przyzwyczaja do tego, lub zapomina

Pobo.

Panie Pisarzu drogi jest ładnych kobiet na świecie, ładniejszych od tej której straciłeś — szukaj sobie innej a nie myśl o tej która od ciebie uciekła

Ch.

Jej WKM. przysięgam niezbawieniem duszy i honor mój że ta dziewczyna jest mi wierną i niczego w rzeczy nie zmieniła wyjąwszy jaki się w świecie szczęścia moje wierną zostanie, znam ją jak siebie samego

Pobocki.

Żal mi owszem ... do tego stopnia być się zaślepionym — szczerze istne szaleństwo.. (Kancelista się śmieje—)

Kr.

Ale święte szaleństwo co takie (Panie Hetmanie) ... pociechy — Bardzo pewien. Chmielnicki; każemy teraz dochodzić tej sprawy.

Ch. (milczenie)

Tenże sam Daniel Czapliński wypędziwszy mnie z futoru mojego który mam nadany od śp. Ojca WKM-ci jak ta dolce ... zabrał mnie głodnym ludziom zebrać 400 kup zboża cała ... ~~konia~~ nie umiał zebrać ziemię i one i sieję premiowej. —

Kr.

Nic ważnego nam co ten ~~[illegible]~~ Chory.

Krusz.

WKM futor ów ...

Kr

Zabrano czy nie zabrano

Kon

Odebrano.

Kr do (Ch.)

Udaj się jutro do naszej kancelaryi.

Ossol

W.K.M. nie pozwalaj mówić z Chmielnickim.

Konie

Hetmanie, ja nie potrzebuję waszej obrony. JKM. niech pyta was / osobno. Jutro się pokaże po którego stronie będą stawiany szlachta już nie ma głosu.

Kr

Co szlachta ma do tej sprawy? mówcie co macie —

Konie

JKM. nie pozwala i pozwany

Kr

Słuchamy.

Konie

Tyle wam WKM. z respektem oznajmię że mnie osobiście cała ta sprawa tyle obchodzi ile rana Chmielnickiego, ponieważ jednak wiem że Czaplinski ma nadanie na ten futor od JP. Pana Koniecpolskiego jestem pewny że listów z kancelaryi Król. ~~stanowczo~~ niegrzecznie ~~niebaczie~~ i że urzędy wstawią i osoby WKM. wyroku sądu i obrzydzenia ~~Osobliwie~~ zazwa —

Kr.

~~Zobaczymy czy nie czułości~~ — ~~[illegible]~~ ~~wyrokiem sądu~~ ~~[illegible]~~ zawiani ~~[illegible]~~ wydostawaj się właśnie zbawiać ~~go zupełnie w jego poszukaniu~~ — ~~[illegible] ja wam [illegible]~~ zobaczymy czy nie pustach A niech się też szlachta zastanowi do mego zdania, to ~~[illegible]~~ ja wam przypomnę iem takie szlachta i że słusznie może nie Wnioskować zbyście czy w nim nadania robili wiedzy i dowiemy sobie tego co ja powinien dowiedzieć.

Ch

Trzecia skarga z jaką do ~~WKM~~ przybywa jest krzywda całego wojska kozackiego, które starsi ziemi na moje barki włożyli z tem poleceniem abym tę krzywdę jako krwawe brzemię całego ~~narodu~~ ruskiego u stóp WKM. złożył i o radę i pomoc nas uprosił.

Czternastoma skargami przyjedziemy wiśniowy do kancelaryi ~~[illegible]~~ już uprzykrzyliśmy się zapewne WKM.; ale nikt na całym świecie ratować nas już nie chce. Ostatnie na naszą skargę wydała nas na pastwę niczenia, konfirmacji przywilejów od sejmu do sejmu z wołają; Ojczyzna stała się dla nas twardą skałą, prawa i wołania nasze wiatr rozwiewa, krew i łzy słońce wypala; przeto my z wiarą przybyli do nóg WKM uprosimy pomoc opieki i obrony od okrutnego uciśnienia panów i urzędników ukraińskich z którymi nam już ciężej jak ziarnom pod młyńskim kamieniem.

WKM. uważaj dzierżawcy starostowi i komisarza ~~[illegible]~~ pia od 10 lat wypisuje zaiśmi według upodobania. Prawo na kartach A ci co nas niem sądzić i rządzić mają sami za bandami zbójców, kradną nas i mordują

Konie

A to co?! (Król daje ~~[illegible]~~ znak ręką aby milczał)

Komput koronnego wojska samowolnie zmniejszyli, oddziałami za zbyteczne potrzeby obwodzili, żołdu od 5 lat nie wypłacają a reszta aż wołających ludzi i zestarzonych Rzp. żołnierzy z rodzinami nędznemi z chłopami swymi pomorzył, podległymi swymi rolli, ziemie wydarli, kraj zniszczyli, cygańską i pańszczyznę wolnym ludziom robić ~~[illegible]~~ sobie każą

Na pomstę boską ~~[illegible]~~ starych żołnierzy Rzp. ulicznie i bezimiennie kłuszą i ~~mordują~~; starych rodziców w domach ~~swoich~~ naszych drwią niegodnie umarłych ~~ojców~~ grobów nie darowują, i żony koronnie zaraz po żyjących ~~[illegible] z [illegible]~~ do roboty ciągną, córki ~~[illegible]~~ nene-krzywdzą a co się komu gdzie w domu koronnym podoba gwałtem biorą. Więc chłopów nam wydzierają, cerkwie żydom w arendę wypuścili, z Jezuitami gwałtem do unii zmuszają tak iż już nikt ani w domu swoim ani wewnątrz siebie nie jest wolnym —

Już tego więcej niż nacierpieć ludzie w sobie zmieścić mogą — ~~Co młodsi~~ wszystko co młodsze porzuciwszy żony dzieci i chudoby a głowy i duszę swoją na Zaporoże unieśli, [gdzie siła takich nie boi się [illegible]] iżnie po całych ziemiach i morzach się rozbiegli — Stary weterani którzy w służbie Rzp. zdrowie i oczy stracili; którzy za stawu ojca WKM i ojca Waszego wielkie wojska Szwedów Turków i Moskali zmogli, dziś ~~jako~~ żebracy, ręce po drogach wyciągać muszą. Bez dachu, głodni, podartym płaszczem ciało się do ran, leżą na ~~[illegible]~~ gołej ziemi aby ~~[illegible]~~ głów ~~nie [illegible]~~ i dnie ~~[illegible]~~ [illegible] ziemie co którzy nie dnieli [illegible] śmiercią.

WKM. korolu pótka, którzy nie chciałeś bronić Rzp. szczerze w przemiach swoich nieludzkie [illegible]. Kto ma dzieci ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ publiczne dziś w którym był ojcem, któremu żone wstydzić się ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. Kto ma starych rodziców każde mu że ich bronić nie można ~~[illegible]~~ w domu swoich, stoją wszystkich ~~[illegible] Boga~~ wszyscy precz do Boga, idą na wroga z martwym sercem — że ojczyznę ze [illegible] krwią, i rzecz śmierci sobie a wrogom swoim zwycięstwa.

Cały kraj widzi jak jedna gałązka [illegible] na morzu [illegible] i sypany — Chłopi ~~nie~~ ze dworu bydło i ~~[illegible] [illegible]~~ biedy, ptaszę przy [illegible], ojców je w chlebie a boty nosi na sobie. Robi bokiem, [illegible] nordami, pełna żołnierze ~~[illegible]~~ ześli [illegible] zbawców coby ich wywiódł z [illegible] od [illegible] niewoli

Miłuj przeto WKM. zlituj się i radź nad nami bo ze wielkiej krwi zelżonej się zaroi. Jeśli zlitowania nie zażyjesz, każdy przy swojem ubłagać go może poddany i umrzeć gotów a my z żołnierz (ociera łzy) serca twego pana ~~[illegible]~~ innej ojczyzny szukać będziem musieli —

Kr

Polub.

Mówcie panowie — ja chcę aby to było niepowszechne — ~~[illegible]~~ ~~nie za [illegible] [illegible]~~ wiecie że także ja już nie przyjmę [illegible] [illegible]

Nie pierwszy to i współczesny w niejednych ziemiach dziś się wielkie nadużycia szerzą — ale nie umknione tam gdzie Rzp. wszelkiemu rygor wprowadzi była zmuszona aby utrzymać wreszcie chłopskie wojska które nie tylko same z nieznanemi się buntują ale i podolan[skie] ześle do buntu podburzyła

Ch.

W.P. niesprawiedliwi i niech najpomocniejszego lordom i niepodległym szczęsny; [illegible] płaszczyzna jako mnie gniazdko mego oblazania a najprostszy [illegible] tyle jest wolności że życia bronić i spod pięci butów się wydzierać. Jakże się dziwić buntom i potłuczonym i sercu niespokojnych ludzi? —

Polo.

Pawluk, Hunia i Ostrzanin ani ich pułkownicy uwieńczeni nie byli a jednak bunty wszczynali

Ch.

Pułkownicy i Ostrzanin sami buntów przestawić nie mogli

Pol.

[illegible] i krzywda nie uprawnia do buntów i krwi rozlania ale ich broni

Ch.

W.P. do niczego nie uprawnia —

Polo..

Bunty podnoszą ludzie krnąbrni którym się prawować nie chce, którzy swym [illegible] wzbogacić majątku, którym nic do stracenia nie mają a wszystko przez bunt zyskać mogą, ludzie [illegible] którym przywilej na gardło nasze ostrzy tak nowe a Boga chodzą chwalić; starszyzna kozacka co się gwałtem rwie do równo szlachty; [illegible], honorem godności prawa, ambicją ludzi niskiego stanu i podłego rodu co mało mając do równi szlachty [illegible] by [illegible] i mieczem [illegible] być nie może —

Ch.

Ja [illegible] dobrze żem widział aby [illegible] prawował od chłopa [illegible] [illegible] przez [illegible] granic [illegible] A starszyzna kozacka, my W.P. uważamy się równymi i wszystkimi i równe prawo do ojczyzny naszej ojczyzny. Tak jako wszyscy ludzie [illegible] nam [illegible] i krwi [illegible] z [illegible], [illegible] lub [illegible] [illegible] sami się [illegible] —

Pol.

Pisarz [illegible] z nowemi [illegible] [illegible] i chce [illegible] [illegible] o tem [illegible] [illegible] (dokument) że chłop równy szlachcicowi

Ch.

Wiem ja dobrze że wy W.P. i cała szlachta [illegible] nie macie nas za ludzi podobnych sobie. Wy co [illegible] mamy inne ciało, inną krew, serce i rozum; inne prawo nasze i innego Boga mamy. Z wielkie [illegible] jest jeśli krzywdę czujemy i [illegible] [illegible].—

[illegible] wszystko [illegible] głęboko ale w sobie [illegible] ani za siebie obronić się nie chcemy, chociaż [illegible] wami [illegible] ludzi bywali, co broni [illegible] nosili; [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] zwyciężali a [illegible] od [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i krzywda [illegible] [illegible] na świecie została [illegible]. Wyście [illegible] i [illegible] całym światem [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible], serce i [illegible] nasze spętali, a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], chłop [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] wszystko [illegible] waszej woli [illegible], jak chcecie.

Lecz przyjdzie czas, gdy i ci ludzie [illegible] wam będą podobni, i robić to co wy dawniej robicie — [illegible] się na Boga bo on Panem ani [illegible] [illegible] i [illegible] bo [illegible] [illegible] [illegible] ani [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nam — lecz [illegible] [illegible] — co [illegible] świata [illegible] nas [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] od [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tych, co [illegible]

Kniaź –

W. K. M. słyszeta tego od zelżonego setnika co płacze, skamy, drwi i grozi cały Kozaków.

Ch

W. Panie!...

Kniaź

Milczeć, chłopie, i nie przerywaj! Każde słowo tchnie buntem i zuchwale grozi ale skoro W. K. M. puszcze się obelgi to jam ja chyba Kozaków bronić muszę bo i nazywamy byliśmy buntownikami i bezmyślnych ludzi co właśnie wojsko i chłopów zobaczył gotowy. [którzy byli mieli stanowi]

Pierwszy ja, zgodziłbym się na to aby wojsku Kozackiemu [illegible] powrócić przywileje a chłopom opiekę prawa gdyby natura [bezimienna] tego hultajstwa mogła się [illegible] zmycić ale oni prędko budzi nieposłuszeństwo dając do ostatku zażeby resztę albo do swego upadku i wtedy dopiero nielitości domagają się biedni –

Nikt niechaj zelżonemu broni do ręki ani pomnie ze wolności odbiera. Kiedy nas spalić i zamordować zawsze, a [illegible] są ludzi przeciw którym [illegible] nikt ... za nich ostrzegać byś u nie nam a jeśli wtedy obchodziciał szczerze i ... Wkm. za sama z nimi postępując mają dotąd wana powód i niespodziewanie upominać się z hultajstwem i dodawać im otuchy –

Były czasy kiedy [Kozacy] mieli wszystko co stanie, tak kawi Kozacy byli dla nich narzędziem wolności [illegible] – właśnie wtedy bunty [illegible] wygrać woleli. Co WKM przypomnieć się ośmiela przez 16 lat. Obrzycił stan wielki rozpięta, przybytek tronu i dzielił wypraw z ... całe historii tych narodów ojca Wkm. przyprowadził do domu, powitano ich jak bohaterów, albo przyszli ich jak braci, umieszcza w domach swoich i pełny tortury w zamęście im podawała

Rozproszono tem hultajstwo się samo z siebie zeszło do tegoż zaufania w sobie przyszło [illegible] [jak gdyby było z jednego rodu] lub WKM. a ponieważ Cesarz wodził w niewolę, przepraszał niewoli, obce państwa o kniaź tatarskie trupili i ratowali, samet od Wołgi do Siedmiogrodu z ognia zniszczeni; zwrócili się gnębionym chłopom że i w Kozakach w niej mają co mieć, szczęście i radość jako obietną ofiarą – a ponieważ, gdyby ... po dawnych przewinach i ... wrogiem ich ... i buntowania ich wcale.
[gdyż pierwszy od lat że to]

Wszystko ze grozi ich nie mieć ani obrony w koszy z pod obłaszni używali ochrania, okazywali rany swoje i niechęć serca ludzi niemiłości zmieniali cieniste, czynili chrześcijanami [illegible] obywateli, wszystko potrafili [pocztą] [illegible] uratować skarby przeniesione skupuli i szczęście zwalczali ludzi, przerzucono poświecenie niosąc ... ona nie do wolności swawoli – Niedości tego: zostaniem nowego zaciąga zachłanny starszym stawy [i dufając sobie i wyprostowując stanowne]

[Nowy zaciąg przeciw Szlachcie ... a zaciąg stawy] gdy wojsko Kozackie nieumiało sami ze swoją ręką przyjęli zaciągnąć wyprawy tam ... rozmieniowa ... ale Kozacy kontent i zaród zgniotły, Pognębiono szlachtę i Żydów z ośmioma hultajami i wolnymi Kozacy którzy z ich wsi Kozaków ozdobili. Tery [illegible] przez nich nieprzyjaciel zawiązani brzdy na nas [illegible] uszanowali, wszystkie ziemie zaroili hetmani nowiki drogiego. Z zaczęcia nieistotnie do niewoli uprowadzili.

Kozacy zakazani wiosną i [wielki zgniotło] hetmanowi Kor. Koniecpolski rodziemi mam pokrewni do żywoty tam postanowili odmawiać i gorzej niemal przybyłego domowej się prócz. Hetman zaprowadził porządek i wystawił [illegible] fortecę Kodak aby [illegible] Kozaków nadal wcale utrzymać. – Ów [illegible] z ziemi zniweli nieumiech ratuj wspiera w rejestrowych i pod [illegible] Moskwami [illegible] [illegible] Kozacy [illegible]. i przyszli nas ze [illegible] zostały sobie tylko zwać się ośmielili – [illegible] Zbici którzy ujęli niegrzeczni ... nas obronili ... pod Stworem [pozbili się] Konstancją – świeciło dowodzono [illegible] – [illegible] [illegible] [którzy] – pozbawił przez [illegible] pokłonowano ludzi ... na pod stopy ... [illegible]
i nowy zaciąg w innej liczbie 6000 ze stolicy Kozacy uformowano.

rozkaz pobite

Zaledwo więc się do dziewin obrócili [illegible] wojsko Rz. i hr. [illegible] ~~[illegible] Rz. pobili~~ – ~~Ale~~ nad Starcem [illegible] straciem poranni 12000 do niewoli 10000 do Tatarów [illegible], dowody iż z połkiennej [illegible] [illegible] rejestrowych, [illegible] [illegible], aby [illegible] ze [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible] a [illegible] jak [illegible] [illegible], doły [illegible] [illegible], ~~[illegible]~~ i [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ~~[illegible]~~ i [illegible] samo [illegible] [illegible] [illegible] na kolanach w krwawym prochu [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible] [illegible]. Jak [illegible] [illegible] na krew ~~[illegible]~~ [illegible] ze [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ~~Ale~~ Rz. [illegible] [illegible], [illegible] się krwawy dzień i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ze [illegible] nieszczęśliwi –

Ale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] tka [illegible] [illegible] do [illegible]. Jeśli [illegible] [illegible] [illegible] to dla tego że Rz. w [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tylko nad nimi – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Wreszcie [illegible] [illegible] oni [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] oni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] by [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ?

[illegible] [illegible] [illegible] nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Rz. – [illegible] [illegible] [illegible] nad stan [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] się do [illegible] – bunt [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ze [illegible] [illegible]; [illegible] krew [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] ze [illegible]. –

Do [illegible] [illegible] ~~W. P.~~ ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] jeśli Rz. ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] ~~Rz.~~ z [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ ze [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – Jeśli oni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] i [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] by się [illegible] [illegible] [illegible]. ~~Tak [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

[illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i nawet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] i [illegible] ze [illegible] się [illegible] a [illegible] je [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible].

Ch.

[illegible] się W. P. [illegible] jeśli [illegible] ale jeśli Rz. [illegible] [illegible] [illegible] za co [illegible] jemu [illegible] [illegible] lat 10 [illegible] [illegible]? [illegible] i [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ buntu [illegible] [illegible] [illegible] co [illegible] do [illegible] [illegible]. Jeśli my [illegible] [illegible] że dziś [illegible] i [illegible] [illegible] od Rz. [illegible] [illegible] [illegible] w tem ~~do~~ [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do [illegible] W. P. co [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] —

Jeśli my [illegible] [illegible] [illegible] Rz. [illegible] jemu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] ze [illegible] [illegible] [illegible]. – W Panie! [illegible] [illegible] [illegible] i bunty, [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] i [illegible] [illegible] i [illegible] nam się [illegible] i [illegible] [illegible] bo jakie [illegible] W. P. aby [illegible] co [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i aby [illegible] [illegible] nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? – My nie [illegible] nic [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] tylko sprawiedliwi [illegible] — ani [illegible]. — Jeśli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jako [illegible] wynicenie

Kr.

Zeitwalu!

Ch.

Tak się [illegible] Pani! i [illegible] się stanie. bo lekki [illegible] i [illegible] [illegible], które bez [illegible] i [illegible] [illegible] o [illegible] się [illegible] [illegible] i [illegible] ludzi, [illegible] bez serca postępować. — Tam [illegible] [illegible] albo [illegible] [illegible] albo [illegible] [illegible] sobie [illegible]

Wanda (do Pohula)

Zdaje się że on jest spity

Pohuli

[illegible] wygląda.

Kr.

Dalibóg [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] się [illegible] a od [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] i drugiej strony popularność ludzi.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ojciec [illegible] [illegible] że we [illegible] [illegible] [illegible] aby [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] jako [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] dla [illegible] [illegible] bo ta ojczyzna [illegible] [illegible] jest jedna w której się rodziłem i chowany i dlatego [illegible] [illegible] [illegible] tej [illegible] [illegible] Korony [illegible] [illegible] [illegible]. A chociaż [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] jak [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] że [illegible] [illegible] [illegible] a nie [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] się w [illegible] [illegible] co którego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sobie gdzie indziej. — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. I [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dla [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible].

Ch.

W. K. M. że [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]. Co do [illegible] [illegible] [illegible] ale z [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aby [illegible] [illegible] [illegible] —

Kr.

[illegible] [illegible] [illegible] jako [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

P.

[illegible] [illegible] W. K. [illegible] [illegible] [illegible]

Ch. [illegible] [illegible] [illegible]

Kr.

a to trzeba [illegible] drzwi i okna, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] (wchodzi)

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

W. K. M. że [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] — Chociaż [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] że [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] przy [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] — Ale [illegible] [illegible] sobie [illegible] [illegible] W. K. M. i [illegible] [illegible] Królem [illegible] — Cóż [illegible] [illegible] jeśli [illegible] jak [illegible] [illegible] [illegible] że [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]?

Gdyby każdy polikał który padnie za blade oblicze człowieka zuchwałego, przed na mą twarz, ~~[illegible]~~ niosłbym ją w wiecznej stawie i oddobie, nie wszystko samy jaki mam za sobie.

Za sceną hałas

Scena VI.

wchodzi Matka Ch. zamiast niosą syna Ch. ~~[illegible]~~ tłum ludzi ~~[illegible]~~ zobaczywszy Ch. kobiety zaczynają płakać.

Matka

Chmielnicki, dziecko ci ~~[illegible]~~ twoje zabili, ~~zamordowali~~,

Tłum kobiet

Zamordowali

Kobieta 1.

Ciemiężcy zamordowali

Krwi!

Kilka kobiet

O zbójcy!

Nie żyje! już nie żyje!

Kilka kobiet razem mówią ciśnąc się do Chmielnickiego

~~żyje~~ umarł! ~~kto~~

Kobieta 2.

Ciemiężcy go zamordowali on, on!

Krwi! zabił go

Kobieta 3.

Za synku go bili

Krwi

Krew za krew

Kilka kobiet z płaczem.

Nie żyje, umarł, umarł!

Razem

Ch.

(który się do syna przedzie zbliża) ~~Bohun~~.

Bohun

Cicho! zmiłujcie się dla ojca (odpychając kobiety — Chmiel kilku przedzierając kobiety do Bohuna

Kobieta 1.

Szczepili biliśmy gdzie my ~~[illegible]~~ go bronić chcieli, a my nie puścili patrzeć (wskazując na ...)

Kob. 2.

~~Ko~~ bili go na śmierć go bili i pod belkami skonał

Chmielnicki

Wody przynieście, przynieście wody dla dziecka.

Razem.

Wszyscy (jeden podnosi)

wody, wody, wody, (żaden po wodę nie idzie)

Bohun

Cicho przynieście wody, cicho ~~[illegible]~~ to dziecku zaszkodzi, ludzie bądźcie cicho, dziecko żyje

Kobiety

Razem.

Nie żyje pani nie żyje, umarł, nie żyje,

Kmiecy

Śmierć mu, krew za krew,

(krzyk ogólny)

Bohun (krzycząc)

Zabił go, zabił go, ratujcie

(wszystko się uciska) ~~Ludzie~~

Bohun (zachrypnięty)

Ludzie bądźcie cicho, ~~[illegible]~~ wasz krzyk dziecku szkodzi, ~~jeśli się nie uciszy będziemy bić [illegible]~~ żaden tego kto pierwszy się odezwie. — rozstąpić się

Ogólna cisza — Ciemność brzęczy po wodę! (ciemność zapada) ~~[illegible]~~

Ch. (nad synem)

Mój dziecko, co ty tak patrzysz na mnie? przemów mój synku!

Mały syn

Ojcze! nie gniewasz się na mnie? ~~[illegible]~~ pocałuj mnie ojczulku

Ch. całuje go —.

Matka

Kona, straciłeś dziecko mój synu

Ch.

Tobie od Boga mej drogie dziecino — ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ wesel się ~~[illegible]~~ w niebieskich promieniach, ~~[illegible]~~ (przeciwnie ja na ziemi jeszcze! gdzie mnie opuścił na zawsze.)

Matka do Chmielskiego który stoi ze spuszczoną głową i załamanemi rękami ~~[illegible]~~ nieruchomy.

i pełnymi z proroka
~~Żeby~~ Niechaj moje przekleństwo jak cień za tobą ~~[illegible]~~ charczeć – ~~w dzień Twoje [illegible] a przekleństwo~~ – żebyś stracił nawet lat [illegible] dni i w nocy a [illegible] całe wieki
~~całe wieki~~

Wszyscy

Amen. –

Ch. – [illegible] –

~~[illegible]~~ Matko, nie klnij mnie. – odwraca się od niego. Lepiej pogląd w skostniałe oblicze własnego dziecka, niżli na [illegible] ~~[illegible]~~ takiego

Matka klęka ~~[illegible]~~ wystraszona duleca i modli się – Chmiel stoi patrzy mu w twarz. – Kobieta się modli – mężczyźni porozumiewają się ze sobą silnie gestykulując

Cieplicki stoi nieruchomy, cichym głosem woła ze siebie

" ~~[illegible]~~ jesteś Tyworski?

Tyworski. (zbliża się) i mówi cicho)

Czego chcesz ~~[illegible]~~? W. Dany

Cieplicki:

Ryżaj do Barbarenki niechaj przybiegł i nie dom pod stary Chmiela – ~~[illegible]~~, boję się buntu ~~[illegible]~~
~~jestem [illegible], [illegible]~~

Tyworski

Dobrze

Chmielski

Spiesz się, ~~[illegible]~~ powiedz mu z czekam ~~[illegible]~~ i niech się zmieszka nie mogę – niechaj przybędzie zaraz, zanim mnie zabiją – (Tyworski odchodzi.) Ci ludzie są uzbrojeni za mną znamy że może niebezpiecznie ...

Matka –

(modląc się) moja duszo, moje, (modli się) ~~Chmielnicki [illegible]~~ po chwili cicho do Chmiela)

Chmielnicki ~~[illegible]~~ mój synu zabij go!

(~~[illegible]~~) modli się patrzeć na Chmielskiego i mówi

Chmielnicki! on ci dziecko zamordował ~~[illegible]~~ on ci rozum porwał, matka i dni [illegible] [illegible] [illegible]. przeklęty nas ten wychowania. Chmielnicki On ci dziecko zamordował, on się ze [illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ jak on chce, nie ma spokoju dopóki [illegible] żyje – Chmielnicki On ci dziecko zamordował. ..

Ch.

Ale to że on morderca, ja mam bez tego morderca, nadobił mego [illegible] ~~[illegible]~~? i mam ciągnąć grzech na moją duszę? czy mało ulży czy [illegible] ulży? – ~~[illegible]~~

Mat

Tyś bojaźliwszy ode mnie ~~[illegible]~~ bojaźliwszy słabszy od niewiasty ~~[illegible]~~ – widzisz (pokazuje mu [illegible]) widzisz coś nie wart być ojcem, nie umiesz bronić swego gniazda – Wstydź się coś uczynił ojcem ... Chmielnicki! Kiedy ~~[illegible]~~ twa matka ~~[illegible]~~ bić [illegible] na rynku [illegible] [illegible], ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ słuchaj i przypatrz się dobrze ... jeśli ~~[illegible]~~ łzy, i [illegible] w moim oku a ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ już mi zginęło, nie [illegible], ale z całej [illegible] ~~[illegible]~~ jest ze mnie skroni – mnie nie broni ..... Czego ten głupi [illegible] na [illegible] [illegible] do ciebie – .. Tyś zdrajca! nie [illegible] go – [illegible] się do niego [illegible] na dom twój, [illegible], [illegible] ~~matka~~ [illegible] [illegible] mój domek " Czego wy chcecie ode mnie i czy nie widzicie ~~[illegible]~~ głupcy że ja się boję?

Ch.

~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~!

M

I co ci ich przyszło dobić żeś Kozak [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oddany ci [illegible] [illegible] czyż ci [illegible] [illegible] [illegible] potrzeba?

Byłeś [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] dam ci [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ci ~~[illegible]~~, [illegible], ~~[illegible]~~ [illegible] do ludzi ~~[illegible]~~ [illegible] ci [illegible] [illegible] [illegible]?

Scen VII

Welody kuny z Kyromsem –

1. Akt. – Kyrola
2. [illegible] i [illegible] rebelia [illegible] [illegible] [illegible]
3. Konrazja
4 Smierć wy i [illegible]

Scen.

za furtką ogrodową pokazują się Maria i Anna pierwsza z pękiem kluczy u boku

M. wskazując na scen

Oto jeszcze nie uprzątane mam ich tyle par ile masz lat moja Anno. (kładzie w ręce)

A.

Osiemnasty

M.

Zawsze się boję aby mi jeszcze nowych gdzieś nie porwał zdaje mi się że [illegible] one [illegible] je [illegible]. Jeśli to jest [illegible] mi to cała moja gospodarstwo [illegible] niczyich [illegible] zdaje mi się że [illegible] z tą [illegible] — Każdy gdzieś, każda grządka każda [illegible] każdy [illegible] wszystko mi się jakby [illegible] mojej istoty [illegible] w jakiem [illegible] aby wszystkiemu o mnie było dobrze jak przy matce [illegible] jak jakiebie [illegible] spodziewam się i czuję że mi [illegible]. Ty nie [illegible] co to [illegible]?

An.

[illegible] w twojej (usiada na wschodach ganku)

(trzyma korale) [illegible] ty [illegible] ty [illegible] i [illegible] się [illegible] wybier mi wszystkie [illegible] niech same korale zostaną — [illegible] dla Jasia w moim pokoju

M.

Wbij sobie to nie do końca [illegible]

A.

Sam korale daję do trumny tylko — niech dusza powie mi dlaczego ty tak kochasz twego męża

M.

bo i on mnie kocha.

A.

[illegible] i wiele ludzi cię kocha — ale ty tylko dla niego [illegible] tak [illegible], do niego się ciągle [illegible] go [illegible] cię usta [illegible].

A [illegible] mi [illegible] że kochasz Chełmskiego że on cię tak kocha w przyszłość za niego, [illegible] porwał cię od tego [illegible] ich dni wiosenne kochaj tego którego [illegible] była [illegible] którego [illegible] kochasz — Co to za [illegible] że gdyby cię porwał którego kochasz [illegible]?

M.

Kiedy ja uwielbiałam tak Chełmskiego jak mego męża

An.

Ino jak?

M.

Ty [illegible] moje drugie — [illegible] ciągle [illegible]

[illegible] cię [illegible] ale

A.

Ale ja chcę to zrozumieć

[illegible] cię widzę w [illegible] tak [illegible] że mi [illegible], że mi [illegible], a czuję mi się że [illegible] usta moje wyszły. u mnie [illegible] mnie w [illegible], tak — dlatego tak kocham tego mnie a nie Chełmskiego — [illegible] a [illegible] że [illegible] wszystko [illegible]

M.

Ja ci sama nie będę mogła wyrazić opowiedzieć

Wiesz i ja kiedy byłam w Chmielnikach nie wiedziałam wtedy co to jest miłość — . . . .

Jak było wiele mnie wciskałam mego męża widywałam często

pod niego z mojem mężem rozmawiałam mi się skarżyłam go tylko [illegible] że ujrzeć że jest coś co w [illegible] taim coś cobym mu chciała powiedzieć ale bez że co stosownie czułam jakiś żal do niego ale za co tego nie wiem i sama sobie pytałam co mi ten człowiek zrobił — miałam gdyś wasz który mnie robił nie ciemniał i niespokojna a szczerze mówię kazał byłam jak człowiek który idzie sam w ciemności. Kiedy się do rzeczy [illegible] w niepewności jak dziecko które chce wszystko spotkać tak chce wiele jak niemowe [illegible] —

Kiedy mu powiedział mi o mnie Leszek że on nic mnie kocha, że chce mi poświęcić swoje życie a jeśli tego nie uchce przejmie mnie żalem i rozpaczą —

Kiedy zrozumiałam go kochać czułam że teraz jestem święta dla niego, o mężu obowiązek, pozwolę się dla niego — wyznajemy nam jego miłość, on był młody mniej jak wiosna coś mię [illegible] popychało mnie do niego, z trwogą myślałam powiedz że będę jego żoną — a potem po ślubie mojej drogiej Anno — gdy oczy zamknięte, moja droga a potem dozwolono potem, w niebie będzie nic ich otwarte gdy się dowiesz że męża jest [illegible] potem — gdy się dowiesz tajemnicy jakiem sposobem robi się portowa z całą [illegible] — człowiek zrobi ci portową a sobie drugą portową —

Którem oddasz twoja natura jak ty nie [illegible] w [illegible] —

Sterkel. — Sanula ~~Dibb~~ majewski. Sawicki.

Szanowny ~~Panie~~ Księże X Dostałem dziś moją ~~prac~~ pismo którym[illegible] ~~nie~~ : ~~[illegible]~~ muszę ~~[illegible]~~ kilka) ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Akt I. Warszawa.

Sc. I.

W zamku warszawskim, ciemna komnata królewska [struck] – słychać muzykę balową – bije godzina 11 ta. – Wchodzi Paź królewski z świecznikiem w ręku, za nim 2 arkibuzerów, w ślad za nimi Potocki i Koniecpolski.

Paź

(stawia świecznik na stole i wskazuje na przeciwległe drzwi.)

Nie wprowadzać nikogo prócz osoby, którą sam wskażę.

Pot.

Wkrótce czy na rozkaz kanclerza postawiłeś tu straż

Paź

Na rozkaz JKM. – JKM. chce być sam na sam z osobą którą oczekuje

Pot. (do Koniec.)

Słyszałeś.

Koniec. (do Pazia)

Jeśli tak, to odejdź. (Paź wychodzi.) Cóż to za tajemnica której mi nasz powiedzieć.

Pot.

Ot – powiedz niech uważa – Najjaś. zabawia nas ile może, wyprawia bale muzyki i teatra a poza plecami na sejmie buntuje na nas chłopstwo i z kozakami się zmawia.

Kon.

I aby mi to powiedzieć przyzywasz mnie z zabawy i prowadzisz mnie do tej odległej komnaty?

Pot.

A ja ci dziwię że być to tak spokojnie przyjmujesz; żeś nie czekamy o resztę. Nie dawno temu buntował dwór [illegible] chłopów pod pozorem wojny tureckiej...

Koniec.

Lżej duszę – wiesz odkryty – przysiągł nam ale ewangelii że o takiej wojnie turecki zamiar myśli więcej nie będzie – lecz chcesz więcej, sprawa skończona, nie czasy jej na nowo – dziś jest z tego [illegible] zapewne ustąpić musi dworem a nami.

Pot.

Otóż sprawa rozstrzygnie bo ten sam Chmiel. przybył tu do Warszawy był duszą unii, był u kanclerza przekładał swoje krzywdy i prosił o protekcję: wszystko to ostatnio prawnie – bo król wyrzeka się [illegible] jak sądzę

że w tym pokoju dziś wczoraj, ~~tut~~ teraz, niech 3 a 4 [illegible] lat, aby nikt jej [illegible] nie [illegible]:

Kon.

Ale on tu przybiegł dziś ze skargą na mego podstarościego w Czehryniu Czaplińskiego; z niczem [illegible] dowiódł [illegible] o tem Czaplińskim.

Sob.

Ten twój Czapliński najechał go jak wróg i zabrał mu futor za[illegible] ma nadani królewskich. [illegible] mu [illegible], a niewiastę, [illegible] ma [illegible] znacznie o Kozaków i chłopstwa gotów [illegible] podnieść a ja za [illegible] [illegible] i ostrzegania [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] w gospodarstwie i [illegible] chłopów [illegible] [illegible] mi kilka tysięcy. — Ten twój Czapliński, to jest głupi Czapliński — to co mi stało, to mi stało. Chmiel przyszedł ze skargą do króla — nie ma w tem nic dziwnego — ale [illegible] te ~~po~~ [illegible] z strony [illegible]:

Kanc.

Cóż to za człowiek ten Chmielnicki co go nam [illegible]?

Sob.

Poznałem go 20kilka lat temu podczas wojny tureckiej — [illegible] [illegible] go i był zakonny jem [illegible] i [illegible] go [illegible] że obaj w jednym [illegible] [illegible]. Ojciec jego służył u Danielewicza a ten dom z dawna ukraiński szlachecki wysłał młodego Chmiela do Kijowa a potem do Jarosławia do OO. Jezuitów na nauki. Przyszedłszy do lat, służył w wojskach kozackich i [illegible] [illegible] człowiekiem [illegible] go [illegible], miał już to do siebie że czy z nauki czy z ćwiczenia czy z natury, [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] jak lis — równo dumny jak ~~[illegible]~~ lampart [illegible], cichy a [illegible] porwany, to [illegible] [illegible], śpiewał dumy i pił z Kozakami a potem [illegible] [illegible] i żył jak szlachta — nieposzlakowany wartogłów, [illegible] głowę [illegible] i [illegible] a wymowny przytem, [illegible] sobie łatwo zjednał umysł i serca u Kozaków. [illegible]

Akt II. w okolicach Berdyczowa. w mieszkaniu Czaplickiej.

Sc. 1.

wchodzi Czerny z Maryną.

M. Sprzykrzycie panie Dadziel nadejdzie
Zastępię wam gospodarza –
Czer. Dziękuję
M. Od wybuchnienia buntu Koliszczyzny
Jesteśmy wciągle w drodze i w ucieczce
na krzyżowy się, zmieniamy swe mieszkania
Czy tak łatwo szczęście ze granice
Ziemi lubelskiej za jak brzegi stawu
dla toniącego rybaka i bliżej tam dalej
tam samym zdaje się ze dwoma dniami
szybką i ciężką drogą dalibyśmy
po za obszarem wszelkich niebezpieczeństw.
Nadzie dziś a mimo to jedziemy
powoli jak by do grobu przytaczony
za każdym krokiem zaciemni i niemy
wszystko. wszystko to jakby sam dla mnie
u mojej drogiej Anny. trzeba wracać
do mury klasztoru skroniej odwiedziny
wstaje mnie żegnam się codziennie
co dzień rosnące i ciemni niemoże
Czer. Czy zdrowa Pani Czaplicka?
M. Bardziej się troszy o męża niżeli
o swoje zdrowie wątpi ale ona
sama widziała nam kobietom trwoga
o tele daje zdrowia ile niemyjemy,
Myśli owszem tego nie osłabi
nam trwoga daje zawsze tele zdrowia
że niemyjemy choroby
wchodzi Czapl.
Czap. A! Czerny.

Dziękuję Ci że cię widzę, święta siostro
szwagierko mojej żony — Zkąd ci droga

Rev. Jadę z Warszawy wraz z panem Krzeckim
w poselstwie ~~[illegible] do [illegible]~~ — Chmieleckiego.

Ran. Ze Bogiem ~~[illegible]~~ idź śmierci szukać.
  Anna weszła: ~~Czemu [illegible] ja w~~

Anna — Panie ~~[illegible]~~ Żony.
Twój mąż tak często wspomina za wami
Dziękuję wam radości jego oczów

Cap. Bójcie się Boga! ~~[illegible]~~ Czy Ciebie to wiecie czy to konie święte
Rycerz trefnisz z chłopami.
I ty który Ty jedziesz do Kijowa —

Czerny Co chcesz Kazano w drogę — idę w drogę. jak wypadł niemiecki czy [illegible] ~~[illegible]~~ w [illegible] wiatr w drogę i dziś jak do [illegible]
Pan [illegible] stary pułkownik ze chłopstwo
[illegible] wesoło [illegible] [illegible],
[illegible] Razem [illegible] [illegible]
Aż [illegible] i dojrzał się dokąd zabrali
~~[illegible] do~~ obwołał się ~~[illegible]~~ wojować z [illegible].
Potem ten [illegible] desperat Chmielnicki
~~[illegible]~~ [illegible] za wiarę [illegible] — od [illegible]
[illegible] pomocy, [illegible] Polsk[illegible] obiecał.
~~[illegible]~~
zebrał chłopów ~~[illegible]~~ w Rzeczpospolitej
~~[illegible]~~ kozactwo przyciągnął do siebie
Polskę ~~[illegible]~~ [illegible] pod [illegible] wola
[illegible] pod [illegible] [illegible] [illegible]
Pod [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ cała [illegible]
czego jak [illegible] ten [illegible] [illegible]
Aż [illegible] krwi [illegible] [illegible]
[illegible] od [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible]
200 [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] pod [illegible]
[illegible] [illegible], ~~[illegible]~~ i [illegible] [illegible]
na najlepszego ze mnie [illegible]
A [illegible] czy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ale ratować się [illegible] —

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] Pan Bogu nieznane kłopotstwa — Z [illegible]
pomiarkowania [illegible], [illegible]
i [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible]
nie popuszczę [illegible] [illegible] [illegible]
Ale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] lub swój upadek [illegible]
I [illegible] [illegible] bez [illegible]
Co [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
A nie [illegible] [illegible] i [illegible] nam [illegible]
[illegible], [illegible]? [illegible] się [illegible]
i [illegible] [illegible] [illegible] jak [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] nam [illegible]
[illegible] w domach, [illegible] i [illegible]
A my [illegible] nie my pokoju
[illegible] [illegible] tam gdzie [illegible] nie [illegible]
A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible]
[illegible]. [illegible] to [illegible] nad [illegible]
[illegible] [illegible] się [illegible] lub [illegible]
[illegible] tam [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] bez [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] i [illegible]
[illegible] [illegible] — Pokoju bez nadziei
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] A pan Bóg (cicho mówi)
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tego [illegible]
z [illegible] [illegible]. [illegible] go [illegible] [illegible]
jak [illegible] [illegible] go [illegible] [illegible] [illegible]
i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]
i [illegible] [illegible] o tej [illegible] [illegible]
Te myśli jakby [illegible] w [illegible] [illegible]
[illegible] mnie — [illegible] [illegible] nic [illegible]

[illegible] [illegible] on [illegible] [illegible] [illegible] tego [illegible]
Ten [illegible] [illegible] jest do [illegible]

Cesp. Ach ja! ale to okropne kłamstwo
Świat opuścił dla boga ja umiem tem go niecbić –
Cesp. Dlaczego mi to powiedział – kto dłużej
dłużej ci – jeśli ja umiem tą wojnę
~~Papt~~ wyskoczę się stupem Jan ~~grze~~ mi zbija
niech gra jeśli ma w to rzeczywi
niech ~~krew~~ moja krew ze mnie wypełni.
Cesp. Wojna ci pić to nie słońce. –
Cesp. Co chcesz więcej.
Cesp. Nic szczególnie tylko
aby ci sumienie domu wiadomość
Cesp. Co jeszcze – Jutro powrócę tą wojną
Co więcej – jutro wszyscy uznają
~~nadar mapę jak pies bez~~ ~~~~
nadar mapę z domu jak pies ~~~~
dusza ~~~~ uleci. Co więcej
nie znam gdzie głowę położyć co więcej
tyle się z moim zamiarem ~~nie znam ~~ co więcej
jestem gotów, ~~~~ wyprawić – co więcej.
Cesp. Później ci powiem –
Cesp. Nie mi powiedz teraz
nie pozwolę ci póki nie powiesz
Dzieci moje przyjacielem ~~~~ całe życie
Pani daj orlaku ~~~~ i powiedz razem
Cesp. Zaprzeć tak konie ~~~~ do jutra
i szybko ~~Kazimierz~~ do Lublina jeśli ~~~~
aby ci ~~~~ Chela
Cesp. Co znaczą moje ~~~~ które mi ~~~~
te ~~~~ ~~~~ te ~~~~
~~bo~~ tego ~~~~ wszystkie ~~~~
Cesp. ~~~~ znana tak
aby ~~~~ od ~~~~
~~~~ więcej tak ~~~~
w potrzebie ~~~~ okropnie ~~~~
~~~~ do ~~~~ teraz ~~~~
~~~~ drugi ~~~~
~~~~

Cez. Pójdę do przytułku aby ujrzeć Danutę –
Cez. Mowa mówi ciekawi mnie bardzo –

et Scena 2a ciekawa

M. Widziałaś jak kuzyn wyszedł ze Danutą
i szepnął w ucho słowo co to znaczy.
M. Osobliwie wpłynął mówić o Chubie
sam mówi że wierzy czy słowo powie z pośpiechu
A. ~~Cóż to za dziwny człowiek ten~~
Mój drogi wuj wpada w gniew gdy
gdy mówi o Chub –
Cóż to za dziwny człowiek ten Chuba
A. Kto by się tego spodziewał
M. Byłaby tobie jego żoną – jak człowiek
jeżeli mówi go wspólnie i ma o nim
więc ty go kochasz Anno
A. – Ja nienawidzę wielu co to miłości.
Kochałam jego ojca jego matkę
~~Ale~~ chciałam siostrą być małej jego siostrze
on tak drogi był dla mnie
Co mi do jego osoby okazywał ja nie wiem
Samotna dusza jego chora, zmęczona od świata
szczęścia i spokoju ~~dobra~~ szukała tęsknił dla nie
widziałam go oszukanym i zdradzonym, smutnym, prawdziwym
ucieczką zamyślonym – (w czym dłużej) lecz go pocieszyć nie zdołała
niekiedy aby go pocieszyć oddawał wszystko za obecnie dla niej
Mój sen ~~czekanie~~ przyszłości dni
niespokojną oczekiwania i tęsknoty
takie dnie spędzone pomodlić się w samotności
pocieszyć go w jego tęsknocie, być sama nieszczęśliwą
złożyłam potem więc aby ~~mnie zostać w~~ się poświęcić w swej
drogiej świętej, cała więc aby go zachować od nieszczęścia
i Boże mój ! – jemu się dzisiaj wszystko

86

Kiedy mnie Daniel porwał z jego domu.
Kiedy mi miłość przysięgał kiedy błagał
o mą wzajemność czułam ~~dla~~ dlań pogardę
oddałam rękę jego aby Chmielnicki
życie ocalić a ~~kiedy~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ –

Kiedy mnie Daniel porwał z jego domu
Kiedy mi miłość przysięgał ~~ja~~ ~~czułam~~ [illegible] dłoń
Dalko Oddaję ~~[illegible]~~ nienawiść ~~dla~~ ~~niego~~ w mej duszy
Gdy się zgodziłam oddać mu mą rękę
~~[illegible]~~ czułam w mem sercu cały ból niezmierny
A kiedy ~~[illegible]~~ mówił że byliśmy [illegible]
Na drugi dzień po ślubie nam wzajemność
Mym ~~sercem~~ a pewna wstrętna pogarda

Mar. A teraz?
~~Ann~~ Kochasz go bardzo?
Ann – O niezmiernie bardzo
bo by mi serce pękło. tak go kocham
~~Ze [illegible]~~ Że mogę wyznać [illegible] go nienawidziłam
dawniej tak bardzo jak teraz go ~~tem~~ kocham
~~O wen mi droga~~.
Mar. Jak że ci dziwne jest jak nie do wiary
An. O wen mi droga miłość w sercu ~~[illegible]~~ ludzkim
jest jak dwa niebo [illegible] pod nim
~~jak~~ [illegible] gołębie [illegible] jak [illegible] wojny
[illegible], ludzie dla siebie stworzeni
nie ma [illegible] ani [illegible]
coby ich mógł rozdzielić od siebie
jeśli sami nie chcą –
M. Oh nie Anno
Ja tobą [illegible] ale nie pojmuję
jak można ~~[illegible]~~ [illegible] ukochać którego nie [illegible]
on by był musiałby ~~być~~ tak twardy jak skała
aby się za nim [illegible] – ~~[illegible]~~ gwałtowny
Jak ~~[illegible]~~ burza wiatrem aby [illegible] zdołał
[illegible] ich [illegible] którego dnia ~~[illegible]~~ radę
[illegible] nie zostawi. – dla tego ja wolę

Lecz Anno [illegible] [illegible]

pstrui się na niego kostiumu ze krzem
nie ~~[illegible]~~ tylko Alczyst niema — pako umato
~~zaszczem~~ tyram ci świat zachyji w kostiumie
i łapi i ci go kostium (wstanyi ze miłości) Kocham
Ai do słońca świata moje Anno
woyne z wlonice świata
Ch. moje dziecię —
Ci kiedyś wejrzysz jak w niebo daniela
jak w moje ramię, gdyby słońce miało
Połowę świata by dla niej zgniotła
~~jak~~ a drugą połowę wzniosła — my obyje
jeden ~~tak~~ świetem ~~[illegible]~~ tej słynie mamo.
~~Ch.~~ To jest wołaniem daniela
Ch. (Leci do drzwi —) Przeto, mówię — . . .

Ciemny ~~mam~~ mówisz — aby nie rozpaczał.
~~Ja~~ Wszystko się dobrze ci mówi — przyjaciela
nie bierz to ~~[illegible]~~ do serca — my cię nie opuścim
A. (przytępnie do drzwi)
O Boże, Co on, co mówi?
M. — Nic
A. nie słyszysz?
On zawsze mnie się za złe mówią
~~Do~~ puchlis głośno, byrz kiedyś
Co to jest —
Ch. — ~~Zło~~
(odchodzi od drzwi)
swecha Cieplundi Clecia Jeh tęgo —
A. Co ci jest Daniele
D. O Panie Ciemny co jemu się stało
Cnisz się zbieraj nas wyjedziemy —
Ponieś ci powiem nic — mota wypuście —
idźcie — nie wierzaj się mnie — nie lekką ścigą
Nie idź mi ganiwaj mnie. nie kocham mi serca
~~serca~~ tym ptaszkiem — trubi mi złoty — a idź Anno
wychodzi

~~Mordowania~~
~~chyhcesz~~

~~Do zawore rzuca się przy~~
~~zła nowina~~
~~przemoc klaszcz głośno~~
~~ona~~ (~~Alletia~~ ~~serca~~ ~~mai go zaraz~~)
~~Stole~~ Surowość
surowość
rogi
rogi
quand vous serez
tomber dans la
badanguet ~~[illegible]~~ n'avait
mercy si vous von fora
~~espoir~~ aimer
~~Ven~~ ~~[illegible]~~ may

88

Słyszałeś Czarny jestem wymazany
z rejestrów szlachty ~~pan tiula~~ ~~ja~~ ja jestem przypa
krwawej rebelii kozackiej – mam iść pod sąd
Senatu – prawda był mi to sam winien –
jestem dziś podłym chamem – Boże! zabij mnie!
Ja precz nie mogę żyć – zabij mnie Czarny.
Masz szablę swoją ~~masz~~ piersi mego ojca (odpycha)
~~za~~ nie mogę nosić herbu jestem chłopem
nie – ~~[illegible]~~ daj mi panie kawałek ugorn
Żeby wolej ziemi bym to ci rolę zaorał.
ale mnie nie było kim bić – nie bez mi żony
bo byłem kiedy przeczułem krzyż
Jak bym cię zamordował – Oh oh boli.
Mówisz w cale polsku ~~nam~~ ma sprawa
~~za cała~~ ~~by~~ Oh oh, muszę go zabić, Chmielnickiego
Zabiję go za rany Chrystusa Pana
zabiję go ~~go~~ przysięgam Ci zabiję –

Czarny – mój Czeplunku!
uspokój się mój bracie byś się zgorzał –

~~Czep~~ ~~[illegible]~~

Czep Daj mojej żonie schronienie u siebie

Czarny Z całą wiarą przyjdź do mego domu ...

Czep Czarny (wpada w kąt)
u pani wąsal.
a jeśli to będzie synek – chłopa, ~~[illegible]~~ niechaj
~~[illegible]~~ ~~mi~~ nikt nie zwie Rzemiosła
. . . .
bądź mu opiekunem. gdy się urodzi.

Czarny ~~[illegible]~~ Będę.

Czep — A córka?

Czarny – Będę.

Czep Niech płacze szczerze –
Jeśli go nie zamordujesz nie umrze
kiej od niepamięci – ~~[illegible]~~ dziś będę chamem.
chłopem..

Czarny Uspokój ~~się~~ się Czeplunku.

Czarny dobrze.

Cesz wpada Czaplinka
Kruzy we wsi
Cesz. Kruzy. — zginiemy —
~~Cesz zasi~~ Schowaj Ci Cesz — duszy ci drżeć
— przeciw uciekaj — — —
wpadają Kruzy —

Cesz. ~~Cesz ukryj się Kruzy~~ w.
Cóż to za wielka złocona kareta
Stanęła pod ogrodem. Ha! Czaplinski
ukryj się ~~[illegible]~~ Krzyży w turniach ~~[illegible]~~ chacie.
Cesz. Poco.
wchodzi Anna i Mar.
An. Danielu!
Mar. ~~[illegible]~~ bo twoji ~~[illegible]~~?
Lękiem idą wspomnienia i mówią [illegible] u stołu.

Scena:

wchodzi Krzywonos i Bohun w [illegible] ze nimi uzbrojona hałastra —
Kr. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ pokażcie się Cesz i Annego.
~~Zwiążcie ich~~ — powiązać —
Ann. Bohun! ~~[illegible]~~
Bohun. Nie ~~[illegible]~~ nic się nie stanie
Pani szukamy cię po całym świecie
Jak szczęścia — Hetman rozkazał nam szukać
uwolnić ~~[illegible]~~ z rąk podłego człowieka
~~i [illegible]~~ i przywieźć do Kijowa pod ołtarze.
~~Ann. Bohunie zajmij konie ich [illegible]~~
Powróci nas cuda. Hetman wam przyśle
odmienia pusty żywot jak jutrznie —
S. Bohunie zajmij konie ich wiązanie —
B. ~~An~~ Hamnici ~~Czaplinski~~!
Krzywonos. broń im wolno; ~~[illegible]~~ mają broń
~~[illegible]~~ warta po dwóch za jednego —

Ar. Ożeniu duszi moji ~~Chmielnicki~~ Hetmanem
za jest trosku o mnie — Otec mój
on się mną opiekuje i nikt mnie tylko
~~[illegible]~~ tam jeden ojciec on.

B ~~[illegible]~~ jak mam ruszać wesel ohne niewiem
niewiem co hetman weź urzędu co niewie
~~[illegible]~~ jeszcze, że i generał półkownik
ześ abyś pójść do Kijowa
Ogień weź bardzi sam tutejszy żania
pułk ~~[illegible]~~ powiększy hetmana ~~[illegible]~~
jeśli jesteśmy ino Czaplinskie
jesteście żona hetmana —
Pokażcie Jerolimte dał mi ślub w cerkwi Kijowskij
~~[illegible]~~

Ar. ~~Żal~~ Co wy mówicie Bohunicu! jak mnie ślub brać każecie
Kr. Słyszysz że mówię —
B. Jesteście ślubną żoną hetmana —
Ar. Zostanę żoną Czaplinskie —
B. Żal mani że sam sierota ~~[illegible]~~ (smutnie)
niewiem jak mówię dowaś Pani droga
~~[illegible]~~
my niemy ruszać ~~[illegible]~~ wasz do Kijowa
mów Półkownikom ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ szczęśliwy —

Kr. Przynieście — Czy konie moje odjeżdżi zaraz
Czy chcecie zaraz jechać —
Zawrócie złoty wóz — wiecie Bohunie
jedna kobieta a dwóch mężów mnie niemówię
~~Spali [illegible]~~ Czy najlepszej będzie — jak się zacznie

Cum. Ceny.
Kr. Ktoś ty jest.
Cum Z Poselstwa Kisiela
Kr— ~~Czy [illegible] najlepszy będzie~~ najlepszy będzie — zbierajcie się Chmielnicki
. powiem tego psa na dnie ostępy
Obydwie jedna żona i mąż jeden
podpalcie te ostępy — Co Bohunie?

Bohun mimowolnie hetman wyrywa zakręt.

~~[illegible]~~ Bierze Hetmańską żonę do ~~[illegible]~~ głupi on —

(Ann. mdlejąc) Wolno ją lecz ratować:

Kr. Wynieść ją. — ~~Stała~~ tylko niemniej się zmniejsza
Bo li raz tak wszystkie jak twój

~~Cyp~~ ~~Biję do [illegible]~~ —

~~Jestem wraz z nią~~

Mar. Dziwnie ~~mi~~ panie jestem wraz z nią —

Pol. Całym sercem — mimo wszystko

Kr. Stanęła blanko obłokiem ~~wyjmowana~~ ~~[illegible]~~, ich dusza
wzbiera sobie pukniętą —
. Podobnie to cłatwysa na boś chmury —

M. obudź dusz ~~[illegible]~~ jak kwiatek
[illegible] cię z domu do domu z wczoraj do wczoraj
niczego w tobie [illegible] i [illegible] [illegible] — [illegible] się [illegible]
~~[illegible]~~.

92

Ch. do W.

Co może w tem [świecie] cięższe być sprawiedliwszego jak aby Chrześcijanin [illegible] się do Spartanów [illegible] nie [illegible] ani ziemi i ani [illegible] od [illegible] [illegible] jak mi [illegible] [illegible] wiary i cnoty mojej nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] że obcych [illegible] [illegible] potęgi aby [illegible] [illegible] z niewoli od [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] od [illegible] [illegible] swobody

Ja mam cały [illegible] [illegible] [illegible] tam więc. [illegible] ani [illegible] [illegible] i [illegible] w Stambule [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ale [illegible] [illegible] ojczyźnie [illegible]

Scena 2.

w [illegible] – [illegible] – [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] –
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

Ch. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kij w ręku – [illegible] [illegible] w [illegible] –
Ch. [illegible] [illegible] co [illegible]
N. [illegible] cały [illegible] od niewoli

96

Kaut [illegible] [illegible] [illegible]

akt II [illegible] się z monarchem i [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] | akt III [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ale [illegible]

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aż się [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ch [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] —

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. akt IV

[illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] — [illegible] sami [illegible] do [illegible] [illegible] i [illegible] — [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] — ale [illegible] się [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] —

w [illegible] Ch ([illegible] [illegible] się: [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible]

[illegible])

I. Mani Daniel i Kr. [illegible] ogrodu

M. A nie baw się długo mój Danielu
Ch. Że chwilę jestem przy tobie
M. Nic mnie nie [illegible] i dziś?
Ch. ~~[illegible]~~ całym sercem [illegible] mnie przytem [illegible] Ten stary Pawski co się długo z ojcem moim i ze mną sprawował o folwark graniczny umarł dziś nagle w Chełmnie [illegible] 4 [illegible] i [illegible] – wielkie stare jest powiedział mi [illegible] w [illegible] Pawski [illegible] dni [illegible] – [illegible] do miasta i [illegible] [illegible] pogrzebowi a [illegible] się z żalem i [illegible] do siebie – Któż tu mnie zasłoni?
M. [illegible] tak [illegible] –
Ch. Ja także mója dziś – widzisz [illegible] bo mam obowiązek [illegible] (całuje ją w czoło) zamiast [illegible] jestem przy tobie
(Ze sceny) ~~[illegible]~~! Heleno!
M. ~~[illegible]~~ mój Daniel a nie zapomnij ~~[illegible]~~ chłopca Chmielnickiego (odchodzi)

II. Cz[illegible] i [illegible]

Kr. [illegible] Pani Kasztelanicz ~~[illegible]~~ dowiedział się [illegible] Chm. przyjechał. Dowiedziałem się od [illegible] że dziś [illegible] go się spodziewać i [illegible] [illegible] wyjść ze przed niego
Ch. No i co się [illegible] chłopstwa [illegible] – z [illegible] taka ceremonia
Kr. [illegible] od [illegible] wielki [illegible] i [illegible] ze [illegible] i chłopi wyrzekł [illegible] i [illegible] –
Ch. A wy bywali większe od tego
Kr. No jakby [illegible]
Ch. [illegible] za [illegible] dziś [illegible] – aby dziś chłopi [illegible] i wyprowadził go ze [illegible] co [illegible]?
Kr. Nie mów Kasztelanicz. W [illegible] mi co [illegible] na chłopów [illegible] i [illegible]
Ch. [illegible] ci [illegible] – Ty [illegible] i [illegible] kilku [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] z domu [illegible] Chmielnickiego i [illegible] co jego jest w tym domu a ~~[illegible]~~ i gumna [illegible] – Nie [illegible] go ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ domu [illegible] na [illegible] wygnaniu –
Kr. dobrze W Panie
Cz. Czego ~~[illegible]~~ ty [illegible] chcesz Fedor z chłopem Chmielnickim?
Fedor Kasztelanic W P. [illegible] chłopu Ch. [illegible] aby go [illegible]
Metr. [illegible] Ci [illegible] aby [illegible] nic [illegible]
Chłop [illegible] chłopem [illegible] za [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
M ~~[illegible]~~ Ja [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ani [illegible] ani [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] jego ojca tylko mnie [illegible] – a jak mnie [illegible] mnie [illegible]
Cz. [illegible] tak [illegible]
M Niech mnie [illegible] ale ~~[illegible]~~ [illegible] ojca [illegible] ani nie [illegible]
Cz. [illegible] [illegible]
M Ja [illegible] ale [illegible] a [illegible]
Cz ~~[illegible]~~ [illegible] i [illegible] ~~[illegible]~~.

98

Scena III

Wchodzi Mar. i An. – M. z pękiem kluczy u boku.

M. (klaszcząc w ręce) odleciały!... zdaje się boję żeby mi jastrząb moich gołębi nie wystraszył
Kontam ~~[illegible]~~ moje serce o gołębiach, każe sobie ale tak wyglądamy w tym czasie moje
kaczuszki hukają się nad podwórkach wolałabym skromniejszy ale jakże...
~~[illegible]~~
Nie dość wiary jak ~~[illegible]~~ [illegible] należyte spełniać mi całe moje gospodarstwo, takie duże pełne i obfite. Wiesz mówię ci tysiące wątków wiąże mnie z całym światem, każda gołębica
każda kura każda gruszka ogrodowa każdy kwiatek około domowy, mój w [illegible] dla gołębiny, mogę owiele
i [illegible] przywiązana się – chciałabym żeby wszystkim mnie było dobrze jak przy matce, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ gruntowne jak [illegible] przy matce moje drogie chciałabym żeby ~~[illegible]~~ rozumiała
moje serce – mnie się zdaje że mi serce rośnie tak jakbym ze żebrz–
A. Twoje drogie serce twoje serce [illegible] twoje i [illegible] się (trzyma kwiatki)
M. To kwiatki dla Ciebie
A. Zawsze kwiatki daje do trumny.
M. (upuszcza kwiaty) ~~[illegible]~~ że się ~~[illegible]~~ niezmyślałam otcem
~~[illegible]~~ Pułaś mi mój [illegible]
~~[illegible]~~ jej potem sobie często cały dzień opowiadam aż przypomniałam sobie o [illegible] [illegible] się
wspominać niemogę ale muszę mieć – niezmyślałam otcem
A. [illegible] otcem w mnie twoje serce [illegible] nic nowe ~~[illegible]~~ bo się zdaje
czasu [illegible] w [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] przedtem
kochanie i [illegible] wszystko ~~[illegible]~~ to samo co to choć niewiem dlaczego.
Wyznaj mi jednak moje drogie jedna rzecz która niepojmuję – Pierwszy raz
~~[illegible]~~ z Chmielnicki kochasz i pierwszy raz – [illegible] [illegible] że [illegible] twój [illegible] mam
[illegible] gwałtem byłaś wspaniała a teraz widzę cię jak słońce wesołe ale że kochasz swego
~~[illegible]~~ – Mnie z tak wszystkich ludzi kochać ale... ~~[illegible]~~
Nic ~~[illegible]~~ jak [illegible] ~~[illegible]~~? Już myśli że zawsze mój kochasz mego męża jak
mogę inaczej? a jednak kochać Chmielnickiego?

Zgodziłbym się pierwszy na to aby wojsko kościelne [illegible] cem
[illegible] przywileje a chłopstwo ~~[illegible]~~ wszelkie prawa gdyby ~~[illegible]~~ natura tego hultajstwa mogła się tem [illegible]
hultajstwo ~~[illegible] być [illegible] dla jakichkolwiek [illegible]~~
ale oni ~~[illegible]~~ nie [illegible] się, niepotrzebne [illegible]
dane do [illegible] rzeczy albo do swego upadku i [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

~~[illegible]~~ Niepodobna [illegible] dać wielkie [illegible] [illegible]
ani wymagać zwiastowania tego co [illegible] spełnić i za
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ co zaś aby się [illegible] z nim tym co mam niepodobne
a publicznie się [illegible] zabrać nie wszystkie [illegible] [illegible]. — Jeśli wobec [illegible]
[illegible] [illegible] wszystko [illegible] za [illegible] [illegible] niepodobna
~~[illegible]~~ [illegible] się.. za [illegible] i [illegible] im
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Król

Cóż ja ci mogę przeciw tej przysięgłej. Dawniej sercem
jako rotnica, nasze boje, boje krwawe —
niezapomniane.

Polacki

Ach przekre serca w ktore burtuje nasze stugrodo.

Ch. (cztery ich mowali)

Kanclerz

Mówcie dnia i Ojca i cały szlachta nasze boje
niedające się. (wszystkie grają)

Jan

Jeżeli mi pani w końcu
reszta

Król strzymuje się i mania
nieprzytomny
Ch. jest zwierzonym
Rzeł mi Kapłanki
Kapłani go otaczają a ci, co tam dotrze, nie dana andenia
cel. itd.

Król.

Daliście mi Waszmości swoje pytanie [illegible] od samych przy-
gotowań zawracie się nowe. Dalej pisane wojsko [illegible]
rzepami komu ojciec widzi wypada że nie [illegible]
[illegible] wspólnie [illegible] natura aby one [illegible] swary
[illegible] i sprawiedliwie rozmiary. Dalej wojsko [illegible]
tak jak dawniej stany i wolności tak duch wiary dla
Rzp. przystoja, [illegible] jako wiedzieć bywali [illegible] wewnątrz [illegible]
[illegible] i innej domowe że niewinnej
[illegible] wielka, to jedna Ojczyzna nasza nam wszystkim
jest jedna w której się rodziny i chowamy i nie mamy
innego państwa [illegible] waszej i naszej Ojczyźnie w wolności
i swobodzie dla tego wszyscy i naszej jedynej tej [illegible] samej
Korony Polskiej całości [illegible] a chociaż bywają różne
dolegliwości to jedna [illegible] [illegible] a to [illegible]
źli ludzie sobie ani cała Rzp. i w lepszej domowej
[illegible] w państwie wolnym co któryś nas boli nie [illegible]
Ojczyźnie [illegible] i sobie [illegible] to oświadcz[illegible]
wojsku [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nasz
dla swojej sprawy, bądź pewni że dla [illegible]
mojej tylko doli dziś dla was i dla wszystkich [illegible]
[illegible] zdrowie —

Ch.

Wk. M. [illegible] [illegible] [illegible], i wojsko [illegible]
[illegible] w [illegible] w. [illegible] zachowania przy [illegible]
ale Wk. M. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] się [illegible] [illegible] od swojego [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nie [illegible] ale [illegible] [illegible] już [illegible]
[illegible] Ojczyzny mojej [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] bo już innej rady nie mamy.

[illegible] jest aby [illegible]
i [illegible] Ojczyzny [illegible]
[illegible] i [illegible]
[illegible] a [illegible]
[illegible]

w 1. akcie wzbudza strach — Wy wysłaliście ludzi do pikiet bo porozsiekani wnieś
zemstę i niezawiść sobie ich mordowaniem — [illegible] i Kacie walczcie z dobrym

2 akt pyskowania [illegible] się mieć ze [illegible] [illegible] się bez [illegible] niego i [illegible]
zemstę [illegible] [illegible] — Lachom — * [illegible]dać jeden scenę [illegible] o jego prawości i [illegible])

3 akt Chcąc swoje położenie [illegible] [illegible] go wiele studenci [illegible] i [illegible]
[illegible] go aby wielki [illegible] i o [illegible] — [illegible] — klasztor [illegible] i [illegible] [illegible]
[illegible] z żoną ~~[illegible]~~

4 akt [illegible] — [illegible] z [illegible] z [illegible] żony.

* 5 akt [illegible] [illegible]

wszystko co istnieje, istnieje przez nasza o tem swiadomość (a zatem i Bóg i człowiek)
mówić o czem się nie ma swiadomości znaczy to mówić bezmyślnie (a zatem myśl. polega
na swiadomości –) (co jest swiadomość? Bewußtsein.) Es giebt Dinge die vom Denken überhaupt
unabhängig seien: Kant – zbija go Fichte) – ale to być może bo myślenie a swiadomość
nie jest wszystko jedno.
(Bestimmung des Menschen S. 159)
daß Denken schafft sich seinen Leib aus nowoczesnej filozofii

§1.

Kto nie filozofuje? – Empiria jest podstawą filozofowania ale przecież sztuka wychodzi
od osobliwości pewnej otóż zapytać człowiek ale panie albowiem on jest rozdziałem poznania zakresu.

§2.

Psychologie besteht in der Darstellung des unbewußten Entwickelungsganges den die Weltanschauung des natürlichen Menschen nimmt u nehmen muß.
Selbstbeobachtung:

[illegible] Cyga i Zak z bukietem

~~Cz. – Zarządzaj moje gospodarstwo jako ci się podoba~~

A. [illegible] on i jego [illegible] [illegible]

Z. Czy on zawinił

A. [illegible] [illegible] mówi że chciał [illegible]
siebie i [illegible] się [illegible] wypowiadzić

Z. a chciał [illegible]

A. [illegible] [illegible] [illegible] u ojca
[illegible] [illegible] i [illegible] go zamknął
ojciec [illegible] [illegible]

Z. [illegible] twój ma [illegible] [illegible] [illegible]

Cz. mówi że to była [illegible] [illegible]

Z. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] z [illegible]

A. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a ja [illegible]
z serca [illegible] [illegible] nic [illegible]

Z. Ale [illegible] [illegible] chciała a chciała
nie jam to [illegible] [illegible] jedno [illegible]

A. Ach [illegible] mój [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] jedno cierpi

[illegible] [illegible] [illegible] Pana

Cz. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Z. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] go [illegible]

Akt III.

Wyrwany czyta list i daje rozkazy do uwięzienia Czepli wszystkich sług Krocka po dworze.

wchodzi Czeplinski rozmowa z Wyrwanem… …

zza drzwi pokusi Krzywy…

Potocki.

Ch. ~~Ah jesteś tutaj~~ doczekał się wreszcie w moje ręce (widzi i całuje go w rękę) Czep. Marjo!

~~M~~ Ch. I czego ~~ty~~ dzieje się ode mnie? — M. ~~…~~ Marja nic od was nie chcę jeszcze sobie zapamiętali o mnie — Ch.

Ah jeżeli ~~…~~ niech uwolni mnie z mojej niewoli.

Jesteś mój wybawca? — mamo! — Gdzie nie kocha mnie? — nic — Mamo! — Dlaczego mnie porzuciłeś na zawsze? — Byłżeś tylko … dłużej — Jesteś … — Proszę was wyjmuj … człowiek mój stał uwiązany … i niech kochał … być nie … w …

… — Trzeba go wysłać za obóz

Czep ~~…~~ ~~…~~ nie … mi … … zdradzi … Ch. — … …

mojej … którzy … … jest …

Ch … … się że … … …

Czep Chce umrzeć ~~…~~ a … mojej … dlaczego … … …

Ch idź … … jak ty … … … ~~…~~ … — …

… nie … dziękuję się nie boję

Czep bądź zdrowa

Ch … … … jest i … …

Czep … płacze

Ch dlaczego płaczesz

Czep ~~…~~ … daje zamknąć …

~~Ch~~ ~~…~~ bądź człowiek

M Bądź.

Ch Mamo jesteś blada jak ~~…~~ … — co ci jest.

Ma … i odejdzie —

Odpust. ~~z …~~ z … sercem, niczym go więcej oh! czem ja …

5
16.
20
400.

Ch. Ciemnej mi przyjaciele ten [illegible] za kłodami gwałtem
gonię wspól mi tam w moje ramiona
Tobie Rex [illegible] mi [illegible]

Cep. Ziemię przy [illegible] mówił
Oddycho moje wszelki [illegible] twoje moje i boje
ostatnie [illegible] wszystko do jednej chwili [illegible].

Ch.
Czyż koniec czy to sen —

---

1 Kryminał czyta list Ciemnoty, — wysyłał po [illegible] aby aresztowali Ceplucha —
2 [illegible] Ceplucha — rozmowa o [illegible] straszny — ✗
3 Kryminał oddaje mu list [illegible] — Cepluch czyta go i [illegible] się, podrze [illegible] Chmiele [illegible] go aresztuje — Cepluch [illegible] aby nie [illegible] i [illegible] mu —
4 Cepluch chce [illegible] Kryminała — ~~oddaje mu [illegible]~~ wysyłał po straż
5. Wchodzi Tobiasz i [illegible] — Cepluch [illegible] Kaplanowi Kryminał go [illegible]. [illegible]
~~6. Cepl.~~ wzywa sobie [illegible] za [illegible] i [illegible] mu go [illegible] —
6 wchodzi Ch. — Cepluch [illegible] co jest [illegible]. — i [illegible] Chrystusie — Ch. [illegible] Cep. [illegible]. [illegible].

[illegible]

122
105/55

133

~~Drzwi na facjone~~

wchodzi Cyp. letnio ubrany z batem – zmęczony za nim Krzyw[illegible]

Ch (wita za sceną)

Fedor a pamiętaj tam o moim koniu, oprowadź go. by się zmęczył. Gdzie Pani

Kr.

w ogrodzie

Cz.

Ch co czy już przyjechał Ch.

Kr.

Nie ~~już~~ ale wiesz się i jeno dziś naszydzi ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ dużo ludzi ~~[illegible]~~ jada na spacer.

Ch.

Ach poco no! co tam chłopstwo i mieszczan natura się po drodze a twardo tłumu i baty pęka – ściągnij mi buty z konia

Kr

Mnie się nieśmie walke przyszłość od Króla ~~[illegible]~~ smutek gwiazda mnie kucharz i chłopi ją wyprowadzili z Jantów i Lasków

Ch

Anybyś [illegible] mniej od tego

Kr

Bo jakby kazali –

Ch

iKaż przyjdzie Na tymczasem nie czas ci kazać, ~~[illegible]~~ go ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ niech kuchnia pod ten kominek ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ten dom ze fałszem aby mi ~~[illegible]~~ tu ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ w[illegible] nic widział – ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

bo ja go ~~[illegible]~~ ze swoim gmina tego nie chcę

Kr

Ale Wła

Ch

~~A~~ ~~[illegible]~~ którego jego wyprowadziłem ~~[illegible]~~ z więzienia?

Kr

Nie wiem stan

Ch

Ci skarżę mi się [illegible] nieszkodliwi że nie nic dość jeśli ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ i z kosze ~~[illegible]~~ wyganiać. Wwierciłem ci już że
chce być ~~[illegible]~~ [illegible] po ekonomie moim miały u mnie tak jak w ~~domu~~ własnym ~~ojca~~ ~~swego~~
i aby nieczuł u mu ojciec odumarł, ~~[illegible]~~ tak bili do ~~[illegible]~~ ze mnie – a ty mi niemów o którym ambicyi ostrem a on włada nie Ty

Kr.

To strasznie że chłopy Wła ~~[illegible]~~ Ch ~~jak tylko [illegible]~~ stary wszyst mnie ustawiam których z swym kwiatem zwykle [illegible] –
wyjdź z konia [illegible]

Ch

Smieszy puste ze pusty dusza ~~[illegible]~~ [illegible] – Jakoś już dosyć stary mi [illegible] głupim

Ch. i Kr. wchodzą przy wejściu ogrodu

Al. a niebawem Ch. i [illegible] wej Daniela –

D. za chwilę [illegible] jestem gotowa

M. nie [illegible] gdzie jesteś

D. zatem ukrywasz się od pytań – Ten P. co się to lat dłu[illegible] i [illegible] i [illegible] o [illegible]
[illegible] przerwać i uniosł [illegible] i [illegible] w [illegible] – [illegible]
że mimo to [illegible] – [illegible]
[illegible] poprzednio [illegible] odstępuje a [illegible] do [illegible] – [illegible] i [illegible]

M. [illegible] by się nie [illegible] – [illegible]

Ch. [illegible] – [illegible] obowiązki – (całą [illegible]) ze [illegible]
[illegible] (całuje) [illegible] (ze sobą) Marysiu! [illegible] bardzo
a [illegible]

Kr. [illegible] – Kaplicy [illegible] Ch. [illegible] – [illegible]
W. P. Kaplicy [illegible] Ch. nie [illegible] do Ch. – [illegible]
[illegible] i [illegible]

Ch. a to [illegible]? [illegible] to [illegible] podwórze.

R. [illegible]

Ch. a wy

R. [illegible] –

Ch. [illegible] sam [illegible] – i [illegible]
[illegible] –?

Kr. [illegible] – [illegible]

Ch. [illegible] nie [illegible].

Akt II.

Scena wystawia z lewej strony Ganek i podwórze na zamku ciechryńskim tył ogrodzenie sadu z otwartą furtką – główny wchód z prawej strony.

Wchodzi Maria i Anna zakonnica przez furtkę.

M. z pękiem kluczy w ręce. klaszcze w ręce
Uleciał ... zawsze się boję żeby mi kiedy jastrząb moich gołębi nie wygubił
Pierwszy może o gołębnik karet robić ale tak wystawny że tymczasem moje
ptaszki tulić się muszę po dachach. wolałabym skromniejszy dosprzęgi – Nic nie wiesz
jaki dziwny nieład wkradł się mi to cały gospodarstwo zdaje mi się że tyrian nici wiarę mnie
Z całym światem każdą kurkę cudzą każdą grządkę ogrodową z każdym oknem domowym
z każdą strugą czuję się potrzebną i codziennie myślę o nich, ulubionych.
Spodziewam się tu panią wszędzie. pleciełabym żeby wszystkim było dobrze
Ciało wszystkie jakkolwiek wolałabym jak swobodnie jak jaskółce pod niebem. moja droga chciałabym żeby jak przy matce
to u mnie śmiało się wyśmiało że mi serce rośnie –

An. Moja droga widzę twoje serce na twarzy i cieszę się twoim szczęściem.

M. Żeby Ci się tylko nic zmieniło póki przy nas nie myślałam jeszcze o tem

An. I teraz nie myśl o tem więcej snam mniej myśli w mojej głowie niż by kwiatuszki
w twoim ogrodzie a wszystko rośnie w twoim domu. Czy to że dzika człowiek

M. Tyrwoniosz. czy byłeś dziś w więzieniu Chmiel. czy zdrów czy mu na czem nie zbywa wołaj Tyrwonosz

An. Zaniosłem mu wszystko czem zawsze Paweł i powiedziałem mu że mu to jego
matka posyła

M. dziękuję (do Anny) mnie by nie przyszło gdyby się dowiedział
że to od mnie – nie wiem nawet czy wie że ja od dawien nienawidzę Czaplińskiego –
biedny człowiek.

An. Za co on siedzi w więzieniu

M. Nie potrzebuję byłam Ci prawdę ale mój mąż ci to wytłumaczy. on taki gniewny zdaniem by
taki ambitny dworny, nie robił by nam krzywdy

An. To prawda moja droga. Może mąż powiedział że rabuje Chmiel. wszystko, ale mnie się
Chmielnicki jemu nie zabrał wszystko i zdaje mi się że chciałby mój mąż być ambitem
zmiłuj Panie by mi to za myśl przyszło.

M. Tyrwonosz spieszy się Pana – On go uwolni – on go mnie uwolni –
boję się niemocy chociaż wiem że on mnie kocha i ze słowem
on mi przysięgał ze mu głowy z głowy nie spadnie ja zato
ręczę za niego

Ces. Pośpieszyłaś się?

M. Ah nie mam mu przypomniałam temu kiedy go kochana –

Wtedy kiedy mi mówi swą wyznał, kiedy przysięgi błagał o [illegible]
kiedy przysięgał że wraca [illegible] cały świat jest że ona mnie
kocha go zabić, ~~[illegible]~~ kiedy mi kazał wierzyć że mnie do
mnie ~~[illegible]~~ [illegible] go zbudziłam, kiedy oddając mu swoje
ręce czułam cały ogrom szczęścia, kiedy ~~nie~~ był to powiedzeniem ale
chcę . . . . . !

A. Kochasz go bardzo!

M. Nie mogę bardzo kłamać temu [illegible] – dziś on jest moim [illegible]

A. A [illegible]

M. Że nie [illegible] nawet co to miłość – byłam [illegible] że jest dumny – on był
~~[illegible]~~ dla mnie ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ i doli ~~[illegible]~~ dla [illegible]
a co mnie najbardziej [illegible] to jego ciągły smutek
pracował bez wytchnienia ciągle [illegible] i zamyślony ~~[illegible]~~
bez uśmiechu ~~[illegible]~~ nie [illegible] ~~[illegible]~~ jest [illegible] cały świat
[illegible] się był obcym dla niego ten człowiek [illegible] od wszystkiego co by go [illegible]
[illegible] a [illegible] dla niego – mój [illegible] dni całe [illegible]
cały [illegible] a [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] w [illegible] po[illegible] co
[illegible] aby się [illegible] z nim [illegible]
[illegible] aby go [illegible] od [illegible] – kiedy ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] abym była jego [illegible] i [illegible] jego [illegible] go w [illegible]
i [illegible] się [illegible] idąc za ~~[illegible]~~ Dantem [illegible] moja dusza
[illegible] on jest [illegible] jak [illegible] [illegible] i [illegible] i dumny
jak [illegible]

A. To [illegible] do [illegible].

M. [illegible] mi [illegible] jest jak otwarte niebo
moje [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] samemu
jak [illegible] się o [illegible] – [illegible] dla siebie stworzeni.
[illegible] od siebie
jeśli [illegible] – [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] sobie sama [illegible] to [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] ~~[illegible]~~ –

A. [illegible] bo ja ~~[illegible]~~ [illegible] nic [illegible]

Scena VI

wchodzi Cieplinski.

M. Danielu!

C. Cóż moja ~~ładna~~ śliczna gosposiu – cóż tak poważnie

M. Mam prośbę do ciebie

C. Żądaj co chcesz na moją wiarę nic nie odmówię ~~przez Boga żywego~~ ~~na me uczciwe~~ słowo:

M. Uwolnij Chmielnickiego

C. To być niemożna

M. Przyrzekłeś ~~mi to przed ołtarzem~~ nie mi się nic nie stanie

C. ~~Zatajony~~ odstępca jeden zdrajca Polski – ~~ten wiarołomca~~ karać go więcej jest warto
kara mu wieść ~~ofiara~~ szepnie tryumfu –

M. Drogo jednak zawsze ty ~~jemu~~ i ty a nie kto inny:..

C. Cóż pytanie dlaczego on jest ocalonym ~~stanem~~?

M. Proszę cię mój Danielu uwolnij go ~~ujęcie~~ –

Scena

Wykowski. ~~[illegible]~~

zarzuty [illegible]. —

że bywają księża w buntach swawolnych

[illegible] dał sam swój [illegible] [illegible]:

zarzuty Ch.

nietolerancja religii burzenie kościołów mordują i gubią —

zabić sobie | każe wszystko wyznającym [illegible] ale i wszystko.

biorą dziesięcinę od [illegible] prócz [illegible] [illegible] i

[illegible] od polowania od łowienia ryb

ce~~[illegible] [illegible]~~ żydzi

arendy [illegible] [illegible] czy kiedy nabywali pozwolenia i [illegible] [illegible] [illegible] sami [illegible] — [illegible] [illegible] swej płacy [illegible]

gran. Straże [illegible] [illegible] [illegible] od [illegible]

Cerkwie w arendę żydzi [illegible].

[illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] dobra i [illegible] Jezuitom.

[illegible] ich [illegible]

stąd [illegible] chwała a [illegible] [illegible] —

Wyh. Macie wielu samych Katolików w [illegible]

~~Ch.~~ ~~[illegible]~~? Ani jednego samí ruskiej, dlaczego?

W. bo to wolni w polu a dalej świata ruskie

Ch. A tak święto ale świat ruski i katolicki jest cerkiew aby ją obchodzić

a ponieważ ją swoją świętą ~~[illegible]~~ sobie katolik ona [illegible] sobie we swoje —

W. Ksiądz ruski był [illegible] [illegible] tego powodu

Ch. Wszystko z tego powodu co buntują ale [illegible] [illegible] że popom i cerkwiom dobra odebrano a oddano unitom i jezuitom [illegible] to jest drugi powód aby nas nienawidzono [illegible] [illegible] [illegible] tego powodu i owszem mamy [illegible] z tego wszystko bośmy popom ~~[illegible]~~ wspólnie z plebanii. ale ~~[illegible]~~ burzymy i cerkwie ich [illegible] [illegible] żydom w arendę ~~[illegible]~~ i a ~~[illegible]~~ błogosławieństwy [illegible] płacić ~~[illegible]~~ obrzędy ~~[illegible]~~ i wota sobie popy ze wszystkich wsi od [illegible]

134

Cep. Musi do gonia — Rzewnosi zbliża się

Mar. Pójdę jeno do ogrodu (wychodzi)

Cep. Wypisz ekonoma Chmielnickiego z umiejscia albo z tacznia wprost ozna 50 batów na rynku — (Rzewnosi odchodzi; postaci wybiegli)

Panie wybrali wraz z niemi wieczór.

Wyk. Ino skoro uczcimy robotę może być burza dziś jeszcze

Cep. Niechaj będzie, spać pójdę wtedy najlepiej — Tak się nam wasze bratanki.

Wyk. Obdzieje wam że mi dziewczę w robocie podrobowanie że wasze dziecko przydaje do porządku jam miej się pan ojciec straciły

Cep. Prosze ~~niezdarni~~ im wydobyć mnie otrzym to wszystko obowiązek tutaj też chłopy nie idą naszych braci robotnych.

(wchodzi z pola ciecy ~~[illegible]~~)

Karbowy a co tam ~~[illegible]~~ zebrane wszystko: ano z

Kar. wszystko

Cep. Wydaj im kielki a na jutro niechaj co żyje pójdzie do roboty.

Zwłaszcza ich nawet cioteczne wasze panie wychowali to byłby marnotrawie którzy ~~za~~ tutaj poszanowanie ~~mają~~ wedle ~~[illegible]~~ mieć ani wskazać naukę.

Ty nam słowo u ludzi że chociaż ich nadtomni gadają wcale ~~[illegible]~~ ~~twego~~ poszanowania nie mamy

Ato co ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ mieć jeszcze ze świecie — Ktoś stępem chodzi z zatroconemi schami stępujący całuje go w rękę, pod tym brzegiem tobie stawić abym do roboty, co by to

Sł. Ja proszę za moim ~~synem~~ który jest obity do ~~[illegible]~~ ran, a karzą mu do roboty zbierając się ja ~~[illegible]~~ wyrobieniem za niego robić bo ja stara a ~~karbowy bije~~ przy robocie bija

Ch. A wot batem nie przeganiają? — twój syn buntownik przeto niego już do wnętrza bo sam chciał wedle szynkowacić ~~[illegible]~~ którzy woli szynkować nie powiem. ale kontentować się zobaczy we mnie i robić w polu. — Oni chcą gwałtem szynkować w karczmie szynkarz i dla tego teraz aspirowali żydów i oddali wódkę warzenie a kto zakrzywił szynkowanie karczmy; ze tem się rzuci chytrze ~~był~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ buntują ludzi, którzy nie chcą płacić idzie przez szynkarz jak jutro ukarzanie to ja go wyleczę, — dziedzic ~~[illegible]~~ klamka.

Sł. Bij ale na śmierć

Wyb. czy to katolicy?

Czep. nie same greki a reszta było ich tam nie jeszcze oni mają religią [illegible] rebowań i krasić to ich cnoty dlatego się [illegible] czy oni [illegible]

W. [illegible] świata reszte –

Czep. To prawda we takich świętach ale [illegible] do ich kalendarza odpowiedni nie będą a wszystkich świąt całego roku ich obchodzić dlatego muszą pracować w swoje święto i [illegible] wszak chwała Boga przydzi nieby mieli pić i [illegible] do pochodu –

W. Cóż księże ich zato

Czep. Popy chodzą ponurak i z [illegible] buntują lud bo im Piotr święte [illegible] dobra i oddać wielebnym Jezuitom i Kantorom [illegible] się [illegible] popom nie pasuje bo oni wolą zdzierać lud niż [illegible] ale [illegible] [illegible] czy [illegible] drogi [illegible] zato [illegible] i popom [illegible] zplebanii cerkwie wypruli [illegible] a [illegible] chce [illegible] albo gubić musi się zgodzić [illegible] a popa wyrzucić precz [illegible] widząc że [illegible] do [illegible] lub z tamtej [illegible] – wchodzi młody [illegible] obok Czep.

Czep. Czego chcesz chłopie

H. [illegible] wam dukaci pewnie [illegible] za [illegible] dostałem

Czep. Nie [illegible] wilku

H. Nie [illegible] ale [illegible] Boga czy wszystko prawda u mnie jak wam dukaty za chłopstwo

Ch. za bat [illegible] pań [illegible]

H. Za prawdę panie dukaci bom bat [illegible].

Czep. Ze sprawiedliwości?

H. Nie za sprawiedliwość bom był nie[illegible]

Czep. [illegible] mi przypomnij drugi raz [illegible] cztery

H. Niezawodnie [illegible] panie bo ci nie [illegible] drugi raz (grozi)

Czep. Cóż chłopie dla czego?

H. Nie [illegible] na bicie (przekonany) (wchodzi [illegible] i [illegible])

Czep. to najgorszy [illegible] nie wie –(do Synka) [illegible] i ty dostałeś bicie

Kr. [illegible] go wpierw [illegible] do [illegible] chce mówić za sobą –

Ch. M. [illegible] nie [illegible] bo [illegible] nie [illegible] [illegible]

136

Chor. Żeby ty dostał mnie abyś ai dziś nas umiał zasmucić władze

Chor. Ja Ci obiecuję że ani przy mej kamienicy nic nie ani mebel, przyrzeczę chociaż jakby ztąd utonął i obietnicy mego ojca – Tylko mnie nic kar bić

Krz. Panie obiecuję bo to moje–

Chor. Jeśli mnie chcesz ukarać żebym mnie nasz mebel

Star. O biedą ~~dzieciaczyna~~ sierotko

Ekonom Każ kilka razy i kary zobaczymy czy niebędzie krzyczeć.

Chor. Niebędę krzyczeć bo wolę żeby ojciec usłyszał albo babka albo brata moji dowiedzieli się że mnie bija ale Pan Bóg usłyszy choć ptaki i niebo i skarze się.

Osm. ~~Niech mnie niebędzie~~ niebędzie Panie nie usłyszy krzyku w niebogłosy.

Nam. O Panie dziecko że było za ciebie

Star. Oj czy ta Boże niema czy co.

Krzyw. Dzieci nie słuchaj Cieplucki ja proszę

Ekon. Co ty pani myślisz że ja stoję tak ty prosisz

Krzy. Eh nie przyznajcie to jest

To jest bolesno to upokarzające odbierać tyle dobrego tyle usług od [illegible] i
stać na stronie tej ręki która ~~nas~~ go uderza dziś najsprawiedliwiej — Ja odejdę stąd!

Scen 1. Ch. z synem Chmiel.
2 – Skar z Anną – rozmowa
3 wypytała robotników
4 Chmielnicki
5 Synek Chmielnickiego
6 Umieranie i ucieczka

Scen 1. Ch. z ~~synem~~ izby wychodzą. – [illegible] i [illegible] wchodzi Maria pyta się – Co to jest.
Czap. wypominała [illegible] [illegible] –

Czap. i Krzywonos.

Czap. [illegible] [illegible] [illegible] tam po drodze
Krzyw. ~~nie~~ Całe miasto [illegible] Chmielnickim.
Czap. A to poco?
Krzyw. [illegible] [illegible] wielki [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible]
z [illegible] grunta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] –
Czap. Tak mówią? a [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
Krzywonos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bo on [illegible]
Czap. Krzywonos.
Krzyw. Jestem.
Czap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ich na [illegible] ~~[illegible]~~
tam [illegible] ~~[illegible]~~ dom i [illegible] [illegible] Ch. [illegible] – [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tego domu [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible]
Krzywonos [illegible]

wchodzi Fedor z [illegible] Chmiel

Czap. [illegible] tu [illegible].
Fedor Kazałeś panie [illegible] wyrwać Chłopie Chmiel z [illegible] na
[illegible] i ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ obiegł go ~~[illegible]~~ [illegible] – Chłopi [illegible] aby
do [illegible] [illegible] chce mówić z sobą
Mety. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mnie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
Czap. Żeby ~~[illegible]~~ [illegible] dostaniesz abyś mnie [illegible] kto [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] swoje [illegible]

Metz — Jacie znam, że ty jesteś zły człowiek ale obiecuję ci że cię ^dziś jeszcze^ nigdy kamieniami na ciebie rzucać nie będę tylko mnie nie karz bić

Fedor — Ty krabrcy chłopcy jak ty powiesz ze sobą

Metzy — Proszę Cię Cyganeczki nie karz mnie bić a jeśli mi chcesz klasnąć to

Cygan — zabij mnie, mesz szable

Cyg. — Odprowadź go

Metzy — Niechaj mnie biją ~~[illegible]~~ kamieniami żeby ojciec nie widział ^bo dziś^ ~~[illegible]~~ tak przydzie

Cyg. — Wiem ja ojciec dawno że dziś przydzie i gotujesz się na jego przyjęcie — Dziedziczny ~~zabawi cię~~ ^że cię ojciec^ nie zbawi — a jeśli tobie [illegible] nie płacz jak cię bić będą trzeciej.

Metz — ^ustąpią^ Ja płakać nie będę ale babka moja będzie płakać jak się dowie — (Cokolwiek) [illegible] żebyś mnie byle prędzej — (wychodzi)

Cyg. — (do Rzymosza) Pójdź za nimi gdzie jest Rzeszepulis!

wchodzi ~~Ces~~ Anna i Maria — Scena II ^wychodzi:^

Mar — Danielu!

Cyg. — (za sceną) Zaraz z tem przyjdę

Mar — Rzymoszu! ~~zamiast~~ cy ~~[illegible]~~ widziałeś dziś chłopca Chmielnickiego cy [illegible] tam co ja nie wiem nic złego — zawołaj mu coś [illegible]

Rzymosz — Już wołają. (Rzymosz odchodzi (Rzymosz odchodzi) Anna [illegible] ze [illegible])

Mar — Chwała Bogu! Zawsze się boję żeby mi jeszcze nowej gotowości nie wygubić — Jam nie mają gotowości — a przy dostatkach i wszystko co tylko na świecie miała swój dom i swoje gospodarstwo — jesteśmy wyglądali [illegible] gotowości tylko tam [illegible] — Ale przy cię oprowadzę od żeni po mojej [illegible] gospodarstwie i nie wypłakam ci cię [illegible] mój [illegible]

Anna — Mi wygnał ojciec i my w klasztorze mamy gospodarstwo

Mar — Ja także jestem dawno że mnie się wydaje że kiedyś tak obchodzi [illegible] jak mnie samą — Ono mi sprawia radość o jakiej nie wyplątam. — Zdaje nasze

Mer. Jestem [illegible]

An. Kochasz tego [illegible] – Mer. [illegible] bolesni [illegible]

An. ich to [illegible] – a dawniej [illegible]

Cap. Jestem moja droga [illegible] mnie wołała

M. Chciałam [illegible] być przy mnie

Cap. Ty jesteś zawsze przy mnie gdy tylko jestem – jeśli mnie kochasz i ja powinna[illegible] być zawsze przy tobie (całuje ją w czoło) An (obejmuje go z tyłu) [illegible] od [illegible])

Cap. Moja żona mówi że to nie ~~[illegible]~~ stosownie przy ~~[illegible]~~ [illegible] całować i [illegible] [illegible] o [illegible] ~~[illegible]~~ w istocie cała jakby [illegible] oblana

An. (odwracając się) Proszę cię Mario nie zwracaj na mnie uwagi

Cap. Czy moja gospodyni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gospodarstwo.

~~M.~~ An. ~~[illegible]~~ objaśniliśmy [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

Cap. Proszę cię jutro musimy ~~jutro~~ odwiedzić nasze sąsiedztwo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do siebie jeśli [illegible] [illegible] ich [illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~) Fedor [illegible] [illegible] [illegible] przy [illegible])

A cotem ~~[illegible]~~ wszystkim

Fedor Wszystko zrobione

Cap. Rozdaj im [illegible] a ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] po rubelku.

An. Panie Caplinski czy ludzie wszyscy katolicy?

Cap. Nie wszyscy [illegible]

Ann [illegible] oni [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] święto i to [illegible] święto bo [illegible] [illegible] –

Cap. [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] święta aby [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] z [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ale [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a moja [illegible] –

Ann [illegible] [illegible] obchodzi

Cap. [illegible] bo [illegible] ~~w~~ [illegible] ~~i [illegible]~~ [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible]

~~An~~ [illegible]. To grzech

Cap. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] moja [illegible] mnie [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ tylko co mnie [illegible] [illegible] albo ~~[illegible]~~ Co [illegible] z religią [illegible] [illegible] [illegible] aby mnie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] –

Fedr. Pani słusznie boli się bo straszne tumanie na niebie — niedaleko

Czap. Co ciebie to obchodzi sól moja — uspokój się moja droga to ja kaczkiem przepełnię dom mój z kobietowie — [illegible] że by Chryst. [illegible] nauczył to by tu prawie [illegible] —

ich Boj się Boga drzwiczki wyrzuciłeś jego matkę i dzieci

Czap. Nie wyrzuciłem a kazałem się im wynieść z tamtąd ~~[illegible]~~ chce przenieść się [illegible] ~~[illegible]~~ aż i nie mam [illegible] ze [illegible] tu przecie niepodobna — (Maria odchodzi)

(Stamtąd [illegible] Czap.)

Czap Ty chłopie. Takiej [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] od rana [illegible] ani chwili spokojnej — Fedr. [illegible] ty także [illegible] do roboty [illegible] — Co ty robisz [illegible]

Stara ~~[illegible]~~ Mój syn umiera panie. (do Anny)

Czap. To dobrze nie będzie zaczepiał moich arendarzy ten [illegible] zamiast się kontentować [illegible] chce jeno wciąż [illegible] i bije żydów i buntuje ~~[illegible]~~ [illegible] przeciw nim

Stara W [illegible] ~~[illegible]~~ bieda, ~~[illegible]~~ kobieta jego chora ~~[illegible]~~ nie może nawet dzieci nakarmić uwolnij nas od roboty póki mój syn nie umrze lub nie wyzdrowieje

Czap. Dureń [illegible] [illegible] do mnie przychodzisz.

[illegible]. Ta kobieta jest moja krewna, prawdę mówi, uwolnicie ją stara

Czap. jest robić nie może a bicia nie zniesie.

Czap. Milczeć psie

[illegible] Nie przerywajcie bo jak mi się sprzykrzy to zaraz [illegible] obaj

Czap. ~~[illegible]~~ powiem i zameldój się do [illegible]

[illegible] (~~[illegible]~~) (Kłania się mu do nóg) Przyszłem wam ~~[illegible]~~ dziękować pani [illegible]

Czap. Nie kłam [illegible]

[illegible]. Nie kłamię ale prawdę mówię jak wam dałbym że Boże [illegible] [illegible].

Czap. Za było [illegible] [illegible].

[illegible] że prawdę [illegible] bom na [illegible]

Czap Ze sprawiedliwości

H. Nie ze sprawiedliwości bom tyle [illegible].

Cep. Co to mi przypomni dziś zaś dostaniesz mój

N. Niechrulenie więc robicie wy mi dziś zaś byli ~~się [illegible]~~

(wchodzi Mar. Ann łagodnie płakać zaczęła do Mar).

An. Ta biedna kobieta – pracowała cały dzień, a wracając tym lasem ~~i gdzież~~ dzieci głodne i nikt im pomóc nie umie–

Cep. To jest zawsze buntownik cóż to jest.

Marya Płacze za tą kobietą

Cep. Ale za mnie byś nie płakała tylko – ~~ty~~ (do Stanisi) ty twój syn twoje zdrowie twoje dzieci wolni od roboty zapomnę dobrodziejstw z dworu po których powstaniem pociechę i czarną starość jak umrę — Tylko nie płaczcie tej kobiety bo dla mnie jak umrę nic dobrego nie będzie

An. prawie i one płakały

Cep. Ta stara? Ah..... ~~[illegible]~~ do [illegible] [illegible] z tym co dzień

Krwawy: Chmielnicki idzie.

M. Mój Danielu ja odejdę

Cep. Proszę cię zostań

M. ~~[illegible]~~ byłam jego narzeczoną obiecałam mu wiarę to uspokajające

Cep. Nie kochasz mnie.

M. [illegible] Colisia oddałam od ciotecznych tyle dobrodziejstw i być po stronie kłóre ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ .gorszą

Cep. Proszę cię zostań, kogo się boisz? przed kim się wstydzisz? przecie ty czy przed tym chłopem? Kłamiesz nieszczerze.

M. Anno moja siły mnie opuszczają

An. Odwagi! wszystko minie

(Chmielnicki wchodzi ze starostą)

Chmiel. Cieplutki mój dom w płomieniach! — Co! moja Marion tu?? czy jesteś gospodynią u starosty

Cep. Żona moja Kochanku. żądaj uszanowania

Chmiel. (zdejmując z głowy kołpak) pospiesznie życzę wam szczęścia (chwila milczenia)

Marii i Anna odchodzą

Chor Gdzie jest wolność moja i moje dnie

Chłop ~~Czy ja jestem~~ Albo ja jestem stróżem twojej wolności i twoich dni

Ch. Zawsześ przespał mój dom

Chłop Nie twój ale mój – wolno mi –

Ch. Król zaś rozkazał. (pokazuje list)

Chłop (odpycha) Niech ci król da co ci przyrzekł.

Ch. Króla nie słuchasz a zbrojnem wojujesz –
Bierzesz co nie jest twojem, krzywdą żyjesz
Batem się wspierasz, i krew i łzy pijesz.
Dla tego zginiesz marnie twa krew za krew
A każda kropla i łzy na duszy twojej zostaną

~~Chłop Gdzie mi~~ Wszyscy Amen.

Chłop Gniesz mi stary tako

Wszyscy nie pomagaj,

Chor Nie gniew ale prawdę tobie mówię
zostawiam Ci na kropli wraz z innemi
będzie jej syty

Wszyscy będzie syty

Chor Opuszczam ziemię ~~mą~~ za którą krew lałem   oddaj mi przyjaciel konia
gdzie niemasz kata dla stuletniej głowy
i gdzie mi sieni zrąbiono
Ty Panie wspomnij barki chłopskie
co cię krwawym potem chwalą
Oddaj im syty
niechaj cierpliwi krwią każą [illegible]
Ostatni zbawca niespodzie

Wsz. my stołą [illegible]

Kony ~~Kat~~ [illegible]

Wszy – Niech ginie –

Wszy Hurra na Lachy –

Chłop.

Pomsta: Cóż coty patrzysz co się nie [illegible]

Anioł [illegible] [illegible] pójdź.

Ch. ~~[illegible]~~ (odchodzi [illegible])
Nie pomagaj to [illegible] ~~[illegible]~~ to będzie jutro
wszy tako –

Cups ohne im petaha

Tu macie pne broni ~~me~~ [illegible] ~~krwawą~~ przy belagi.
Sprawie bełaftwo nikomu podarty
Niech widzi który ona sobie podnosi
Porte bzoleta — Na też bentowali !
sotnie pisane chemikii pułkownik
~~Z [illegible]~~ wyrufen wpole armaty kwiami
chemikego wojsko — spróbujem się z sobą
Demy wam pole berkonni batami
(nikt uderza Chwil batem)

(Krzyk.)

Chwil Stać, stać molojcy dalej uderz lemi
bij a nie pytaj odkąd gniew rodowy
ze twarzy półkownik kasztelan:
Mnie to nie boli przez boga mego
gęsty policzek który co urzędnie
w brzydkie oblicze chłopa z prostego
padł ze mnie twarz od wrogów porazie
Most bym go wrażemy stanie, iżbyście
Mnie wszystkie rany jakie mam zadali

(Wchodzi matka Chwil. zamia wrosł dzień)

Matka (z płaczem) Nic ma Ci kiedy twe drżeć mordują
Kazał go zabić batami — stało ciało
zwłoki jedną ranę petny! Kona!

Ch Mój synu, ~~[illegible]~~ .... cieszę ty tak pełny na ziemi
przemów co działo moje : ...

Matka Mój ojciełku
Ja — niczym cię nie opuściły mnie ~~ojcze~~ ojciełku

~~[illegible]~~ Matka Straciłaś syna mój synu już skonał! (omdlenie)

Chwil Idę do Boga znajdziesz płaczem
tam się wzięty w niebiesiech promieniach
przejdź moja jedno

Matka Niech ci podłoż wieczną ty umarłem

Ch (bierze jejnkę)
Nic [illegible] nam Matko odezwie się od niego
Lepiej się [illegible] w śmiertelne oblicze
wszego ducha,
niżli na [illegible] [illegible].
(Matka kleka na ciałem – Chuluki [illegible] się za trupa)

Ciep ~~[illegible]~~ do [illegible] w stronie)
Bieżaj do Barbarenki [illegible] [illegible]
z dworami [illegible] – [illegible] Chuluki
W imieniu Króla – [illegible] [illegible]
gdy bunt ja sam [illegible] [illegible] stanie
Spiesz się! ([illegible])
Ciepliński [illegible] [illegible] [illegible]
Rozejdźcie się!
[illegible]

Malk (modli się)
O moja dziecino moja – [illegible] Chuluki
Zabij go żeby [illegible].

Chi ——— Nic Matko

Bolum Zabijmy Cieplińskiego
Kellanto On nic [illegible]

Malk Chuluki on ci dało zamordował
Żonę i [illegible] matkę [illegible] wyrzucił
z domu, dom spalił, mienie zagrabił –
On się na [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] się [illegible] [illegible] [illegible]

Chul Zali [illegible] on mi dało zamordował
Za [illegible] mam mordować – [illegible] on zły
ja mam [illegible] zły i [illegible] [illegible] [illegible]
mam [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] w mojej duszy
Gniew [illegible]
[illegible] by [illegible] ....

Chel. Tyś bojaźliwszy od słabej kobiety
Tyś niewart był ni ojcem ani mężem
Wszędzie ci cześć nigdy przez. Oh! Chmielnicki
Tyś miałby teraz robaczek pod liściami
uczynił krok, zobaczył ~~[illegible]~~ tyś w wzniosłych oczach ustał ze słońcem
A nie nie ból krzyżu, nic zboleć ~~[illegible]~~ z celu
Że syna mam a syn mnie mój nie broni

. . . .

Ten głupi chłopiec bez co ziemi wiary
przecie racie jak ze starości
Nie ceniono go — zdrowy mi do niego
pociął ~~[illegible]~~ mu duszo mało nas dumy siebie
Był wychowany z odmiennie
Że niemądrze stary że się boję!

Chm. (szeptem) Moje dziecię drugie! moje dziecko!
obudź się jeden raz, obudź się jeszcze raz.
obudź się jeszcze raz.

Barabaszenko wchodzi.

Czapliński W Turcji na ~~[illegible]~~ odkryci —

~~Barab~~ Kilikowski Przysłał ci Bóg drugie

Orłowski Hetmanie co ty radzisz Chmiel. (Chmiel podaje mu rękę)

Barab. Niechaj wielka się mięsz ✗

Żołnierz My z nim a ty

Barab. Jeśli wejść gdzie będzie z nami lustro
aż się z nim i sam zostanę z wami

Chmiel ~~Ba. Chm.~~ Już się mnie nie rani Barabaszenko

Orł. Niech mi Bóg broni

Chmiel ~~[illegible]~~ bać ci się zdrowi mój chłopcy lubi
Ojczyzny z dawna mojego — Jeśli niezginę
Zbyłem się niczego — ~~[illegible]~~ a tu ja mówię i dla ziemi
będzie wolna obrona oczy o krew o boty
Żyj Boże i krucze niezginiona mamy.
bierze syna pod pachę i wychodzi

Przysięgam wam na ciało mego ojca
bez gniewu bez żalu ~~wam przysięgam~~ wołam setny.
~~że krzywdy swej dochodzić będę bronią~~
co wzywa zemsty [illegible]
~~wszech~~ starców pozwij stronie niech po drugiej
stanę krzywdzie kogo będzie więcej
niechaj mu Bóg pomaga
niechaj broni dopóki zwłoki
skrzywdzony – dopóki ~~prawo~~ ciemięzcy
zwyciężony, dopóki prawo nie będzie [illegible]
Zginę albo odzyskam com stracił –
Idę ~~nie gdzie [illegible]~~ na sądy gdzie się [illegible] tuta
[illegible] mi skrzywdzonych
~~Kto się boi [illegible] do [illegible]~~. Klnę się [illegible] ojcem
Zbiorę się wszyscy [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
Walczę o wolność swej dochodzić krzywdy mej
Niech stanie wtedy wszystkich [illegible]
po jednej stronie ~~[illegible] po drugiej~~ niech po drugiej stan
wszyscy ciemięzcy kogo będzie więcej
Niechaj mu Bóg pomoże
Przysięgam wam bez gniewu bez żalu
niechaj broni [illegible] jako mogą
Ciemięzcy zostanie ~~[illegible]~~ [illegible] nami
[illegible] prawo [illegible]
W imieniu króla ~~niech będzie~~ za prawo, i za wolność [illegible]
~~[illegible]~~ za kraj, krew i łzy za głód i bóle
Żyje Bóg i [illegible] matki.

O [illegible] ojczyzny.

Akt III.

(wspierają ale ze Ch. kocha ojczyznę
Potocki: Mógłby być taki gdyby cały zwierzchnictwa rozpoczął
... bez ... ale my tu
w Ukrainie ... w walkach ... tuba
Ch. tuba serca — ... rozmawia

Kijów 1.) Podhorzany.

mowa o szybkich zwycięstwach
o poselstwie polskim o ... sekretarzach
... ... Fedor ... z ... — opowiadają mu o Morozowiczu Chmiel
i ośmiesza go —

2 scena Chmiel — Tohaj bej, Potocki ... — Patzanek Maria ...
poselstwo polskie
3. ... z Tohajbejem i Patzanek i Matka ... oddanie mowy
4. Czaplinski Chmiel Matka
5. Chmiel Czaplinski.
6 Chmiel atentat.
7. scena ...

3 ... Kisiel
3 ...
5 ...

Chmielnicki
Krzywonos
...
Fedor
...
...
Matka
Maria
...
Tohajbej
...
Patriarcha

Król
Potocki
Koniecpolski
Kisiel
Czaplinski.

(15)

...

Scen 1. ... w ... w sali ... — opowiadają sobie
... — ... o ... Ch. — ... Chmiel
... ... — ... Chmiel odmienia ...
... — Scena ... — ... ...

w ... ...

Tobiej bej i Nececy

potrzebuję [illegible] umiał wyrzec tylu ludzi

Tob. – Wiedz że [illegible] [illegible] dużo [illegible]

[illegible] jak wy pułkowniku – Bądź moim przyjacielem, moim bratem

[illegible] jak [illegible] otwartość męstwo, i prawość tyle cenię ile moją

przyjaźń i mogę ofiarować serce, bądź przyjacielem mym ja tobie będę bratem (podaje mu rękę)

N. Dokąd jak dotąd [illegible] księżę

Tob. Jak długo służysz przy wojsku

N. [illegible] wyjechałem [illegible] z [illegible] [illegible] w bitwie pod Łuckiem wodami [illegible] miałem 100 ludzi pod ręką

Kornecien 1000 pod [illegible] [illegible] w znaku ze krwi [illegible] [illegible] [illegible] pod

pułkownikiem a teraz dostałem osobny [illegible] [illegible] [illegible] i 3000 i 40 armat

Tob. ile [illegible] ludzi

Kurt. 3000 – i 40 armat.

Tob. Wiesz hetman jest wielki wojownik zaufałem mu i kochałem go jeśli w tak krótkim czasie [illegible] długich dowodów

robi – [illegible] wroga niezmiernie postęp najwięcej armia jeśli [illegible] [illegible] zupełnie

ochroni jego [illegible] [illegible] stanie pod [illegible] z pod Kirkholmu i Cecory.

[illegible] umie [illegible] słowo portem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dusza i to wszystko

zniszczy – tajemniczy sam jeden [illegible] [illegible] bo [illegible] jak ja [illegible] dzieckiem

była [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] niech Allah

z [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. To jest tajemnica. Jak ja wiesz [illegible]

Nerzaj. J. Byłem zawsze przy nim i [illegible] tylko to [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ciągle pracował [illegible] wytchnienie a że [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nie boi się nikogo, widzi wszystko co się wkoło niego dzieje

i [illegible] [illegible] i [illegible] i wszystko sam obejmie myślą

ludzi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kochają go bo [illegible] [illegible] [illegible] o nich [illegible]

wielki [illegible] i ufają mu bo sprawiedliwy i wierny a boją się bo okrutny

Kurt. [illegible] – to całe tajemnice [illegible] mocy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Bóg daje ludziom niektórym taką władzę nad drugiemi że [illegible] [illegible] w [illegible] swoim [illegible]

ich [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wojsko wszystko ich [illegible] [illegible] [illegible] pod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ich [illegible] [illegible] [illegible] – Że mu się [illegible] bo [illegible] bo mu się [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nieprzyjaciołom [illegible] [illegible] [illegible]

a [illegible] o wolności [illegible] i [illegible] daje ludziom [illegible] i [illegible]

~~[illegible]~~ gniewu już ~~po~~ jak kobieta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ i usiadł ~~[illegible]~~ 300
[illegible] po ludzi stanęli [illegible] [illegible] — przy [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] hetmańskie [illegible], przy [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. przy [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] już [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible]
[illegible]; ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ich [illegible] [illegible] już [illegible] się [illegible].
[illegible] dni i już [illegible] ludzi i z [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] po [illegible] i [illegible] ~~[illegible]~~ Rzeczpospolita. że teraz [illegible] [illegible]
aby ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] jak było miano

Akt IV. Rzecz dzieje się [illegible] w [illegible] Kijowskiego zamku [illegible] stoi [illegible] i
obrazy [illegible] pod [illegible] [illegible] w [illegible] stoi [illegible] [illegible] jako [illegible]

Scena

~~[illegible]~~. Bohun [illegible] [illegible] i [illegible].
[illegible] Zajechał Hetmanowa [illegible].

Cyp. Zajechał — serce mi bije tak gotowe ~~[illegible]~~ go usłyszeć [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] —

M. (wchodzi) z [illegible] i [illegible] [illegible] obok Cyp. i [illegible] i [illegible] się do niego —

Jak się nazywasz [illegible]?

Cyp. Horpenko

M. ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] dziś że tak blady wyglądasz i [illegible] [illegible] mi w oczy. — co ci jest.

Cyp. ~~Nic~~ Dotknął mnie [illegible].

M. [illegible], [illegible] cię

Cyp. Miałem [illegible] [illegible] który [illegible], ~~[illegible]~~ [illegible] mnie i [illegible] [illegible]

M. [illegible] ~~[illegible]~~

Cyp. Życie z [illegible] [illegible] jest [illegible] a ja [illegible] [illegible] [illegible]

M. [illegible] [illegible] —

Cyp. Z [illegible] [illegible] —

~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

~~Cyp. M. [illegible] Cyp.~~

M. [illegible] Cyp. — pierwsze [illegible] że to on [illegible] więc ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] — drugi [illegible] że [illegible] tylko [illegible] tak [illegible] [illegible] i [illegible] się.

~~Jak ci [illegible] ci na imię Daniel? Jak się nazywasz. O. Horpenko.~~

Cyp. — ~~[illegible]~~ | ~~[illegible] [illegible] na imię Daniel — [illegible] [illegible]~~
M. — ~~Ty [illegible] | [illegible] [illegible]~~
Cy. ~~[illegible]~~

M. Jak się nazywasz [illegible].

Cy. Horpenko

M. To on — [illegible] [illegible] na imię Daniel Horpenko.

Cyp. Nie ja na imię mi Józef [illegible]. —

M. Czy nie [illegible] gdy obok [illegible]

Cyp. Ja od [illegible] [illegible] Pani (z [illegible]) [illegible] mi [illegible] [illegible] [illegible]?

M. ~~Ty [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] ty się [illegible] [illegible]. — ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ Pani [illegible] mi [illegible] [illegible]) Czy ty mnie [illegible] [illegible]? — [illegible].

Bohun Czy [illegible] [illegible] [illegible].

M. — nic nic — ~~[illegible] [illegible] podobieństwo do~~ J. [illegible] mi [illegible] [illegible] mi w oczy [illegible] tak blady jesteś i [illegible] ~~[illegible] ci co [illegible]~~ [illegible] [illegible] się [illegible].

Cyp. ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~. Nie [illegible] się [illegible] [illegible] mnie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] blady bo [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mnie dla [illegible]

M.

w. Akt IV.

Scen. Czerlińska i Czepliński

Popędnio Chuł kuła dzi banni tyrowrynowi ze swoją żoną

— ta obrazy cegi bali ~~[illegible]~~ ... cy się nie zmości z nikim

wnętrzu Czep

M. wykrzyk — obraca się mówi głośno pod siebie wypatrzy wierz strony

Mnie tu szpiegują — niechaj. Tu będę dwila kto nadejdzie

nie przychodzi!

Ten sam głos to samo wspomnienie te same twarz - to on! — Co uczyć mnie

Cz. miałem ale mi odeszła i żyje z innym

M. z której wieś otom ~~czy ja widziałem~~

~~Czep.~~ ~~[illegible]~~ ja ~~[illegible]~~

M. ~~[illegible]~~ ... ~~[illegible]~~ Zkąd ja wiem, jeśli żonaty mój ~~[illegible]~~

albo ci dziś nie ja!

M. czy nasz dom był ... tego domu — czy już powiedział gdzie jesteś czy ... od jej domu

czy żyje — ~~[illegible]~~ ... dalej ... mnie ... — czy cię nie kocha ... ten nie

kocha

Czep. Jeśli mnie moja nie kocha ~~to niechaj pójdzie do mnie~~ to ... jej ... gdzie jestem

niech pójdzie do mnie ... gdzie ją posłał,

M.

Akt II

Krywonos czyta list

"Ponieważ z opatrzności boskiej pobiliśmy Lachów pod Korsuniem ~~[illegible]~~ Ukr. iż nastąpywali i na wiarę nasze wolne
Ukrainy i Kozaków, który nie zhańbił ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ dla tego ~~[illegible]~~ Hetman wojska kozackiego
Bohdan Chmiel. na zawsze rozkazuje ci abyś Krzywonosie ~~[illegible]~~ ze swymi pułkami pod Korsuń dla wojny rozkazanie
tam w posłuszeństwie utrzymał — i dawał [illegible] baczenie aby żadne wojsko ~~[illegible]~~ nie ciągnęło [illegible] aż
do czasu w którym dopóki [illegible] od Nas —

Pod gardłem ~~[illegible]~~ dla tego że zwycięstwo pod Korsuniem, ja ciebie [illegible] jak nie [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ ciągle kijem [illegible] Czaplińskiego co mu był żonkę u Chmielnickiego — [illegible] ~~[illegible]~~ bicie
~~[illegible]~~, bo [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] — jeden [illegible] ale ~~[illegible]~~ niebezpieczeństwo — bo Jeśli
Chmiel ~~[illegible]~~ mnie złapie, zabija mnie [illegible] — bah! co ja za głupi człowiek. ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] ze złe [illegible] — [illegible] z [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible], ludzi, i dni [illegible] i 15 [illegible] [illegible] — ~~[illegible]~~ byle się nie [illegible] — [illegible]
[illegible]. [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] nie może ~~[illegible]~~ [illegible] mnie dogoni

Wchodzi Anna i modli się [illegible] [illegible] [illegible] za Krywonosa [illegible].

Dziendobry ci Krywonos.

Kry. Co mi z tego przyjdzie. Ona [illegible] co [illegible] Kry. dworu w [illegible] i [illegible]

Anna Ale ja się pytam, [illegible] cię odpowiadaj mi i [illegible] tak [illegible] — Kry. no [illegible] [illegible] co
[illegible] — Anna [illegible] mi ~~[illegible]~~ [illegible] czy Chmiel jest bardzo odważny czy on się [illegible] [illegible] w [illegible]
czy on ma [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] aby nic [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ jak [illegible], [illegible]
[illegible] Kamień w [illegible], jak ~~[illegible]~~, ~~lub~~ [illegible] lub, [illegible] bezpowodne

Krywonos ~~[illegible]~~ jak [illegible] [illegible] [illegible] bo [illegible] [illegible] ani [illegible] [illegible] [illegible] ale [illegible]
Kto się [illegible] ale Hetman [illegible] za [illegible] i Chmiel [illegible] — [illegible] [illegible] jak [illegible] [illegible]

Anna [illegible] [illegible] Kry. jakiś jest [illegible] co [illegible] — Anna Mnie [illegible] [illegible]?
Mnie [illegible] nie [illegible] (odchodzi) Krywonos Ta [illegible] jest czarownica [illegible] od [illegible] boję się jej
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] oczy i mówi od rzeczy. [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible]
co mówi.

Ch. Fedor. doko spanteś w [illegible] zapomniała dochodzę.
potowe wyniesiesz [illegible] — Widzieś z powrotem Rokoczy —

Fedor. Rokoczy nieszczęsny wasz przewodnik ale nie powiedzieli od Ukrainy. Rokoczy
w Krzyżu jak [illegible] przedy — Powziął w [illegible] u sułtana [illegible]
dużej pomocy — obóz [illegible] — [illegible] nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
zamek w Krzyżu jako od [illegible] dziś od [illegible] — [illegible] odpisać
kto przyniesie —

Ch. Ale wojewoda [illegible] ?

Fedor.

---

idzie i powraca naraz.
Z kąd ty jesteś? z Ukrainy?
jestem z nad Donu
jesteś twój podobny do mego — brata mego i cały jesteś podobny do niego przez [illegible] wtórze
Siwe włosy dostałem z zmartwienia
jak się nazywasz
i Daniel Tedko? nieprawda? — [illegible]
nie Tedko Bularin — [illegible]
Czy mnie widziałeś kiedy w twojem życiu
Nigdy was nie widziałem wielka pani
O mój Boże [illegible] i nie on, gdyby miał [illegible] [illegible] od [illegible] życia by się — I [illegible] jak kamieniu gdybyś mnie widział kiedy i [illegible]
[illegible] jedynym [illegible] jedynym [illegible] przyjacielem .....
Czy ty miałeś żonę?
Miałem ale uciekła z drugim kiedy byłem w nieszczęściu — [illegible] żonę
i najlepszym przyjacielem moim — nie mam jej tego za złe [illegible]
i [illegible] aby sobie [illegible] i choć mnie nie [illegible]
jej włos pobielał — nie mam jej nic do wymówienia bo wszystko była dla mnie [illegible] żoną
i [illegible] moim przyjacielem a więcej od niej nic żądałem.
Bóg [illegible] ludzkie [illegible] dobre [illegible] [illegible] —
Ty miałeś serce swoje tylko dla siebie — [illegible] dla [illegible] serca twego
i jeśli cię [illegible] i ta kobieta która cię [illegible] — [illegible]
Jeśli one niewinna, jako cię kocha [illegible] jeśli ty nieprawdziwy i les one cierpieć [illegible]
[illegible] był niewinnym [illegible] czy one kiedy cię opuściła czy ty który [illegible] i
[illegible] jej odrzucasz — a jeśli ci Bóg [illegible] [illegible] kochała, nie [illegible] się [illegible]
i [illegible] nie [illegible] bo [illegible]
mieli Bóg [illegible] jej wszystko [illegible] jej dać nie mogłem — [illegible] [illegible] życie.
Proszę cię [illegible] jej raz ostatni i napisz jej te słowa [illegible]
Jeśli jestem żebrakiem bez domu przyjdę do mnie abyś nie [illegible] nie [illegible]
[illegible] swoją, uśmiechem [illegible] [illegible] i ostre
Kamienie napisz jej to [illegible] dumny a [illegible] kiedy cię [illegible]
[illegible] ci [illegible] który [illegible] od siebie odrzuciłeś
[illegible]. Zwolnij jak [illegible] ale one dalek, one [illegible] nad Donem
wchodzi Chmiel. [illegible] — Ah!

154

Karelicys zamordować
Kogo
mego męża.
Czym ocaleli czy ja nie żyję
~~[illegible]~~ Daniel
Gdzie on jest – Pójdzie na górę. tam będziecie [illegible]
Nie wrócę [illegible] więcej
~~[illegible]~~ Cofnijcie się – a co wam chodzi jakiem wygrane
Czaplinski żyje
~~[illegible]~~ [illegible] wam ich ściąć
Pisać [illegible] ja go czy [illegible]
To być nie może
Oświadczam wam że dopełnia nie [illegible], Każe mnie więcej jestem Czaplinska, zabijcie ~~[illegible]~~ go zostanę wdową po Czaplinskim, robić co chcecie

Sc 1. – Rozmowa Hana – z [illegible] i [illegible]
2 Chmiel wyrusza do Polski
3 [illegible] o [illegible] w [illegible] [illegible]. [illegible] Han [illegible]
4. [illegible] [illegible].
5 Rozmowa z [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ –
6 Czaplinski.
7. Żona Chmielnickiego.
8 Chmiel ~~[illegible]~~ żona
9. ~~Rozmowa z 4. aktu.~~

5 Akt [illegible] [illegible]. – [illegible] polski.
Chmiel [illegible] [illegible] [illegible]

~~[illegible]~~ Turkom dla więcej [illegible]

1649 sobie i Tohaj Bejowi [illegible] [illegible] [illegible] – Po Bejramie przyjdę nowy Tatar wszystkie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Han ze wszystkimi [illegible] na świecki [illegible] [illegible] – [illegible] aby [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] z Turkami [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – Georgius Csyler [illegible] ~~[illegible]~~
Transilwanii [illegible] [illegible] z [illegible] [illegible] i G. – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1652. Chmiel [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] do cara [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] X. [illegible] [illegible] i co [illegible] aby [illegible] [illegible] – Car [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] list do Cara jako go prosi Polaczy do Ligi ze sobą aby [illegible] mu [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] brat [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] – Zabójcami [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ale ci co dobra [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
"[illegible] [illegible] na [illegible] Polska [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] aby ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dał [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i z [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (Han)
Chm. do Polaków i [illegible] [illegible] do [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ 20000 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] co [illegible] [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible]

że do potrzeby w ... nie ... się ... a jakom Regiment, Chorągiew i ... przyjął ... w wiernym poddaństwie zostawać chcę

ale Panowie ... swojego wojska ... gdyby ... i dziedzic ... — Prosi abyśmy ... — Co do

Ordy Księcia ... się ... wszystkim ... aby ... z ... i aby

... do ... nieprzyjaciela ... Car ... abyśmy ... jeśliby ...

... Książąt J. K. M. ... —

Jeśli ... co ... to ... — ... wola ani

... do ... ale ... — ... J. K. M. prosi o ... Rzeczypospolitej

... co ... ale wszystkim ... wszystko ...

Prosimy aby ... do ... ale ... nie ... żeby ... niż

... do Polski ... że ... wielkiej ... i ...

J. K. M. żeby ... Państwa ... wojny ... ale ...

... to wszystko ... obmówionym było — ... wszystkim ...

... Korony polskiej ... i ... i ...

J. K. M. ... do ... nie ... i ... prośby

... dziedzic ... ostatek — Co[m]

było odmówionem było ...)

Krzywonos ... — do ... że ... do Polski ... Brzeżany

Kalina ...

... powracali i ...

Bohun

Burlaj } pułkowni ...

... rada

... o ...

~~Anton ... ...~~

Hen do ... Tu ... z ... do ... — od ... do ... i ...

... Fur. i ... przyjaciela ... —

~~Ś...~~ Antona pułków do ... i do ... pomimo aby ...

Jeśli ... chce ... do ... nie ... i ...

... Zbaraż ... — jeśli ... swego ...

Tetera ... Braclawskiego ... — ... wszystko i ...

... wojnie ... — ... do ...

... że ... — ... i ...

...

Z tej ... tej ... w 8 ...

... pod ... z ...

Hetman i wojsko ... Pana i ... — ... i ...

... i ... pod ... zostawać ...

Hospodarski wodzy [illegible] przyjęcia pole chciał tumult z [illegible] Rzplitej [illegible] – Dziewczyna
[illegible] ale on wołał się w Dzieciach [illegible] – [illegible] ojcu że trzeba [illegible] pozwolić [illegible]
[illegible] zaco Ch. [illegible] go pod [illegible] że sobie [illegible] indigenat polski i obu
[illegible] [illegible] (za Radziwiłł) i [illegible] się [illegible] [illegible] – Pod [illegible] [illegible]
chcieli [illegible] odebrać [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible]

Tekst: Z nią [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible]
pierwej [illegible] mi z ramion

[illegible] [illegible] dawniej [illegible] [illegible] idąc – [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] a [illegible].
[illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – że [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible]

Pułkownika Antoni umyśliłem więc wysłać w poselstwie do ~~Króla Polskiego~~ Warszawy
[illegible] dawam listy do ~~Króla~~ i ~~[illegible] [illegible]~~, i pieniądze – sprawi się
wiernie a z powrotem zastanie wasze [illegible] z [illegible] swojich [illegible] [wam] wynagrodzę –
Zbliżcie się i słuchajcie pilnie co powiem. bo [illegible] [illegible] Rzp. i [illegible] [i dawno] [illegible]
Najprzód oświadczy J.K.M. że jakom pisanie jego z [illegible] i z [illegible] przyjął
tak w wiernym poddaństwie przy Rzplitej zostawać [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible]
~~[illegible] [illegible]~~. [illegible] [illegible] i Rzp. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible]
~~aby~~ [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ na [illegible] się w Zborowie zgodził, [illegible]
[illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible], jeśli nie [illegible] sobie innych [illegible]
[illegible]. [illegible] mego wreszcie [illegible] [illegible]. ~~to go~~
że Proszę aby ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
czego my [illegible] nie [illegible] chyba że nam [illegible] [illegible] okazję że te [illegible] [illegible] [illegible] wielkiemi
[illegible] [illegible] J.K.M. żeby [illegible] [illegible] państwa nie [illegible] się z tej [illegible] [illegible]
[illegible] ale na [illegible] [illegible] (ze [illegible] [illegible] lub [illegible]) z pomocą [illegible] [illegible] było.
~~[illegible]~~ Antoni [illegible] go że [illegible])
[illegible] i ja proszę [illegible] [illegible] i J.K.M. aby mi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] raczył
i do swojej [illegible] [illegible] przyjąć [illegible] – Ale aby ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~ przeprowadzić [illegible] żeby mnie [illegible] Rzp. a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] J.K.M. i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aby [illegible]
~~[illegible]~~. ~~aby [illegible]~~ [illegible] i [illegible] [illegible]. bo mnie [i wielkie] [illegible] [illegible] od [illegible] Polski ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] że [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ Rzp.
w [illegible] do [illegible] [illegible] o pomoc [illegible] [illegible] się [illegible]

Najpierw oświadczam JKMci jako jego otrzymał list z poszanowaniem i ze łzami przyjąłem
że ~~[illegible]~~ w wierności i uprzejmości Rzpltej ~~zostawać [illegible]~~ a chcę do ostatniego
tchnienia zostawać chcę a do postronnych monarchów o pomoc udawać się nie będę —
~~Pomnieć [illegible] jako [illegible] Bóg pomagał jako nas Bóg ukarał pod Beresteczkiem gdzie tyle wojska~~
Pomnieć iż błagam JKMci i Rzpltą aby już na wieki wspominać [illegible] pomsty i tyle dusz niewinnych
ginąc musieli, czego my dziś nieopłakanej ofiary nam Bóg ~~[illegible]~~ okazję że winy nasze zmazaliśmy
wielkiemi usługami dla Rzpltej pod orłami JKMci ~~aby się~~ iżby się nigdy nieszczęśliwe postronne
państwa z tej nieszczęśliwej wojny domowej ale z nieprzyjaciela wszystko za pomocą Bożą obrono nie
było. —
Powtóre ~~[illegible]~~ (pisałem) proszę dzieci i wnuków aby mi mój grunt [illegible] odstąpić raczył i do
swojej łaski przyjąć [illegible] tak o[illegible] samo błagam JKMci — a mi raz [illegible] od [illegible] [illegible] nie
oddaleto ~~[illegible]~~ kto niewinie [illegible] i całą moją iż nie pewną [illegible] [illegible] nad nami
i ~~[illegible]~~ i dalej chcę Rzpltej do [illegible] monarchów [illegible] udawać się z [illegible] ~~[illegible]~~ a [illegible] gdzie
[illegible] potrzeba abym wydźwignąwszy z niewoli [illegible] od [illegible] dziadów ojców [illegible] oddać.
a gdyby JKMci i Rzplta co o postronnych [illegible] [illegible] [illegible] monarchami [illegible] to nie [illegible] tro
[illegible] nieprawna ~~[illegible]~~ i do dawnych [illegible] czasów [illegible] [illegible] —
Jego K. Mci [illegible] i W. [illegible] rada utrzymania [illegible] z [illegible], [illegible] i [illegible]
wiary błogosławionej — !
że [illegible] Ukrainie ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ (nie hamować niecierpliwości [illegible]) (aby [illegible] [illegible] [illegible]) postępować ~~[illegible]~~ pozwoli to uspokoi
[illegible] wola i [illegible] od siebie — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] z Ukrainie [illegible] [illegible] nie
mamy to ~~[illegible]~~ [illegible] i ja ~~[illegible] [illegible]~~ nam [illegible] ~~[illegible]~~ zebrawszy ale [illegible] gwarantować [illegible].
komput wojska na 40000 tak [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] i [illegible] weterani [illegible] [illegible] to [illegible]
[illegible] i [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] aby [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] (tak [illegible]) trudno do niewoli — [illegible] [illegible] i [illegible] nie potrzeba czasu i [illegible] (to [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] co [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible])
Co do [illegible] [illegible] to już [illegible] się [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a aby
pokój był we wszystkich [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible]
od [illegible] [illegible] nieprzyjaciela [illegible] [illegible] co on nam wyrządzali a on [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] —
Jeśli w tym punkcie co niesłusznego [illegible] się [illegible] aby JKMci [illegible] mnie to [illegible]
bo to nie moja wola ani potrzeba ale [illegible] [illegible] — Ja [illegible] JKMci [illegible] o [illegible] [illegible]
o który się wojna [illegible] — [illegible] [illegible] aby [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ale na [illegible] [illegible] [illegible]
JKMci [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i ~~[illegible] [illegible]~~ i [illegible] ~~[illegible] [illegible]~~ — gotowie
[illegible] do Polski —
[illegible] JKMci i wszystkim senatorom jakie [illegible] i od których monarchów i władców proponowane były
[illegible] i pisma i [illegible] otrzymałem jakie nam [illegible] i [illegible] [illegible] i wojsko —
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] listy [illegible]
[illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] się [illegible] o [illegible] ~~[illegible]~~ familię i dzieci albowiem
to są moi dobrodzieje i [illegible] [illegible] aby byli [illegible] [illegible] [illegible] i Rzplta — [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ co JKMci [illegible]
~~W końcu [illegible]~~ W końcu [illegible] ~~[illegible]~~ (żądanie) [illegible] [illegible] [illegible] Weremczuk i [illegible] nam 200000
[illegible] aby i [illegible] od [illegible] listy ~~[illegible]~~ [illegible] i [illegible] [illegible] —
To [illegible] [illegible] sobie [illegible] twój i [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible]

158

Czarnota czy chcesz zapomniawszy wojska się przystąpić?

Jest do Warszawy doniósł Wereszczakowi pułkownikowi Kr. i 200000 talarów przesłano z jego powodu aby mi dali dowództwo wszelkie [illegible] konfederacji korleckiej – i [illegible] co [illegible] jak się gotuje ze mną i kogo z potężnych wysłać niewłaściwej i bojaźni = – Ścisłe wszystkich niechętnych [illegible] [illegible] pośla ci ludzi którzy by buntować lud w królestwie tym [illegible] [illegible] pieniędzy i tę [illegible] –

potem poszedł do Cesarza niemieckiego [illegible] pomocy mu [illegible] te słowa: że aby [illegible] posłuchał [illegible] więcej dowództwa za co [illegible] wojska [illegible] wszystkie pod jego rozkazami gotowi – i te [illegible] od niego [illegible] –

Cz. Czy [illegible] [illegible] [illegible] –

Ch. Nie ale Cesarzowi [illegible] go [illegible] i [illegible] aby był najgłówniejszym [illegible] gotów do jego posługi ze wszystkimi i [illegible] i [illegible] – i mamy potężnie [illegible] a jeśli się [illegible] nie [illegible] w [illegible] i [illegible] się [illegible] – [illegible] –

(do [illegible])

Tamtych [illegible] mi [illegible] Czarnota gdyby [illegible] – [illegible] [illegible] go [illegible] tych i tacy co mnie [illegible] –

Czarnota. Co ty podwoisz głos ~~[illegible]~~ ja mówię w imieniu całego wojska – ~~[illegible]~~

~~Jeżeli [illegible]~~ [illegible] panować ze [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ w [illegible]

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

[illegible] ty sam panować [illegible] się sam [illegible]

[illegible] [illegible] wojsko [illegible] na swoim tronie i będzie [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] po obu stronach [illegible] wojska [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible] i ~~[illegible]~~ [illegible] podniesie [illegible]

Co ty podwoisz głos, kiedy ja mówię w imieniu całego wojska? Ja ciebie nie mam za to, że co ty sam uważasz – Jeśli myślisz że dlatego się bijemy aby ty panował nad nami, byś się pomylił niechybnie – W zapomnianym wojsku każdy niech sobie na swoim tronie i będzie znajdzie w ~~[illegible]~~ ~~tyranie~~ Każdy się [illegible] [illegible] [illegible] ziemię, dziś i wielka pod nami, [illegible] strachem [illegible] ~~[illegible]~~ a [illegible] sam się [illegible] ~~[illegible]~~ rękę [illegible] pierwszy [illegible] [illegible] podniesie [illegible] – [illegible] [illegible] za [illegible] za tobą [illegible] ludzi ale ty tego nie widzisz ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ i [illegible] chcesz [illegible] [illegible] potrafisz?

[illegible] wszystkich [illegible] w [illegible]

Akt IV.

w Kijowie – Sieni i wielkie wschody w zamku Kijowskim. – ~~W bramach wchodowy~~ w głównych ~~wchodach~~ wchodzi stoją pułkownicy i starszyzna wyglądając na drzwi wśród nich widać Bohuna, Żółtarenka, Fedora, Krzywonosa, Łobodę, Antona.
przy tamtych schodach stoi dwóch prostych Kozaków na warcie (jeden z nich jest Czaplinski)

Scena 1.

~~Warta~~. Kozak I.
Czego tak patrzysz oczy tak stuchasz jak o ukrytym skarbie – duch cesarz chłopie oczami, strzyże uszami . . .

Kozak II
Ciekawy jestem, co się stanie . . . .

Koz. I.
Ja jestem ciekawy kiedy ~~nas puszczą~~ warty zmienią stoim od ~~rana~~ rana bez jadła i napoju – od wczoraj stolica siedzi Hetman i patrzy na pochód wojska Kozackiego ciągną półki po półkach i skrzącą się nic uwagi – dziś wielki piątek chcę iść do cerkwi – jeść mi się chce – nogi mnie bolą – i nie wytrzymam –

Kozak II
Mówią że całe wojsko zbuntowane że żaden półk nie wyjdzie z miasta i nie wpuści drugich a dotąd dopiero 3 półki odmówiły posłuszeństwa – jak ~~rzucił~~ się czy się Hetman utrzyma

Koz I.
Hetman zostanie Hetmanem – wojsko ze mną i chociaż dla postrachu pułkownikami Każdy półk przyjdzie stroną stanie za jego ...

Koz. II
Mówią że go zabiją . . .

Koz I.
Cicho – oboźny ze swej patrzy.

Krzywonos. n. s.
Co u licha znam gdzieś tego brataszka – czy podobny do Czaplinskiego podobny.

~~w~~

Sc 2.

wchodzi Han – z górnych pokojów

Han (do Krzywonosa)

No jak ~~tam~~ wam teraz idzie – słuchają jeszcze panowie Ruskie? półki posłuszne?

Krzywonos.

Twardo idzie ale idzie – jak który półk iść niechce – sam Hetman na koniu przed front, ~~Han~~ mówi do wojska gra(?) mówi i wyprowadza go z miasta – a ~~on~~ półk jak ten niewolny ~~skoro~~ biały go ~~raz~~ raz za podwórze wyprowadzi pójdzie dalej spokojnie cicho ~~tak~~ posłusznie za ~~wspólnie~~ wspólnicą niech dwa półki zostały a buntu niebędzie –.

Hetm.

Czego oni chcą właściwie ci półkownicy?

Kr.

Jeden chce Turka zepsuć drugi Moskala inni Lachów .. Jeden obiecuje Hetmana aby panował ..... niczem chce go mieć tylko starszym w wojsku, drugi wielce wspólnie Chmielnicki ..... półkowników chciałby zająć jego miejsce - mówią że Hetman chce wojsko, że tyran ..... co się komu podoba - dopóki było szczęście było wspólne dobro ~~.....~~ skoro ..... Lachy pobity pod Beresteczkiem. Każden się boi o siebie, niedowierza sobie, ~~.....~~ ..... urwać ~~.....~~ ..... mie, spędzić się dobrze, robi bunty i ..... nie chce

Hetm.

A czy wy nie ..... półkownicy pewno też ..... ty jesteś kogo wolisz - Turka Moskala Lacha czy Chmielnickiego?

Kyrowsk.

Pieniądze

Hetm.

ale czyje!

Kyrowsk.

Kasa do Lachów: ..... ich i u Lachów

Hetm.

Tyś mój ..... mój ..... jak wszystkie moje skarby bo one martwe a ty jesteś żywym skarbem! bądźmy przyjaciółmi

Kr.

Co dam za to?

H.

Moją rękę ci podaję.

Kr.

Wspólnie wiem co do mnie.

H.

będę twoją półkownikiem

Kr.

Nie trzeba nia bo mnie boli od Lachów.... ..... i daruję ci ..... abyś .... bogatszy

H.

Przyjmę ..

(Za sceną głosy niewyraźne. Półkownicy wstają) Laski Hetmanie!

(Z. s. głos Chm.) ~~.....~~ Milczeć panowie!

Kyrowsk. do Hetm.

Półkownicy Chmielecki i Hussanicki skazani zostali na śmierć bo buntowali wojsko dla króla polskiego -

Za sceną głosy jak wyżej. Półkownicy - Laski! miłosierdzia!

Z. s. głos Chmiel.) niema łaski dla zdrajców -

Półkown.

~~.....~~ pozwólcie nam Hussanickim ..... przed ..... naszą ..... do ..... Hetmana ..

Z. Sc. gło.

Dziewięć pułk dońców uciekło z pułkownikiem Jucof Wereszczak —

(Trąbka)

Hetm.

Co to?

Rot.

Pułk idzie i wiemy że się zmięsza. Hetman wsiada ze konia (zsiada ze konia) — idą —

Zołtar.

Chwała Bogu to najgorszy pułk

Rot.

Nie — najgorszy Czerwony i Niebieski 22 i 31. — Jak te przyjdą wygodniej my jak pójdziemy [illegible], [illegible] z nami i z Hetmanem — Tak będzie szabli dobrze.

[illegible] pułkowniku [illegible] jak Hetman mówi

Zołtar.

Idź [illegible] Czerwonych pójdzie — ~~[illegible]~~ [illegible] trzyma —

Rotm.

Ja — głupi ze sama — i ja — i ja —

Fedr.

Macie go ~~[illegible]~~ — pułk Czerwony [illegible] i [illegible] do [illegible] i wszystkich zgiń —

Zołtan

Hetman [illegible] i namówię go aby ustawił.

Rotm.

Próżna praca — .... (czyni się [illegible] dni)

Hetm. (do Fedra)

Pułkowniku mów ze mną — ~~[illegible]~~ Czy [illegible] sprawie Chmielnickiego [illegible] do Sułtana —

Fedor.

Wczoraj wieczorem

Hetm.

Ale [illegible] mogę i mnie coś powiedzieć — Powiedz mi czy powiedział Wezyrowi jak [illegible] ~~[illegible]~~ was ~~[illegible]~~ pobili Polacy pod Beresteczkiem —

Fedr.

Momentem [illegible] — tak Hetman rozkazał — powiedziałem mu że nas było 250000 Kozactwa, resztę ~~[illegible]~~ my poszli w pomoc Hetmanowi [illegible] [illegible] [illegible] w Lachów było z górą 200000. [illegible] się bili 3 dni i resztę do [illegible] pobici ~~[illegible]~~ z ogromną stratą ludzi i armat.

Hetm.

I cóż Wezyr rzekł.

Fedr.

~~[illegible]~~ przyznał że nigdy nie [illegible] z powodu przegranej bitwy [illegible] [illegible] dni [illegible] ~~[illegible]~~ wojska do boju wyprowadzić mogli jeśli żaden monarcha a ni sam ~~Sułtan~~ [illegible] wyprowadzić nie może i to ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] —

a· gpu su

a gdyż nie pomógł ci wszystkie prośbi przy respektowanie powodów dnia gniewu dla hetmana

Ben

A pieniądze? –

Fedr

~~[illegible]~~ pomógł przy tobie pod Bartoliniem miał hetman wszechwolę aby sobie zaskarbić wsparcie ~~wsparcia~~ za pomocą – że ~~hetman~~ ~~[illegible]~~ oddani 80000 tl. że hetman prosił aby go Sułtan wykupił –

Wezyr wtedy prosił się śmiać obiecując znowu że wie o tej konwencji jakiej się z hetmanem umówił aby wyciągnąć pieniądz od Patryarchy – ~~[illegible]~~ obiecał. I pomyślał i że ofiarą dni posłał mi 20000. mówiąc że Sułtan więcej dnia [illegible] –

Ben

~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ pomógł ~~[illegible]~~ ten wziął resztę dla siebie odbierany mu to ~~[illegible]~~ ... ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ wziąłeś Patryarchę?

Fedr

Za tęskie boleści ujrzałem twarz Patryarchy – ośmieszonego ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ że hetman i cała wszystka rozpusta Sułtana za pana i [illegible] wiesz że my i dnia ~~[illegible]~~ nasze w mocy i wtedy Porty ottomańskiej nie [illegible] oczy i [illegible] – tak jako hetman przysiągł [illegible] na Ukrainę chrześcijan i [illegible] jako się stał przyjacielem i [illegible] cesarstwa tak [illegible] wiernie [illegible] trwać chce i...

Ben

Nie wiesz ja tego

Fedr

Ale ja wiem i tak jakem ja przyjętym na pana swego Sułtana i odmieniłem wiarę moją na Koran tak i hetman odmieni wkrótce swoją wiarę i stanie się jako ja [illegible] jest przewielebnym muzułmaninem

Ben

Kto ci to powiedział –

Fedr

Ja sam widziałem go kiedy się modlił z Koranem i oddawał ~~[illegible]~~ [illegible] widziałem [illegible] Derwiszów u niego widziałem [illegible] [illegible] w jego [illegible], widziałem [illegible] na jego pieniądzach –

Ben

A Sułtan to wie –

Teod

Nie [illegible] to się [illegible] wszystko [illegible] niż od hetmana – [illegible] nic z [illegible] hetmana na wojewodę [illegible] który coś ~~[illegible]~~ czyni [illegible] dni [illegible]. ale [illegible] się z Polakami jako [illegible] za [illegible] – a [illegible] nie [illegible] Rzeczy. To [illegible] od hetmana a Sułtan [illegible] go [illegible] albo dni [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] – wojewoda [illegible] – ~~[illegible]~~

w Jassach widziałem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] który idzie od hetmana przyjęty za [illegible] i [illegible] – [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] z [illegible] i [illegible] z [illegible] [illegible] aby nie hetmanem dosięgnął do Korony polskiej – jak mu to [illegible] obiecał

167

Ata.

Dobrze się spać — bo będzie zgliszczy i [illegible] Dobrowicy i Białogrody [illegible] [illegible] ich [illegible] ci się w [illegible] ceremoniami Chmielnicki — [illegible] przyjechał — [illegible] Tuchola [illegible] od [illegible] przedem ~~[illegible]~~ [illegible] pisaniu — a [illegible] [illegible] [illegible] — —

Scena 3.

wchodzi Chmielnicki — i straża

Chmiel.

Który pułk nadciąga

za sc. głos.

pułk 22. pułkownik ~~[illegible]~~ Eustachy Gorowieniko (Trabka)

Chmiel.

idą —

Kolen

idą —

Chmiel.

Lobodo przystąp bliżej — co przynosisz od Cara —

Loboda.

Car pozdrawia was przez swoją opiekę ~~[illegible]~~ i [illegible] tylko [illegible] [illegible] i [illegible] byleście mu dotrzymali ~~[illegible]~~ oddali —

Chm

obecaliś?

Loboda

obiecalem — kazał wam oznajmić [illegible] swoją [illegible] u was [illegible] ze [illegible] swojej żołnierzy za ~~[illegible]~~ wielkiego X. we [illegible] ze [illegible] wszystkie [illegible] ce [illegible] [illegible] i chorągwie a na wiosnę zacznie wojnę z [illegible] i [illegible] w X. Litewskim —

Ch.

Wdzięcznym jestem za łaskę Cesarza ~~że~~ mnie będzie [illegible] tak [illegible] [illegible] [illegible] się do [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] mówi o [illegible] i o [illegible]

Loboda

Życie Sułtanowi oznajmił [illegible] [illegible] [illegible] nam [illegible] nie ma do [illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ze [illegible] [illegible] się [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — i pieniądze przysłał — —

Ch

[illegible] Ci że [illegible] [illegible] i [illegible] wszystkie [illegible] [illegible] ci [illegible] —

Ch. do Stan.

W. X. Mci ma 120000 [illegible] w wojsku skarbie. 10000 umyśliłem dać [illegible] Pułkownikowi [illegible] jeśli się [illegible]

Stan.

Ochotnie zwolni X. będzie dobra – ~~by~~ do Beirannie ~~[illegible]~~ jestem z całą [illegible] na wasze ustrzegi przeciw [illegible] nieprzyjacielowi – Pójdziem razem do [illegible] i podzielimy się skarbami [illegible] i osadzimy synów waszych na Hospodarstwie

Ch.

Hospodarstwo [illegible] jak przepiórcze pole – Brojący tam głupie i [zdradliwe] [fetrygam] tiwoluire zawsze [illegible] [illegible] [illegible] dawnym trybem [illegible] idzie. [illegible] o [illegible] wszystko się starając a potrzebnym się [illegible] zawsze ~~[illegible]~~ potrzeba [illegible] swoich wiecznie – [illegible] dym ~~[illegible]~~ wody a [illegible] na nich kapie – ~~[illegible]~~ Nam ja radzę że ~~[illegible]~~ [illegible] całą Ruś [illegible] i Hospodarstwo [illegible] będzie [illegible] i [illegible] w [illegible] i [illegible] W. X. M. –

Stan.

Nie zbędzie na mnie [illegible] ale wy zdaje [illegible] [illegible] będziem [illegible] [illegible] na [illegible]

Ch.

cała dusza.

Stan.

Wytrzymy [illegible] konie [illegible] do [illegible] aby nic zostało na [illegible] nic z tego [illegible] narodu –

Ch.

Ja [illegible] wiem że Talary W. K. M. nie [illegible] się gospodarstwem ~~ale [illegible]~~, rycerski narod [illegible] u nas zawsze [illegible] nam [illegible] nie [illegible] żąć – [illegible] ~~[illegible]~~ [kordy] [illegible] ~~[illegible]~~ zawsze gotowe na koń. [Hetman] W. K. M. [illegible] przeciągu [illegible] nie lubi a rady z [illegible] [illegible] pierwszy bije niż zamieny ale ~~[illegible]~~ u nas [illegible] [illegible] dla tego [illegible] by [illegible] [illegible] wyprawę ~~[illegible]~~ [illegible] w jesieni a mi zawsze [illegible] [illegible] [illegible] choć na miesiąc abym W. K. M. [illegible] [illegible] odpowiedzie bo na dolnych [illegible] [illegible] [illegible] ale [illegible] mam [illegible] który mnie [illegible] moja

Stan.

Tak my się utworzymy jak bracia i przyjaciele tylko [illegible] W. K. M. moje [illegible] i ~~[illegible]~~ [illegible] niż niebiosa [illegible] [illegible] [illegible] sekretu wydania aby [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [który jest] [illegible] [illegible] nam zostało – W. K. M. [illegible]

[illegible]

[illegible] pułk. – pułkownik [illegible] (Trebka)

Ch (wołanie)

pułkownik stracił Kalina ~~niczego~~ pułki do pułków Bartaja niczego wypytujący ~~[illegible]~~.
~~Ko~~ broda mogę niedworna jeden pieśń za pułk 22 ze pieśniami odgłosem trąbki.
~~[illegible]~~ (Kolum wyszedł) Bolum

Pułkownik Czarnota idzie sam ~~z oficerami~~ ze starym pułkowa

To dolne belony go mięć pod ręką – Ch. ustępuj się, baczność i niech wyjdzie sam jeden.
Czarnota wchodzi.

Scen V.

Czarnota

gdzie Chmielnicki?

Chmiel.

Pocoś tu przyszedł? czy uratowałeś ręką ty lernie buntowników! precz stań na swoje miejsce – pod front – strzelaj – albo śmierć!

Czarnota

Co ty podnosisz głos na mnie kiedy przystało wiernemu całego wojska? Ja się czego nie boję ani ciebie mam rzec że co się sam uważasz – ~~10 pułków za mną stoi za tobą 60 ludzi ale ty tego nie widzisz. Wojsko~~ ony nie dla ciebie, albo nikt albo ~~[illegible]~~ pomyślałeś się w tem ~~[illegible]~~. abyś ty nikt w twoje [illegible] i [illegible] tysiąc nas za nią – pomyślałeś się w tem [illegible] – w [illegible] wojsko kiedy [illegible] w twoje [illegible] kiedy całe [illegible] znajdzie u płota. Kiedy się [illegible] niektórzy pytają ziemia drży i wielcy pod nami stoimy: [illegible] strzelców się nie [illegible] a skoro nam się [illegible] głos twój pierwej razem [illegible] się [illegible] twe pierwszy [illegible] mi ja [illegible] ze mną – 10 pułków za nami stoi za tobą 60 ludzi ale ty tego nie widzisz i zaraz [illegible] strzelać co się nam [illegible] ty chcesz ~~mi~~ jak [illegible] pokaże nam że głośno gadać potrzeba

Ch – (Armaty)

~~Ta~~ mów więc czego chcesz [illegible]

[illegible] ustąpi; Gore się [illegible] [illegible] się [illegible], [illegible] ustąpi nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] się [illegible]

Ciemota

Panie Hetmanie, ~~pułk~~ wszystko wojsko Krulów i te pułki co się boją twego oblicza i te które się nie boją ze wspólnym porozumieniem ~~takie wole~~ zastępujący wolę swoją przez te usta moje Ci ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ jedne

po pierwsze nie chcemy cię uznać za pana swego i ze wzrok obyczaj ~~panów~~ Królów i Książąt zamiast nad nami nie będziesz – ~~[illegible]~~ Jesteś i nazywasz się tylko starszym wojska Krulów ani Księciem i panem ziemi Ruskiej bo każdy jest panem ~~[illegible]~~ ziemi swojej, ojcem swego domu Królem swego chleba który w pocie czoła zarabia Tym sam siodła lub kamienia co z jego ziemi lgą, bez ~~[illegible]~~ dziesięciny lub Kut od płota na tego co sam chce wolą swoją zamknąć – i my więcej tego nie pozwolimy aby się czynił naczelnym panem na Rusi my którzy z wiarą do wolności więcej przyjdziemy i pan wolności uporządkowanie władzę sobie obierać chcemy.

po drugie ponieważ tylko wojsko Krulów ma prawo stanowić prawo na Rusi jako synowie matki która ją broniąc potrzeba i którzy ~~wolność~~ ta obchodzi aby w niewoli nie chodzili, starszy wojska ma ~~[illegible]~~ ~~się opiekować wolnością wszystkich~~ strzec wolności ~~[illegible]~~ Kozaków, opiekować się sierotami, i wykonywać prawo Krulów sprawiedliwie, ale ~~[illegible]~~ chcemy takiego starszego co nie chodzi ~~[illegible]~~ odważny i mądry ale ~~[illegible]~~ ~~aby~~ wszystkim aby zawsze byłym ~~[illegible]~~ grubym chlebem się karmił i był zawsze wiernym aby bardzo ważyć dobro ze jest ważniejsze z prawa niż być w uciśnieniu – dostatecznie tak tak jak dotąd potrzeba nie było

po trzecie chcemy ~~nie chcemy aby i krwi naszej ostatniej kropli tej tylko nie~~ aby cała nasza ojczyzna w całości była wolna i nigdy pod panowaniem lub pod potęgą Turka możnego lub Polaka o co wszyscy przysięgamy. Ta ~~[illegible]~~ garść nasza gotowszy oddać a ~~[illegible]~~ gdyby co później czynił niewierny byłby tyle razy Turkom przyniósł ile ludzi zawiodłeś imię swego strachu. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ tam się macie ale wywołać i postawić się niewolnikiem – to przez ziemię gnoić będziemy ziemi do niewoli porwaniem – –

Te są żądania wojska które zaszli ~~[illegible]~~ w najdroższej się zaraz pytanie, szukać sobie kolejny inszego co z lepszą wiarą z lepszym staraniem Krulów imię i wolę zastąpi –

Stem

Zapewne nasz pułkownik –

Ciemota –

Co ty się masz tłumaczyć zdrajco i rabusiu – Aby 50000 ludzi wyginęło w niewoli a po Rusi twoje klęsce ~~[illegible]~~ nim nasz przyjaciel ~~[illegible]~~ obdartych Kozaków podarł i z koni i rodzinami – Daj Boże aby powrót nasz zemstą wiadomo.

. . . .

Stem

Kozak był ale koń nie był ani żona jego nie chciał ani dzieci ani ~~[illegible]~~ tym nieprzyjacielem –

Chmiel

To wszystko co powiedział Czarnota jest dobre i sprawiedliwe — ja się tego trzymać chcę jak boskiego przykazania — a ciebie jako starszego brata uważać będę — przysięgam przed wolnym niebem że będę ~~po~~ wolę waszą jako sługa wierny. Ach niech mi ze wszystkich stron pomoc Boska przyjdzie kiedy wolności ojczyzny bronicie — pójdź ze mną — wychodzi —

~~Bohun~~ Stary

Ten sobie Boże sam swego Boga na pomoc.

za sceną hurra — na scenie hurra

co się stało —

~~Tudor~~ Bohun

Hetman ~~[illegible]~~ i Czarnota rzucali się ~~[illegible]~~ w objęcia całego wojska

za sceną ~~hurra~~ hurra — ognie pop. trąbki — muzyka gra

Stary

Polki idą? —

Bohun

Idą — Hetman powraca z Czarnotą — (Stary wychodzi)

Scena VI

wchodzi Chmiel z Czarnotą — półkownicy ściskają Czarnoty ręce

Chmiel (do półkowników)

Uważajcie tam ranni Bohun, Zołtarenko, czego tam gdzie brakuje — Czarnota siadający obok abyście widzieli jak się ~~[illegible]~~ sprawy ruskie prowadzą. Aby gdy mnie zabraknie był ktoś coby mnie mógł zastąpić? Kto kiej swój kocha ~~Półkownika Antona~~ musi dla duszy swojej dawać kawałkami trzeba kłamać Czarnota, trzeba się kłamać nawet przy swoich najbliższych i tam często najbardziej [illegible] więcej nikomu Czarnota ino [illegible] ~~[illegible]~~ dziwujcie się więcej — ~~Ten jest~~ widzicie półkownika Antona ten jest zawsze przyjaciel króla Polski ~~[illegible]~~ z [illegible] gdyby go [illegible] do Polski bo ten mnie zdradzić nie umie ani sprawy choćby nie chciał bo ma mówić [*] jest głowę co jej sobie [illegible] —

Półkowniku Antonie [illegible] w [illegible] do Warszawy [illegible] listy i [illegible] co [illegible] Półkownik Czarnota [illegible] jest [illegible] do króla polskiego jak wy i ja . . . .

jak będę wyprawiał poselstwo do Polski. ab[illegible] [illegible] [illegible] jak mi [illegible] potrzeba

Czarnecki

Poco wysyłać przeciw [illegible] nam walczyć potrzeba. [illegible] [illegible] sami za całe 20000 [illegible] do Warszawy a zagonim Lechów na krańce świata

Ch.

Zwycięży [illegible] Czarnecki wojska nasze zostało pięć razy pobite — nowe pułki jeszcze nie [illegible] prowadzić do boju — [illegible] nie [illegible] buntują się i [illegible] nie chcą [illegible] pułkownikom sprzeciwić się nie [illegible] — [illegible] i [illegible] to [illegible] — [illegible] [illegible] i [illegible] co niemamy [illegible] daleko a kraj [illegible] trzeba [illegible], trzeba [illegible] Rzp. [illegible] [illegible] [illegible] samym [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] myśli. [illegible] wysyłam [illegible] [illegible] do Polski.

Czarnecki

Ale pułkownik [illegible] jest [illegible] [illegible] [illegible] Rzp. [illegible] [illegible] [illegible] i on się [illegible] nie [illegible].

Ch.

Czarnecki jeśli kraj [illegible] [illegible] sam ale [illegible] [illegible] nie pozwalam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] prowadzi [illegible] [illegible] i zdradzić mnie [illegible].

Pułkownik [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do Warszawy. Wychowali [illegible] wojsko [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] pułkownik Czarnecki jest równie [illegible] do Rzp. jak wy i ja ....

[illegible] [illegible] ....

10 dalej.

Wy sami półtorawnika pojedziecie sobie do Warszawy – powiecie Wenceslowi iż 20000.
Z Mercin powitam ze jego potęgi – niech ptasi sie tak tylem miał wiadomości co
się w Kancelarii Królewskiej dzieje ~~by~~ [jak] się gotuje za mnie i koze i postrzeżyło najbardziej
ci obawiają ~~[illegible]~~ i my którzy nic zdradą pod Królem.. – dowiecie się wszystkich sena-
torów i pode ludzi których [z nowin przyjaciół] bez buntować chłopstwo wszelakimi którymi dosyć
gniewny ich celu – skończywszy tu nasze sprawy pojedziesz do Cesarza niezmiernie
i oddasz mu listy ~~[illegible]~~ powiesz mu iż zdam jego przywództwo niech mu a Arcy-
Ks. Klin z zawsze wojskiem Austriackim stanie mu ze wsparcia ~~[illegible]~~ przeciw
Kardynałowi nieprzyjacielowi – powiesz iż całemu powstaniu świta – Nam niechaj iż Cesarz
z chęci się przywództwa podejmie ~~[illegible]~~ aby czas miał iż mnie wystąpi [i głos w Rzeczpospolitej] stawianiem jego
będzie albowiem był niejednym. – Ziemsk zwiedzaj się w Czechach domu i namówisz ~~do~~ kilku
oficerów –
Na teraz bywaj zdrów Clemente zostaniesz jeszcze kilka dni w Łyczowie a powracaj zdrów ~~[illegible]~~
gdzie cię niecierpliwie oczekiwać będę –
(Clemente całuje w rękę Chod.) wchodzi Melka Ch.

Ch. n. st.

Ten człowiek jest pewny ale nie ze dosyć potęgi w wojsku – ~~[illegible]~~
mnie gniewa – niechaj wreszcie go ~~[illegible]~~ z powrotem jako sprzęży się ... iściał mi
wolności odjęło – Itak już mi ze dosyć tym czasem nie powie po potkach ~~i [illegible]~~
to co mu powiedz i powróci mi w wojsku ...

Scena VII

Chod. wstaje i idzie ku niej...

Melka

Dziękuj Bogu mój Ojcze dziś był szczęśliwy dzień ~~[illegible]~~

Ch.

~~[illegible]~~ [Zapewnijże] Niechby [mu] zaco dziękować – ~~[illegible]~~ najwięcej nieszczęście jakie
mnie [dziś] spotkać mogło ~~[illegible]~~ minęło spokojnie. Nie pochwyciłem ręki Księcia Radziwiłła.

M.

~~[illegible]~~ Kiedyż nie Bóg był tak łaskaw ~~[illegible]~~ niechaj się raduje żona
i dzieci Buszanickiego, przed ich ojca życie – On [je] odebrał ~~[illegible]~~ nadstawiał
~~[illegible]~~ za ojczyznę zanim o tem zapomniał – ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Należy się abyś ~~pamiętał~~ [o tem] [ty] za niego pamiętał ojcze –

Ch.

(Niech idzie do klasztoru wracaj ale nigdy nie wolno, ~~chociaż dla niego~~ prosić
o to życie mają je –)

Do S. VII. 178

M. One sama chce być przez was [illegible]

C. Ach co wam ni daje wiele [illegible] bo robi ptaszę i [illegible] bo ją [illegible] do domu [illegible]–

M. czy to nie jest [illegible] twoje a on [illegible]

C. [illegible] ale i ona [illegible] a on [illegible] pozwoli abym miał [illegible] domu [illegible].

M. [illegible] ani [illegible] ani [illegible]?

C. [illegible] – [illegible] – [illegible] – [illegible] w [illegible] [illegible] –

M. To prawda [illegible]

M.

Zataj ciem o jego woli nic powiem

Ch.

On by ~~[illegible]~~ stracił był rzecz a ja bym ~~nie~~ powiedział ~~[illegible]~~ że go bardziej więcej kocham ode mnie

Matk. (cicho)

A Ciemnota? ~~on wolny wolałby go ciebie twoim~~ ~~nazajutrz~~ zerwał się z tronu ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ za którym miał twój syn siedzieć i każdego konia ~~[illegible]~~ ~~konie~~ stanąć najpierw [illegible].

Ch. ~~(Ciemnota)~~ ~~[illegible]~~

~~Co Ci o koniu? może ci~~ ~~[illegible]~~ ~~nie~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

I Ciemnota zginie — jego przyjaciel ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~władca~~ po kilku dniach odjechał do Ciemna z powrotem szukam Wenzeńskiej aby go dowieźć ~~[illegible]~~ w wiernym pięknie depesz mego i posłaniec się aby go powiedział ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i on już lat [illegible] nie [illegible] ~~[illegible]~~ tronu mego się wicekrólem ~~[illegible]~~ i pierwszy ~~[illegible]~~ podkreślony chorągwie mówił pokłoń ramion się rękami więcej władz — Co ci o rzeczy ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~rzeczy~~ zwij Koniem Kraśkim byłem wiódł ciemnię więcej teraz gdzie się się ~~[illegible]~~ stracę ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ niemało królów skreślił —

M.

Nie mówisz mi jak ci sprawa wszystka — nie masz ufania do swojej matki —

Ch.

~~Ale~~ ~~ale~~ ~~mi~~ ~~się~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Zginie polski zginie a ~~[illegible]~~ będą panować ~~z powrotem~~ ze Polska całą ~~[illegible]~~ Europą i wszystkich których ~~[illegible]~~ sam okolic moja zwrotem za nią Sułtan, Car, Król i Królowa i t i całe piekło [illegible] i potęgi [illegible] — Mam czas — Głowa ludzka mówi i stanie państwa głów i rece obala ~~je~~ tronu i sercu serca narodu, ale ja czuję wewnątrz w duszy mojej, czuję jakby mi serce [illegible] — ~~[illegible]~~ pusto mi już na świecie — nie wiem co to mam wszystko co mi potrzeba? ~~[illegible]~~ mnie potrzeba kobiety! ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ — ja nie mam żony — Skończę z ~~[illegible]~~ [illegible] mnie więcej [illegible] moj [illegible] — ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ i wolę czuję — myśl o niej więcej niż bym — powiedziałem — ~~[illegible]~~ tak to ~~[illegible]~~ do skończę — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — Ja jestem pełen siły ja potrzebuję żony to ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ jest powodem mego niepokoju to mnie [illegible] —

M.

Bierz się z drogi! ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~mnie~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~pod~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ jam wiem co cię ciągnie do tej chaty — one cię uciekła — [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

Ch.

Ch. ja jestem już za ciebie aby się starać o dziewczynę [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] — Ch. powiedz ojcu to [illegible]

Pójdźmy już czas do [illegible] — gdzie jest Księżna? gdzie? Cieszy cię mnie pójdziemy razem do Kn[illegible].

~~[illegible]~~

180

Do ~~[illegible]~~ – ~~Stolem~~ Fedor do Stanu

Czytelnicy co pisze Kromwell do ~~[illegible]~~ Uchwany list jest mnie ~~przedłużnik~~ – Do wielki człowiek – : On wszelkie przez [illegible]

Co ~~[illegible]~~ mój i wasz obiekt jest religia – ~~[illegible]~~ Stan on wcale niemiecmanem a sądzia by było czy mam samo ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ wychodź –

~~Leon~~ XIII.

Scena VIII.

~~Bohun~~ Fedor do Stena

Ceplicki ~~do siebie~~ na str.

O Panie Boże pośli go (dalej) bliżej wroga mojego a ułóż ja w ręce abym świat oczyścił od wroga a inne myśli od urzędu a wiekom mnie widzieć ty w mnie w mej zemście opowiedz — niech ja nie spotkam nigdy na mej drodze — oddaj mi martwe ~~nie ...~~ a duszę oddaj w ręki piekłu wraz z ~~zawadiaki~~ Fedora —

~~Stan~~ Bohun

Samotnie krzewa i dzie

Przeklęci byli u mnie tylko nieprzezto ~~Stan ... na przeciwko~~ Czepl. —

Scena IX.

Wchodzi Ceplicka z Wyrwuchem Sten i Bohun idzie jej naprzeciwko.

czy Ksiaże Czepl. ~~...~~ — czy hetman jak przyjaciel. Zollkewski.

Sten zakochany w Ksieżnie ona mu imponuje swoją niewagą.

Fedor.

Piękna kobieta ale mało iskra — jak cicha woda zrostana — ale wzrok ma taki srogi jak nad urodzony — i wzajem czy się ~~na~~ oczy — stąpi się ze wstrzymaniem w trzewach rozmowach przecina —.

Zolkewski.

Ot mówiła ~~Fedor~~ gospodarka (Fedor się usunie z Zolkewskim)

Wyrwuch (do Ceplickiej nachyla się cicho)

spojrzenie na tego Kozaka — młody a siwe ma włosy.

Ceplicka

Ah! (na wzrok Kozaczy swoje usunięte na wpół zamyślona) on ma siwe włosy.

(idzie kilka kroków przypatruje i z trwogą odwraca się do Ceplickiego) drżącym głosem)

Ale czego ty masz siwe włosy

Ceplu.

(podchodzi milcząc) ze zmartwienia —

Cza n. sl.

Jaki to on jaki go poznając zabija go ......

podchodzi do Ceplickiej cicho

Z kąd ty jesteś — (cicho) z Ukrainy?

Ce.

Z nad Donu

Smutek, wygnanie nędza, zły czyn — ach Stwórca otworzył mi bramy nieszczęścia pan mój
wyzuta i wre mija — nie czułem mi nic ze tam więcej — nie mam mi do starcenia nikt mi sprawdzi
niczyje — Bóg mi nie dał imienia — Ala żal mówi że muszę odrzucić ~~[illegible]~~ moje życie —
Miał oczy niebieskie to był co mnie uwiódł . miała niebieskie oczy, to była cała jej zdrada

M. Cz.

Gdyś twój podobny do Głosu ~~[illegible]~~ … była mnie i cały jesteś podobny do niego z wrzosu i westchnienia … przez brzydkich wspomnień ~~[illegible]~~ czy od uwolnienia wtedy była wtedy

Cz.

Piątą wtedy dostałem z zmartwienia

M. C. (przybliża się)

Jak się zmieniłeś, Danielu!

Cz.

Bułgarin milczący

M. C.

Czy mnie widziałeś kiedy w twoim życiu

Cz.

Mnie wtedy niewidziałem wielka Pani.

M. C.

I musiałby serce z kamienia gdyby mnie widział i zapomniał (po chwili szybko) Czy miałeś żonę?!

Cz.

Miałem żonę (Kirgwoś wylatuje)

M. C.

Umarła

Cz.

Nie umarła ale uciekła z drugim ~~[illegible]~~ był ten w niebezpieczeństwie i chory ~~[illegible]~~ mi jej ~~[illegible]~~ nie zmieniam serce ~~[illegible]~~ zabita nic mam jej nic do wyznania bo była dobra i wierną żoną ~~[illegible]~~ dopóki mi serca nie odbyła — a więcej nie widziałem

M. Cz.

Jeden Bóg widzi tajemnice serca ludzkiego ale i dobre serce dużo widzieć potrafi — ~~[illegible]~~ Ten mężczyzna — jeśli one niewinne, jaka ci krzywda uczyniła — Jeśli ty niespamiętliwy ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ jaka one teraz cierpieć musi! Przypomnij sobie, kto ~~bo~~ zawsze był wiernym, … czy ona kiedy ci opuściła czy ty który się jej wypierasz a przez nią życiem jej bólem i raz ~~[illegible]~~ karmisz i jej tęsknotą odwdzięczasz — a jeśli kiedy Bóg pozwoli ci poznać serce które ci wiernie kochało nie kryj się przed nim i nie karz bo pęknie z bólu i wstydu i niepewności —

Cz.

~~Niech jej~~ Lubiłem serce jak mówię kiedy ja żyję — niech jej Bóg da to szczęście czego ja jej dać nie mogłem

Ch. Cz.

Proszę cię ~~[illegible]~~... zobaczysz ją ~~[illegible]~~ jeszcze raz, raz ostatni i napisz do niej te słowa:
Zostałem zbrodniarzem bo do mnie przyszła do mnie stara mi zabrali [illegible] i zapalił
~~[illegible]~~ troski moje – napisz jej to – umarł dawniej a przeto[?] się
z chwilą gdy cały świat opuszcza rozstajesz się w imię serca ~~[illegible]~~ [illegible] sam odrzuci
od przeszłości.

Cz.

Zrobię tak jak mówisz ale coś daleko; ona muszka[?] – od Doncu–

wchodzi Chmiel z Kijowskiem

Cieplicka zawołuje Chmiel, ~~kto~~ i modlitw–

Scena V.

Kijowski wołający Chmiel. Cieplicka.

Czy to nie on?

~~Ciepl.~~ Ch.

Być może – nieszczęśliwy ciężko go porwali. Zołtarenko wyprowadź straż
przed bramę – (schodzi w schody) ~~Cieplicka~~ śledzić go należy uważnie ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ niezdolną straży to nie wiem co z nim zrobię. – ~~[illegible]~~
Co się tu stało?

Bohun.

Mówiła ~~[illegible]~~ że straży ~~[illegible]~~ z powodu [illegible] [illegible] zwracać
uwagę – raptem omdlała coś przyczyny niewiadomo.

Stern

~~[illegible]~~ Nic mi jej nie stało – przyszła do siebie

Ciep. powstając obiera się za straży

Gdzie on jest?

~~Ster~~ Zołtarenko

Co za on.. kto ten [illegible]?

Stern

Szpieg, co on za jeden

(Zołtarenko z [illegible] wychodzi)

Chm.

Uspokójcie się.

Ciep.

Gdzie on jest, ja chcę iść do niego, wypuśćcie mnie [illegible] Chmielnicki – on,
żyje

Chm.

Cóż tej kobiecie wyjdziemy z pokoju.

Ciep.

Nie ani chwili nie zostanę przy was – mam serce, [illegible] moje [illegible]

1864

Ch. do polbow.

~~Jako w sprawie~~ Uśmiecha się Panowie wam z Kniei do pomówienia —
~~Tak że~~ go tam swoich jeśli ~~Cyp.~~ się lubi dowiedz o co sam chodzi

Przy malowniczej porze Wsp. [Cyp.] robić co chcecie [mordujący ~~[illegible]~~ go jego] tylko nie gniew mi jego śmierci
Już raz ofiarowała się u Cyrie ~~[illegible]~~ i wzamian ~~[illegible]~~ jeno i obie przyjaciela
~~[illegible]~~ ich litości [illegible] wiersza. Niech robi ~~[illegible]~~ dziś raz, ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
nolo rozkazuję ~~[illegible]~~ [illegible] Cyp. [illegible]

Ch. zobaczyło w chodzie.

Antgaryn zowie się [illegible] [on] nic nie zowie z [illegible]
~~[illegible] [illegible] z nim [illegible]~~. [illegible]

Ch.

Czy uwięzieni czy nie ścięci w chciałem chciał was uwolnić od siebie
chociaż jako sam niczego nie miałem wam kroku mój nie miałem z was osoby —
Cóż mam mówić jam was wypuścił to wiem — cóż mówić że wam rzecz —
Ja rzecz moją nie mogę oddać człowiekowi . . . . . się zdaje mojej natury
Bo czy przywiązany i skąd sprawić że kłócą ludzi rzeczy swojej oddał
w wy chcecie chcieli nowego życia . . . . . nie chcieliście dawać Koronę
Polski — oddam — chociaż to mnie zabawi obecnie nie umiał przedtem — nie chciałbym
Chociaż więcej umiem śmierci gorzej oddam —

Cyp.

Na wieki chciałby koleją wyprawić sprawę waszą — że mnie oddaje koronę
ani by wreszcie nad którą oddawać a chociaż cię mnie uwolnić mam czego ponad wolne
gdy co lepszego niż wolnie — A śmierć wam była więcej mnie odda mnie oddaj
wolni — Ja żyć nie mogę bez niego

Ch. nas

Ten wielki sąd i kto wyrok rozsądzi

Cyp.

Puścić mnie, dajcie wam wolnie

~~Cyp.~~ Ch.

To być nie mnie rozkazać przed mnie

Cyp.

Wiedz oddam wam więcej — mamę też ale się nic mego nie wyrzekł za
waszym dworem i przed waszemi ludźmi

Ch.

Wszystkim was zasługi wykupiłem

Cyp.

Niebu co chcieć — ale bracie tylko niech rozum co się stanie. Zamknięci mnie
A gdzie do wszystkich czasy Ch. się zostawił uwolnić — mogę ja wysokie ale
Twój wyrok — wszystko dla mnie a więcej was i mnie uwięzione mi od was zależy.

Ch.!

To prawda . . — to prawda . . . . przez was wam kilka dni do wszystkiego

Cyp.

Anie chciał nic wszystko — więcej mnie nowe nad sobą w piekle
pan Koplewski kto żyć że mnie znalazł i zgubienie tyranii w siebie —

Ch.

Czyż się stoi przed wami . jak nie wszystko kiedy Kraków ~~nadzieja~~ dla więcej jest
więcej w dwór ludzi — kto się cofnie nie chce — więcej którzy nad obecnie swoje
wszystkim był sam na tym samie dziś mi się w tyle was już kochanie
w pierwszy wolności wszystkim aby wam dziś nie żałować

Czap.

Mnie nie Chmielnicki ni gdzie [illegible] sama [illegible] dla [illegible] samo —

Chm.

(pochylił [illegible] do niego głowę)

Idźcie wraz. jeśli [illegible], gotujcie się na drogę — (do Krzywonosa [illegible] strona) Krzywonos [illegible], [illegible] idą ... [illegible] bez [illegible] a [illegible] [illegible] nie [illegible]

wychodzi Czapliński i Krzywonos.

Scena XI.

Chmielnicki chodzi po scenie [illegible] i [illegible] [illegible] —

Hetm.

Nie [illegible] co się [illegible] (do Fedora) Podkomorzemu rozgrzewaj [illegible] moich ludzi [illegible] Poczekam [illegible] do siebie —

Fedor odchodzi

Hetm. do Chm.

Hetmanie dobrej nocy wam [illegible] —

Ch.

Co mówisz Hetmanie

Hetman Hetm.

Dobrej nocy odjeżdżam —

Ch.

[illegible] wam

Hetm. odchodzi z Fedorem

wchodzi Helka z Anną —

Hel.

Jeden z nas do [illegible] do Kozaka [illegible] [illegible] ..

Ch.

Hetman już odjechała [illegible] — albo nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — Potem [illegible] ze mną [illegible] [illegible] nie ma [illegible] z [illegible] [illegible]?

[illegible] Czapliński. Anna — [illegible]
Ch. [illegible] a [illegible] — [illegible] do [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] —

[illegible] mój Hetmanie

Ch. (wchodzi Krzywonos) [illegible] [illegible] się Anna

[illegible] Jemu chwila — Krzywonos! z [illegible] [illegible] ([illegible])

(Krzywonos kiwa głową)

[illegible] mi [illegible] — [illegible] ([illegible] głosem) Krzywonos [illegible] [illegible] [illegible] — nikt tu [illegible] nie [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] — [illegible]!

190

Szpony

Strasi cię odmieniec – Ch. [illegible] z Szplinkim –

Ohm. he ha he – wprowadź ją tu – Ch. [illegible] nastąpił mi przed [illegible] oddziela

(~~Straż wchodzi~~)

Ze głowę ~~obaj pozdrawia straż~~ przez cały nowi – ~~Szpon~~ półkownika zamkniętej bramy patacowe –

wchodzi straż – (idzie ~~z powrotem~~ swoją kiedy inny już odpędził)

wszyscy wychodzą – ~~Stoj~~ Szpon się zamyka – słychać trzask klucza kurkot kłódki Szplinski stoi ze wściekle

Kurtyna spada

Podstawia się człowiek który wiecznie kłamie który wpadł w atmosferę kłamstwa i wdrożył sobie go wszystko [illegible] prawdę powiedzieć – [illegible] – że największą sztuką mówić prawdę

~~W Poznaniu z [illegible] mówi [illegible] aby się [illegible] samodzielnie utrzymać bo [illegible] dobre warunki~~

Akt III.

s. 1. Krzywonos.
2 Czarnota Maria i Krzywonos.
3. Zamieszki Czaplinski –
4 Potocki Tetyszej i poplecznicy.
5 żona Czaplinsko
6 Chmielnicki
8 rozmowa z Czarnotą i Potockim – i Tatarzynem
9 ~~Czaplinski~~ Czaplinska i Chmiel wyjeżdża
10 Czaplinski –

więźniowi ~~wchodzą~~ z Czarnotą. Potocki prosi Tetysza bija aby go wziął w opiekę bo przed Chmielnickim. Czarnota grubijaństwem odchodzi zostawia więźnia pod opieką Krzywonosa starszego od siebie – Potocki czyni wymówki Czaplińskiemu i donosi mu że stracił szlachectwo – Wchodzi Chmiel. (N.B.) Czapliński jest mianowany – za wojskiem Chm. Maria oświadcza mu swoją chęć – Ucieka ze Czaplińskim – Chmiel wypędza Czaplinskiego – Rozmowa Chmiela z Potockim – i rozmowa jego z Czaplińską ten Akt się kończy

z czasów kuli i Tatarów

Scena. Za domem turkot powozu po chwili wchodzi Ceśnita z Pobełkiem ~~wchodzi~~ Kryworoś. i karany —

Cieplis (do ~~Kryworosa~~) A to co?

Ceśnita (do Pobełka) ~~Takiej pamiątki~~ — Jesteśmy na miejscu — spamiętajcie (do Kryworosa) Czy zostaniesz straży — (do Ceplińskiego) oddaj broń.

Cieplis Kryworoś. związać mi tego łotra żołnierza ~~który się~~ co by dawniej bywał w swoim domu burmistrzem — oddać ~~Kryworoś~~ a co ci się stało biedny ~~związać mi tego łotra żołnierza~~ — co to jest?

Kryworoś (do Ceśnity) ~~związać~~ każesz go związać?

Ceśnita Nie tylko niech odda broń — zostaw straż niechaj nikt z was nie wychodzi.

Kryworoś (zostawia straż potem idzie do Cieplisa) Jestem jeńcem pułkownika Ceśnity, poddaj się oddaj broń

Cieplis Kryworoś. i zwiazać mnie — chcesz ci w imieniu króla ... jeśli żołnierzy potrzebujesz ... i będę ... od króla — wojsko samo przed Korsunniem stoi na ceśnity —

Kryworoś Nie ~~broń bij oddaj broń~~ gadaj prawo oddaj broń bo cię gwałtem odbiorę — tu nasz Korsuń i wojsko polskie (wskazuje na Pobełka) Cieplicki oddaj broń

Cieplis (do Pobełka) mam najgorsze przeczucie coż się stało pod Korsuniem? (Pobełk milczy) Nikt nie wie przyjaciół ... sam pod swoim dachem (milczy) (woła) Marjo!

Marja (wchodzi) Mój Danielu co się tu zaś stało ~~widzę obraz~~ pod oknem...

Cieplis Jestem więźniem Ceśnity — Kryworoś wraca jako ten człowiek od którego miałem zajmować ... ... my ... — ... znajomego króla jak gdyby nigdy nic ... ... jak by ... nie ... niewidział.

Marja Ah mój drogi! czy niczego nie mogę ... bez ... —

Cieplis Wszakże dziś ... .

Marja ~~Któż to jest~~ Oh Boże mój pomóż mi! — (myśli)

Pobełk Czy to ... ~~żona~~ ~~panie~~ Cieplickiego?

Cieplis ~~...~~ (milczy)

Potocki. Winszuję wam hrabino Pani że wyobraście sobie stawę nieśmiertelną
dla was ~~te dziejowy gestem i wolności naszej~~ jak gdyby było tak, tym że ~~[illegible]~~ ziemia i krew tyle stratami wolność naszą
~~[illegible]~~ wojsko Polskie pobite pod Korsuniem a ja
Czaplic. Ona ~~[illegible]~~ więcej ~~[illegible]~~ strasznem ~~[illegible]~~ wyprawiła — takiego prede
~~[illegible]~~ [illegible] dworzy
Potocki. Milcz i sam niechcę moje ~~po jutrem Hetman Potocki~~ — Tyś
jest powodem tej wojny — twoje zapały do tej kobiety — twoje postępowanie
z nią zuchwałe, które wszędzie wywołały jednomyślne ~~[illegible]~~ że Rzplitą
pod Korsuniem porwana — ~~[illegible]~~ ogień wyleje się po całej. Ukrainie
i dobiję wówczas kruk przez niesprawność tego coś uczyniło —
~~Czap.~~ M. Mój Daniele wielki!
Czap. Pożycz mi lepiej mój nóż abym się mógł bronić lub zabić gdy
mnie mordować zechcą — ~~[illegible]~~ życie mnie boli, nie słyszy
co mówi
M. nie słuchaj go — Czyż nie wiesz że ~~[illegible]~~ dla ludzi co zwykli wiary
głoszą — szczęście że dożyjesz odkupić swoją winę — to im sprawia ulgę
tak im dowodzić tego — to jest skuteczne —
Potocki. ~~[illegible]~~ wyrokiem sejmowym oddanie pod waszem mocą skuteczne
Czap. co? (z rada rzeczy)
Potocki. wymazany został z rejestrów ~~[illegible]~~ rycerstwa jego sprawa wielko
[illegible] i pociągnięty został pod sąd i wydany ~~[illegible]~~ Chmielnickiemu
który ~~[illegible]~~ Rzp. [illegible]
M. Ja wiem że ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ chce wielki i dziś inteligencji
[illegible] nam się nie zdały zetrzeć ~~[illegible]~~ zęby i orbene
energią ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] gorzej [illegible]
[illegible] sprawa — Mój Daniele nie trzeba się — skuteczna krwi
odbierz niemowa bo ono by wspierała twoich dowodów ~~[illegible]~~
[illegible] nie było prawdy całej. [illegible] mówi
Potocki. ~~[illegible]~~ jutrem Hetman Potocki —
M. Pomówmy lepiej z tym [illegible] ~~i [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~Wyprawił (Potocki~~)
Potocki a ~~[illegible] [illegible] jest [illegible] [illegible] [illegible]~~ ta kobieta
Czaplic. Oh! Oh! nie mówcie tak Drogi pan mam listy ~~[illegible]~~ aby
nas ~~[illegible]~~ obroniły za wasze [illegible] ~~[illegible]~~ — (Potocki czyta) — Hej jest tam kto
Wyprawił Co tu ze listy ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ — wchodzi (Cóż tam Pan)
Czy nie dowiecie wam niewoli że się poniesie sobie [illegible]

Scena.

M. Danielu!

Olga. Imię moje zhańbione, co mi pozostało — cóż ja jestem chłopem [illegible] chłopem, mieniem, psem ~~[illegible]~~ każdemu wolno do roboty jego [illegible] wypraw dostęp — ~~[illegible]~~ czy ja mogę żyć? —

Ale jeśli chcę żyć dam wszystko więcej mi daj wolność — abym mogła ocalić mój honor ochronić moje imię — ocalić [chcę] mój kraj od wojny której jestem powodem — zabić [mnie] to człowieka ~~[illegible]~~ [zabić go przez mnie w[illegible]] je oddam duszę zbawienie — ciebie oddam — ~~chłopem zostanę~~ — ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ i moje dziecko (zabierz teraz) dopóki nie na świat nie przyjdzie —

Moje dziecko pamiętaj skoro ~~[illegible]~~ mnie zabiją co pewnie nastąpi udaj się do mojej rodziny, błagaj przyjmie ~~[illegible]~~ a dziecię moje przyjmie ~~do mojej rodziny~~ za twoje — nie ~~[illegible]~~ zatajaj mnie nigdy z dzieckiem [niemowlę o mnie] mów i pamięć o mnie uleci ~~[illegible]~~ — wychowaj dziecię a jeśli na świat nie przyjdzie idź za mąż — Jeśli mi dadzą kielich i Bóg mi grzechy odpuści pomódl się potrzeć na cichu od dopóki życia będzie, jeśli ~~nie~~ mnie bić i światełka ~~[illegible]~~ dawnej nie może [illegible] mojej duszy — ~~[illegible]~~ Podaj mi rękę który nadchodzi nigdy mnie nie widzieć abyś —

~~Tołaj~~

Scena

Tołaj Rej i Lemota

Tołaj (do pułkownika Anny) [illegible] skarb ~~nasz stary~~ [szlachcianie] przyniosły mi biała jak śnieg, drży jak gołąb, smutno i nic nie mówi

Cz. ~~Pułk.~~ To zakonnica [illegible]

Hen. Wam niewolno zakonnice brać za żony ale nam wolno co [illegible] niewierna

Cz. Pułk. ~~[illegible]~~ ona ślubuje wszystko

Hen. No to co — co tam winna dziewica co ślubować przed Mekki że go Allah weźmie do nieba —

Cz. Olga Ty psie tatarski ponury ja

Hen. To pewno twoja [krewna] ~~siostra~~ albo kochanka

Cz. Olga ~~[illegible]~~ Pojedź do mnie — Ani krewna ani kochanka

Hen. To dla czego ~~[illegible]~~ się tak oni chodzi? no mów z nią póki żyje — Szlachcianie zdaje się tęsknić (mowa okoliczna)

(Mania do Anny) Módl się niech mi Bóg przebaczy i dla abym ~~[illegible]~~ mogła wytrwać siebie i jego.

Scen muzyka gra
wchodzi Ch. idzie na spotkanie Ciesielińskiej — Ciesielińska idzie mu na spotkanie i całuje go w rękę

Ch.

Czego wy chcecie odemnie Ciesielińska?

Mar.

O! wiarę wasze proszę że nie jestem jego żoną ani byłam nią kiedy — I jeśli ~~...~~ — tobie nie wspomnieli o mnie zwrócie mnie co swoją opiekę ~~z~~ która mi gwałtem wydarto — Będę ~~...~~ posłuszna woli waszej ~~jak ...~~

Ciesieliński

~~...~~ Ach! co się tu stało!

~~Mar~~ Ch.

Nic nie zapominam droga Mario — ...

M.

Proszę was o rzecz tego ... — ~~...~~ on mnie kocha i szanował mnie jak swoją żonę — ... — Nie ... niech nie mówią ludzie że o waszą sprawę ... się o mnie ... — dajcie mu wolność"

Ch.

Idź kiedy ci się podoba — niech ... ~~...~~ ... jak na to ... — wyprowadźcie go —

Ciesieliński

Chmielnicki ... ~~...~~ ... — Ale ... tylko ...
(wychodzi)

Pobratymiec

... — ... ... na dworze ...
i wielka nawałnica ... ~~...~~ ... gorzej ... ~~...~~

~~...~~

Pomimo ... ~~...~~ ... z ... ... na ... — ... ~~...~~ ... nic

Ch.

Kto jest ta ...

M.

To ... ... dziewczyna —

~~...~~ ... ~~...~~ ... niezgorsza

Kozak

Ale ... — wy ... ~~...~~ jak ... ... co ... —

Ch.

... — Ja ... w ... i ... ...
... nie ... — jak miejsca ~~...~~ ... tylko
... —

196

zwraca się do Hetmana — stając pod nim chwilę

Ch.

~~Nie Zdam się Królewskim starostom i wielkim Kawalerom się zwalić Boże uczyni stając wespół~~

Myśl o tym kraj was ostatni raz widziałem — potem was smutno i długo o sprawie i ~~niebezpiecznej~~ i niebyliśmy wstanie dać mi już chować ze łzami i tak się stało że powszechnie stanęła wrzawa łzy wraz po wsi jeszcze niema niesprawiedliwość do boju — ~~[illegible]~~ i jeszcze w ciemności tak który wraz z panów swoich wielki — zdane dziś to Królewskim starostom i wielkim Kawalerom się zwolić Boże uczyni stając wespół

Ale bądźcie dobrej myśli Hetmanie i wy panowie szlachtowie — widzieć wraz w nich ~~Hetmana~~ mego sprawiedliwego jak to Hetmana Zadartego jeszcze ~~[illegible]~~ bogaci umieć sobie kupić wolności klucz wy kmiecie ~~[illegible]~~ własny uderzyć sobie umiemy —

Potocki

Lepiej było pod Chmielnickim przyjść wraz wolnie i zbierać sobie wybór i lepsze były i stanie i postanowienie

Ch.

Od dwóch wieków uchwaliliśmy nie było i wybór był ale w kulbie mówiono to długi czas — przez ten czas urosło więcej łzy i tyle zmowy ~~[illegible]~~ które zaprzeczą putkę moje — które wszystkie z ~~[illegible]~~ Ukrainy z łuku polskie i odmienia prawa ich zasłaby — rósł ten dąb łzawy z wieków — ale i teraz ~~[illegible]~~ uciąży ten ostry zbroi krwi i prawa o wolność N. p. ~~[illegible]~~ niewielki się teraz pokazuje niedawno ile niesprawiedliwi obywatele przyjęło nam łzy — ukazała by ich stronami dozwoliła by aby się zapomnieć co podobno nic złego — Ale powiedzieć by Rzecz żadnego niema, tak niestety, dzisiaj skutkiem woli co się nam zginie podobno prawa niema ~~[illegible]~~ potrzeby abyśmy prosili o wolności które mamy i tak którą wraz ona prosić będą jeśli sam opiekę nie dadzą —

Potocki

Ale więc wszyscie — ciągle palić i mordować niewinnie —

Ch.

Zobaczymy co Rz. powie i jeśli nam da gwarancji wspólnej wolności — Jeśli nie dami się nuki bliżej albo poszukamy sobie innych panów —

Potocki

Chcecie umrzeć ze zdrajcami

Ch.

Wszystkich wraz od wszystkich nieuczciwych panów Ostami i przebaniami ten wam

Cygan [illegible]. Tocco wojska, które pod Koniuszem, i synem ~~[illegible]~~ [above: [illegible]]
który [illegible] ~~[illegible]~~ ze [illegible] i do [illegible] — a ku Bóg i ja
tam ze niemi [illegible]

Ultima dies [illegible]! niech ~~[illegible]~~ Bóg ~~[illegible]~~ broni [above: Polski]

wyraźniej i dobitniej powiedz
że lud myśli uwolnić
od [illegible] od niewoli

wychodzi

Ch i Czeremcha — Krzywonos — [above: Scena]

Ch. Czeremcho uwiedź mnie
Krzywonos zabij mnie

Ch
gdzie [illegible] czy niewidziałeś go —

Cz
Dziad konia pograł zamkowi i wyszedł jak upiór z wody

Ch (do Krzywonosa)
gdzie ~~[illegible] [illegible]~~ twoja Pani

Krzywonos
Siedzi w domu

Ch
Krzywonos zostaniesz przy wozie bądź więcej tak jak byłeś [illegible] niczego
więcej nie żądam — ufam ci

Krz
dobrze zrobię

Ch
Czeremcha gdzie mi przyjaciela gdzie [illegible] [illegible] [above: ~~[illegible]~~] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
cię (wychodzi)

Ch
Jestem szczęśliwy — niewiem ~~co [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]~~ [above: co ja tam robię a co mi idzie] do ręki — ~~[illegible]~~ [above: samo] [illegible] [above: idzie [illegible]]!
boję się tyle naraz dobrego — idziemy za ~~[illegible] [illegible] do [illegible]~~ gdzie serce woła (idąc)
~~[illegible]~~ niepamiętam żeby kiedy tak było a ~~[illegible]~~ [above: już] lat 40
~~[illegible]~~ boję się aby go cały świat nie [illegible] — krew mi do głowy [illegible] jak od starego
wina — Piękne to życie ludzkie — przyroda tak piękna a [illegible] [above: [illegible]] piękniejsza — jak [illegible] stała
[illegible] — ze [illegible] [illegible], [illegible], ze [illegible] [illegible] i [illegible]. (zamyśla się)

~~Kuchnia [illegible]~~

Czeremcha — Powiedz się Krzywonosie [illegible] nieprzyjaciel a ciebie niebyło
Chuel [above: ~~[illegible]~~ przytem] Czeremcho [illegible] cię [illegible]
Cz Dobrze zrobiłeś Chuel.

198

Ch. do Czemitz na teraz wy wojewody i starosty :

Polski Wszyscy co złamali przysięgę i podnieśli rękę na Króla nie jako ludzie ale jako ciemne ludzi były a całem dobrem o Rzp. troską – nie prawny to bunt że Kreczynski ~~[illegible]~~ byli i Branica i Ostrowski obaj pili do Starszyny mowiąc zdrajcami Antoniny wojewoda starosta teraz tak ciemna się wiele przypisuje [illegible] – Tak mowił Branic. i Ostr. zwiedziły wiele. rejestrowali, przyjmowany ubogich, żeby im po wygranej ze obiecowany potem gdy ich do potrzeby przymusił gdy zobaczył jak tysiącami leżą dzieci niższe ludzi i kupy ściany sam wieczór od nich zostawił swoich ktory ze kleszczami biegali uniżowania krzyczał: Jak straszliwemi zelecieliśmy na krew która się sita wyleje nas niewinnych ludzi, przysięgamy ze Boga tego żadny ze wojen uciekli – a potem swych swego Pana klękli pod nim którego ze mszą mieli mowiąc wielki twoja głowa ze twoje głowy jestem to nam panie że cię wydajemy – a on skończył na [illegible] który wyleje i skonczy wtorzeć trwonić a ~~[illegible]~~ tak buntownicy ujęli zemstą nasz najwyższy który broni swoimi zysku im zabrane – skończ [illegible] opuścił i do [illegible] swoji uporu –

Ch. Zacny Boże ze Kordianem polak sądzi ~~[illegible]~~ nad wami ~~[illegible]~~ Umem latam zrzekł mądrości szczęść i głębokość nie przez mogą w niebie zeglarzy – Nawróci się coś brat niewinne dusze, tylko [illegible] ze radzi [illegible] i sam sobie sejmujesz sam bratem i polskim krajem jako się oddasz krajowi – nie znasz kto twoi [illegible] [illegible] swym ugłowi a Rzyt wiem – [illegible] wspólnia – wyleję [illegible] przeszłe przed Rosją [illegible] [illegible] [illegible] chciałby się był pomścić [illegible] i wystąpił przez Kordian taniec wojsko utracił [illegible] [illegible] rozpuści oddział koni i dragoni ubiegł a sam idziesz i wyjdź wielki do Tatarów [illegible]?

Ch. czy już niewiem że widzimi się jest ~~[illegible]~~ [illegible] waszych ustaw i praw.

~~[illegible]~~ To co cię do Ch. Anna to nie jest miłości to jest Entuzjazm – religijny i narodowy pro ~~[illegible]~~ w tym celu jedna ~~[illegible]~~ w której się [illegible]

~~Akt IV~~ [illegible]

Akt IV.

Scena w Cesarzu [illegible] co o Zalewa

dowód że [illegible] [illegible] [illegible] nie może —

Ciemnota Bohun —
[illegible] Anna
~~Baturlin~~
Chmiel —
Baturlin Anna
Chmiel Baturlin
~~+~~Walka Chmiel [illegible] —

Bohun

Będzie się [illegible] Czesto [illegible] powrócił [illegible] cię już za [illegible] co się z tobą działo z[illegible] [illegible] —

Anna

Wróciłem z[illegible] do Warszawy tam ten który [illegible] mnie [illegible] [illegible] mnie jako szpiega — że [illegible] [illegible] które [illegible] [illegible] przy sobie od Cesarza [illegible] po [illegible] [illegible] — ~~[illegible]~~ do [illegible] — z tamtąd ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] przez [illegible] [illegible] do Kijowa ~~[illegible]~~ mnie [illegible] i [illegible] ~~[illegible]~~ jako szpiega hetmańskiego — [illegible] [illegible] [illegible] mnie u [illegible] ~~[illegible] [illegible]~~ [illegible] ani [illegible] trochę [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] że Hetman ~~[illegible]~~ [illegible] ~~w~~ całym świecie nie [illegible] — Car [illegible] u [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] lata [illegible] [illegible] na całym świecie wojna —

Bohun

My siedzimy w spokoju — Cały świat Hetman porzucił że Polską ale tam się ~~[illegible]~~ do wojny nie [illegible], ~~[illegible], [illegible], [illegible], wszystko [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], i [illegible]~~ Wszyscy myśleliśmy że ~~[illegible]~~ będzie [illegible] walczyć przeciw [illegible] [illegible] że [illegible] wojny tymczasem [illegible] wojna wybuchła, Hetman [illegible], [illegible] z ~~[illegible]~~, z Turkiem z [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], z [illegible] i na polach : . . [illegible] [illegible] wojenną i ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. — [illegible] i [illegible] [illegible] wszystko bo pierwszy chciał aby mu przeciw Polsce pomagał drugi żeby z nim szedł przeciw [illegible] — ale [illegible] ich był bez rąk ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ bo jeden i drugi [illegible] się [illegible] ~~[illegible]~~ mając ~~[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible]~~ a Car [illegible] [illegible] [illegible] z Polską ze Szwedem i z Tatarem [illegible] [illegible] [illegible] się na wojnę z nami — ~~[illegible]~~ tymczasem był w [illegible] Król [illegible], ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] się że [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — ~~[illegible]~~ Hetman [illegible] [illegible] [illegible] ale [illegible] — bo chciał aby się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nie [illegible] się ze [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — ale tym sposobem siedzimy spokojnie — ~~[illegible] [illegible]~~ [illegible] a ~~Hetman~~ się [illegible] ~~[illegible]~~ — [illegible] [illegible] [illegible] się do [illegible] —

Cer

A cóż się stanie stało.

B.

Oto wiesz tajemnica zwykła — Hetman ucałował się z Księżną Przecztych dostawszy pozwolenie zaś od Metropolity Patryarchy — Ale ta cicha zakonnicy strój zrzuciła Ks. [illegible] odmieniła swoje obyczaje — ~~pewnie od Hetmana~~ — bawi się i — może jej nie wypłacono, bryka się ney ostrogą ze białym dniem — Hetman sam jak zwykle mąż nic niewidzi i robi z nim co chce — Dwór się bawi Hetman się bawi porzuciwszy smutki z wszech, ^niewiedząc ni gdzie dostatek^ tańcowi, ~~[illegible] powiadał ale [illegible]~~ ~~Kiedy mu [illegible] wyrosły~~ — powiedział wprawdzie ale wesół i spokojny jak księżyc w pełni — nie poznasz go — dobry i wesół ^taki^ jak ojciec mieć winulani —

Cer.

~~[illegible]~~ cóż robi Ułuś, Hładki, Wer. . . .

B.

~~[illegible]~~ niecyja — zapal iść wbić każe Hlna ze niegrzeszności —

Cer.

A to wszystko i dobrze —

B.

~~[illegible]~~ O Kamerata jeśli życie mile słuchać umiesz — z tem samym uśmiechem pospiesznie wszystko zniszczy co dawniej przedsięwzięli ze dobra — ~~bo jest jest jak [illegible]~~ On się przecież wzywał w krwawe rzeczy że wyciąć cały pułk to tyle razy co . . . . ~~nie [illegible] go nie gniewa się a [illegible] jak [illegible]~~ ^on^ nawet się nie pogniewa i nic nie rozumie ~~nie~~ wszystko mu jedno — To wszystko słuchem albo się bawi — albo umiera

Cer.

A ~~[illegible]~~ Cóż że to wszystko znacie go dawno i

B.

Wszystko wam wszystko co chce — jutrownicy nasi stawiska — ~~wszystko się [illegible]~~ byle by pilnowali co rozkazano — może wolisz co innego zgonić przyjaciela — Niemiłość chłopstwo, dlatego wszystko co żyje idzie do wojska — to złe i to dobre — ze wszystkich zaraz ~~Ale tylko [illegible] maja dobra. a to dlatego~~ . . . macie dobre

Cer

Dlaczego?

B.

Wolisz Hetman każe sobie z wszystkim cały wszyscy obóz sam jeszcze przyjdzie z [illegible] i jeśli wzorem ta zginie od przyjaciela drugiego że ^ten^ potem zabije z zemsty się miał ^[illegible]^ [illegible] nocami ze ranami

Hetman świat się i dwór ale ~~[illegible]~~ milczy. uważając że go zgniewał ~~[illegible]~~ jakiś pewnie . i odtąd czasem jej się tylko radzi z nimi dając co [illegible] — i gładka ich ~~a to wszystko~~ [illegible] z nich i ceremonie ~~[illegible]~~ może wiele

208

Akt IV 1 Czaplinskij opowiada Annie [illegible] Koronacje ~~[illegible]~~ w uniesieniu jako [illegible]
i ~~[illegible]~~ Chil opowiada ze swoim [illegible]
2 Wesele Chila, ~~[illegible]~~: Polkownij ~~[illegible]~~ rozmowa z Kometa
3 Synowie [illegible] polskich – [illegible] na wyglądzie
4 Sam z duma [illegible]
5 Rozmowa ~~z Kometa [illegible]~~ z żoną
6 Rozmowa z [illegible] . w końcu mowa Ewangelii [illegible] [illegible] o wierze [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Akt VI 1 Czarnitzki [illegible] opowiada [illegible] polski . ~~[illegible]~~ obecny stan [illegible] widać że ani wszystkie
2 scena ze staro kobietą że co uchodzi Chil i Anna
3 rozmowa z Kometą w której [illegible] [illegible] [illegible] sama [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do Polski – [illegible] [illegible] Ch. [illegible] [illegible] [illegible] i odzyskać ją
4. Portret [illegible] role zmienione
5 Przybywania do [illegible]
6 [illegible] Tryę –

w 1. 2 akcie [illegible] Chila
w 3. chce wyzwolenia całego ludu entuzjasta szczęścia
w 4 [illegible] z Koroną [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] dla ludu jak [illegible] [illegible]
w 6. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] się o wiarę [illegible] bili [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] warunki a ~~[illegible]~~ lud [illegible] [illegible] jak [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jak [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lud [illegible] a ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] warunki
i wyciskają [illegible] [illegible] z [illegible] ludu – ~~[illegible] [illegible]~~ ~~[illegible]~~ to wiara [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~ [illegible] [illegible] z ofiar.
[illegible], z [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wiara –

w Katedrze Lwowskiej 1656 Król wraz z senatem przysięga

Gdy zaś z ~~bólem~~ wielką boleścią oczyma mymi ~~[illegible]~~ ujrzałem jasno ~~[illegible] Boga~~ najwyższego sędziego na ten naród że Królestwo moje

za ucisk ~~[illegible] i [illegible]~~ ~~ludu po~~ ludu stanu prostego, przyrzekam i obowiązuję

się po ~~[illegible]~~ uspokojeniu Rzp. ja ~~wraz~~ Król wraz z wszystkimi stanami Rzp. — wynaleźć

sposoby aby ~~naród Królestwa mego~~ lud Królestwa mego od uciśnienia i nędzy ~~uwolnić~~

wydźwignąć — Cum vero magno animi mei dolore luculenter advertam, propter gemitum et oppressionem conditionis plebejae hominum in Regno meo immissa a Supr. Judice per hoc septennium diversis

wszystkich środków — aby tych wygubić i samo zginąć. flagellis, permitto pace conclusa, me serio cum ordinibus regni [illegible] ut populus Regni mei a gravaminibus et oppressione tali eximatur.

212 Z Aktu III Chmiel do żony

Pani pokochałem was od pierwszego wejrzenia. Trzyma mnie przy was niezrozumiałe pragnienie i niewymowna tęsknota. Ale ja wszystko trzymam w sobie, z Chmielnickim i [illegible] i chociaż wiem, że mnie oszukuje, tłomaczę go przed ojcem aby mógł do was tutaj przyjechać. [illegible] ile razy stanę przed wami jestem [illegible] i wola wstrzymuje oddech w piersiach czekając znaku nadziei i [illegible] wyższe [illegible] — wy zaś żeście mnie nie widzieli, to mnie jątrzy.... Lada prosty kałtaj [illegible] ściągnie was wzrok bawicie się z nim mówicie jak byście chcieli mu wypić jego duszę gdy dla mnie słowa nie macie? Ja do tego nie jestem przyzwyczajony! Na Allacha [illegible] wy [illegible] ciągle w mojem sercu, widzę was we wszędzie, gdzie spojrzę wzrokiem na ziemi widzę twarz ludzką; cały świat dla mnie [illegible] się Anna.

Jak głupie dziecko jesteście każdy nowy człowiek was zajmuje, wyciągacie swe ręce do ojca i do ręki, a ja dla was jestem [illegible] wszystkim jak trawa, wypiękniej wam wszyscy wmawiają mówiąc żem ja na mnie zwracali swą uwagę wam się zdaje że ja się urodziłem po to aby was kochać — na Allacha wolę pogardę nienawiść wolę jak taką obojętność wy ja jestem posadzką po której chodzicie, [illegible] stąd [illegible] o którym nie wiecie jak wygląda dla którego nie macie uśmiechu?

Dlaczego ja wszystko kocham pytam się Allacha i Proroka? wy w moim sercu widzę was wszędzie gdzie spojrzę wzrokiem na ziemi w każdej twarzy ludzkiej cały świat, dla mnie to wy niebo i ziemia to wy, spieczonymi wargami szeptam upojony — Anno kocham ciebie. Dlaczego was tak kocham, ja nie wiem, tysiąc piękniejszych kobiet mam u siebie czy dobrze? nie jakoś dobrze bo mnie nie kochacie; — dowiedzcie się ja wam mówię nic moje — to cała tajemnica że wy pierwsza kobieta na świecie która ze mną w ten sposób nie zważa — [illegible] ja to wiem ale potrzeby wam [illegible] głupiec jak dziecko jestem wszyscy nie widzę kobiet które mnie kochają a przyczepiłem się do was [illegible] od tej co mi od siebie odpycha.

Wy mnie nie chcecie, tysiąc razy już myślałem aby wam pokazać złość aby was równie nie widzieć. ale gdy przyszedł i wy nie zwróciliście uwagi, [illegible]. wstrząsa się moja dusza zupełnie mnie biorą i proszę Boga aby mnie uwolnił od tej miłości do was a was zapalił do mnie aby wy równie spokojnie twarz moją i drżeli i byli prawdziwie kochającą mnie bo ja was kocham. albo mi powiedzcie wyraźnie że mnie [illegible] ani wam i wy moją miłość a ja wam serce wyrwę.

214

Akt III. Chwil do [illegible]

A. nie [illegible] mi [illegible] że ja wciąż lubię

H. Ich liebe mnie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wciąż [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], Ich [illegible] liebe a [illegible] dla tego że ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] się [illegible] [illegible] co się [illegible] [illegible], [illegible] wciąż [illegible] [illegible].

A. czego chcesz od wam [illegible] [illegible] [illegible]

H. Ach [illegible] [illegible] Co mi [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] mi [illegible] [illegible] [illegible] być [illegible] [illegible] co mi [illegible] i sami [illegible] [illegible] co wam [illegible]
[illegible] mi [illegible] wciąż [illegible] albo [illegible] [illegible] mi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] czy sam, moje oczy czy [illegible].

A. serce [illegible] od [illegible] a oczy od [illegible]. bo serce jest [illegible] [illegible] a oczy [illegible] [illegible]

H. Ach [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] mam duszę [illegible] [illegible] ani [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] — mówią bo wciąż [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

H. a nie [illegible] [illegible] mi [illegible] [illegible] [illegible] jak [illegible]

216

Tatar [illegible] wojne (ziemi [illegible])
Ci [illegible] będzie się stanie jak [illegible] –

H. [illegible] tej [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] gwar i zamieszanie jak wicher [illegible] się [illegible]

~~Samotnie~~ [illegible] ze [illegible] słońce które [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] które mu podnosi duszę [illegible] ze swoje [illegible] i dni [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] wszystko [illegible] – [illegible] wicher, [illegible] [illegible], [illegible] i wszystko [illegible].
Nie odmieniaj [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible].

Z [illegible] [illegible] mój upływa – co dzień [illegible] bliżej ~~[illegible]~~ a [illegible] [illegible] [illegible] –
[illegible] [illegible] [illegible] mi [illegible] [illegible] 4 dni – słońce i gwiazdy [illegible] mi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] się [illegible] [illegible] ze swą białością – gdzie [illegible] ze swoją [illegible] – gdzie [illegible] [illegible] i ojczyzna moja dni i [illegible] moja – sam zostanę z [illegible] [illegible], z duszą moją – [illegible] [illegible] moje [illegible]

[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ptaków
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Nic [illegible] się [illegible] że [illegible] się [illegible] i do duszy się [illegible] i choćby się [illegible] za siebie [illegible] z tego nic [illegible].
[illegible] mi [illegible] w domu ubogich ojców moich. [illegible] [illegible] z [illegible] [illegible] mi [illegible]
~~[illegible] [illegible]~~ –

[illegible] i nie [illegible] [illegible] [illegible] mi [illegible] [illegible] od samej ~~[illegible]~~ [illegible] głowę zawrócił

odtrącony przez Boga

Ch. zwracając się do Cepa (Cep [illegible] — Ponieważ nie [illegible] [illegible] — do swojej [illegible])

Cepie [illegible] proszę cię o przebaczenie wyrządzam Ci wiele złego i nie [illegible] [illegible] [illegible] do Celbi za to cnie tego świat odliczy.

Cep [illegible]

niemoże [illegible] [illegible] mi [illegible] i [illegible] [illegible] który mi [illegible] gdy tu Bóg [illegible] [illegible] [illegible] nie [illegible] [illegible] za moje [illegible] [illegible] i tak [illegible] mi [illegible] [illegible] [illegible] (więcej [illegible] [illegible])

Cep

[illegible] i tak [illegible] Ch.

Ch.

[illegible] ci nub [illegible] jak [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~ i [illegible] ci Bóg [illegible] gdy go [illegible] [illegible] teraz odejdź niech cię tam inni za mnie [illegible] ja Cię [illegible] wolno ale ~~[illegible]~~ [illegible] mi [illegible] ci tego

Urszula

Za pierwszy [illegible] [illegible] ze [illegible]

Ch. do [illegible]

~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] to D ale — i ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] to [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible] ten pierwszy testament nie [illegible] — ten [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] co [illegible] [illegible] [illegible]

z [illegible] Egloga o [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Bohun

[illegible] [illegible] [illegible] do Boga i [illegible] go [illegible] o [illegible] —

Ch.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible]? — [illegible] [illegible] [illegible] mi Bóg [illegible] —

Sen [illegible]

Wasza komunija była ~~[illegible]~~ niedobra smak wina nieprzyjemny powiedz Crecorowi aby się postarał o dawać same wino inaczej [illegible] niemoże więcej [illegible] Krew Ch. tak źle smakuje, o człowiek co zamierza co ma myśleć poważni [illegible] [illegible] o ~~[illegible]~~ z tym smakiem – ~~[illegible]~~ [illegible] i [illegible] się za [illegible] dusze mojej żony

Daj mi co do jedzenia – [illegible] [illegible] zdrowy – ~~[illegible] [illegible] doktora~~.

Co tam macie tego [illegible]?

Za to [illegible] ale wy wszyscy wyjdźcie [illegible] – nielubi [illegible] się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] doktora

Pali, jak ogień

– ~~[illegible]~~ umiera

Nic [illegible] się moja Anno nieumrę ino od [illegible] w [illegible] [illegible] –

~~[illegible] go~~? [illegible] jat. [illegible] go

~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

Ach – Bo on [illegible] [illegible] był [illegible]

M aby [illegible] [illegible] – (ze [illegible] [illegible] [illegible])

Ch. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] i [illegible] [illegible]

M. on już [illegible] – (w [illegible] [illegible])

~~[illegible]~~ M [illegible] [illegible] umarł [illegible] [illegible] [illegible]

5.

Ch. w rozmowie z Generałą Chodak – wchodzi Bohun

Bohun X. Piotr Mickiewicz przybył w obsłudze i prosi o posłuchanie –

Ch. ~~Tak rano o tej porze~~ i któż że wiecznie go?

B. ~~Mówi że odjechać natychmiast~~, nie wiem czy chory czy się boi, dość blady drży i tak bardzo ile się tłumaczy.

Ch. ~~Niech no przyjdzie~~ wprowadź go (Bohun wychodzi) ~~Ten Desza przyszedł Car abym się nim wytłumaczył dla czego ale się wyjeżdża z Polski nie powiedziałem~~

Czwartek Piotr z Janem prowadzi chcieli sługę konia)

(Piotr) (klęka i całuje w rękę Ch.) ~~Ojciec Batiuszka~~? czego żądacie tak rano? ~~[illegible]~~

(Piotr) Zaraz abyście łaskawie wysłuchali posłańca mego i wyjechanie swojego nie odkładali niż życia

Ch. Bardzo spokojnie wysłuchałem wam zapewnie w mocnej że jestem duchem ochotnym któż nie umiem ukrywać postawy –

~~Batiuszka~~ Piotr (bierze konia za rękę i prowadzi przed Ch.) Ojciec Car stan wysłał [illegible] i cesarskich i wielkiej Rusi samodzierżca prosi wam w podarku konia tego i tak mówi Niechaj Chmielnicki ~~przyjdzie do mnie i sprawi się~~ obejrzy do uwagi ten konia którym posłanym niechaj ~~[illegible]~~ i przyjechał zaraz usprawiedliwi się dla czego się wyjeżdża z Polski zamiar nie wyprost.

Ch. (zbliża się do konia) (obchodzi go wkoło) To piękny koń ~~[illegible]~~ piękne zwierzę i wystrojony pięknie : . . . . Cóż to jest? . . . . to ma być stryczek od mnie! – Jeśli ~~ja~~ dobry sposób nie przyjadę z tym mnie do wielkiej powiedział? czy nie prawda ~~(Piotr milczy)~~

(Piotr) Xiążę obrażacie mi życie zachować ich i cesarskiej innej którą przynosił mi Piotr podaje mu list. Ch. (otwiera) Książę Batuszka? czego się wam tak uprzy- ~~[illegible]~~ mówcie więc ~~czego wasz Pan żąda otwarcie~~ z czem was przysłano?

Piotr Przysięgnijcie mi wprzód o obie wszystkim co mi życie zawdzięczacie niczemu posłańca

Ch. – Nie jestem wcale nań lękliwy, będzie mnie to ciekawiło dla czego Jego Wy tak tych posłów do mnie wysyła – wiecie stryczek z niczem swego wysiła –

P. ~~Oficjalnie~~ Jeśli nie sprawi nic posłańca nie wrócę więcej do mnie ojczyzny.

Ch. To śmieszny człowiek ~~[illegible] nie [illegible] jak [illegible]~~ strasznie go ono mówicie bezpieczni – mnie nie obrażają cię czasem ich wyprawić" –

220

Jchw. nic mnie nie dazym ze zamowit do wojny i nie pozwolil wspomni

Ch. ~~[illegible]~~

ren sie pozbyt a niestetyt – wsalsi ze wolusi bulu musiat i stal mi

pos tem pomizyi.. ale ~~[illegible]~~

~~Od. W. X. [illegible] pozwoli sie wegsi ~~wspomnieć obowiązkiem i zamiast wojny z Jchw. ~~

~~[illegible] by [illegible] uspokoić~~

abyś drog pojmowanymi od zewnątrz nego [illegible] to byt niepotrzebny

Ch. J. W. niemnie nim dozwoli zeby go namowili do wojny a sami nie [illegible] wspomni ani ze jego nikay zeby [illegible] mimo zeby sie jego podstawiało. oddali. Ale ludzi są pysznymi ~~[illegible]~~ kor kazde pokora ze prawdy i sami sobie tem szkodzą – Jchw. chcecie wojnę z nami chce sie [illegible] pomizyć ale niy dotąd odwoletwo pozwolenia.

Cz. a tak porta

Ch. ~~[illegible]~~ tego – Ch. [illegible] wszystkim wszorod – pan kniazia pozwolili by sny ci ba odpowiedzi jako takie ~~[illegible]~~ zastygnie, ale ~~[illegible]~~ aby swiat nie myslit zeby podany Carowy i aby zamnimiała lutka pan ref Koropi nie dostępta przed nimiy Panu [illegible] tą samą mową ~~[illegible]~~ odpowiedzi jako on posełto ~~[illegible]~~.

Tobie ogoli głowę i brodę ~~[illegible]~~ a rypto się koniowi dostanie – szkoda tego świecia, ze wystawa jak karta po odpis – ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] pysk po zeby i ogon – Ty wasaj zelania jak do Cara jako sprawił ~~[illegible]~~ [illegible] u ze wrócił pójdę zeat potęgę i sprawię [illegible] 2[illegible] com uznał ~~[illegible]~~ zeby wolit aby jam [illegible] pysk obcięta ogon urwany albo stygnął postawić. – Tizunowej ~~[illegible]~~ [illegible] do zemsty

Mój Kniaziu powołano twoje pewnie ze rzadziej odpowiedzi nieszczęsnej ale aby swiat nie myslił zeby carowy podani powiem ci brzasz myśle –

Zajszłaś kto takie portow pozyta i grunts roli sie odwarnym stan gdzie sie go nie tozi ~~[illegible]~~ na [illegible] wszem – usta ~~[illegible]~~ nam są nie pokorne – to by go ~~[illegible]~~ bitto a [illegible] jego tam ze śmiejącemu się im ~~[illegible]~~ tak niemej cenie – ~~[illegible]~~ Hetmanie nie nie stygnął tam

(nad wierszem: Hetmanie i w szacunek nieszczęśliwego [illegible])

Ch. Ja też ~~[illegible]~~ nie rozumiem tego abyś mówił to do wojny nie musisz [illegible] ale ta sama mowa jakąś – pewnie odpowiedział przez tę przez Ciebie [illegible] Panu a ~~[illegible]~~ ci ze ci sie nie rzeki [illegible] –

Tizunowej ~~[illegible]~~ (Kasze) sprawić głowę ogolić, koniowi ~~[illegible]~~ (gębe) obciąć i ogon odciąć. ~~[illegible]~~ kniaziu ze konia jak do Cara on [illegible] to nay a [illegible] nam syllo ~~[illegible]~~ ze jak zachowat sprawić nie wiemy sprawie sie nam i [illegible] ale wszelkie kniaźtwo [illegible] ze [illegible] tak jak gdyby [illegible] gebe i ogon odciąć.

Oprawił Leon Majchrzak
10 VI 1964